

Александър Беляев

Главата на професор Доуел

Посвещавам на моята жена Маргарита Константиновна
Бедяева

ЗА АВТОРА И ЗА НЕГОВИТЕ ТВОРБИ

Има един епизод в ранната биография на Александър Романович, който може да бъде отправна точка към много от същностните черти на човека и твореца Беляев. Ще започна с този и весел, и трагичен епизод.

Веднъж момчето, носещо обикновеното име Александър и необикновения копнеж да полети във въздушния океан, решило да реализира незабавно мечтата си. Изкачило се без колебания на покрива на къщата и почти без колебание... полетяло надолу. Навярно му харесало, навярно рискът пленил въображението му, защото скоковете зачестили. Не знаем колко са били на брой (както не знаем много подробности от трудната биография на художника – литературният му архив не достига до нас), но последният от тях завършва със счупване на гръбначния стълб. Дълго, упорито лечение и страшното като че ли е останало назад. Но минава време и започва горчивото заплащане с мечтата на детството: костна туберкулоза на прешлените на гръбначния стълб, гипсово корито, три безкрайни години неподвижност, сковаващ ортопедичен корсет до края на живота... И знаменателно е, че Александър Романович не укротява полета на фантазията си, не се разделя нито за миг с мечтата си.

Нищо в обемното, оптимистично творчество на писателя не подсказва страдание и принудителна приземност, всичко е реализирано на юношеската мечта да се излезе от рамките на възможното за обикновения човек, да се проникне в сферата на непознатото, да се изпита неизпитаното... В този смисъл бих сравнила творческия подвиг на Александър Беляев с подвига на Николай Островски, написал една от най-въздействащите и жизнеутвърждащи книги в съветската литература „Как се каляваше стоманата“, скован от мъчителен, неизлечим недъг. Подобен пример ни даде в наши дни и друг съветски творец – Владислав Титов, с нашумялата си автобиографична творба „Злата смърт“ надвил. Сякаш страданията на тялото активизирал всички духовни сили на личността за създаване на произведения, пронизани от жизненост, от неотстъпна вяра в могъществото на човешкия гений.

Какъв е пътят, който Беляев изминава, преди да свърже изцяло съдбата си с писателския труд? Ражда се през 1884 година в град Смоленск. Следва право и едновременно с това учи в консерваторията. Принуден е да мисли и за насъщния: рисува театрални декори, свири в оркестър,

сътрудничи в печата. До 1925 година, когато става професионален писател, Александър Романович работи последователно като възпитател в детски дом, старши инспектор в милицията, фотограф, библиотекар, юрисконсулт в Народния комисариат по просветата. Много и с увлечение пише във вестници и списания. Твърде популярните за своето време московски издания „Вокруг света“ и „Всемирный следопыт“ предоставят страниците си за негови творби и това между другото още повече разширява популярността им. Така през 1926 г. списание „Всемирный следопыт“ отпечатва повестта „Главата на професор Доуел“ (по-късно тя е преработена в роман и излиза в отделно издание), първата голяма научно-фантастична творба на Александър Беляев, която веднага налага името му в съзнанието на читателите. А като имаме предвид, че става дума за съветските читатели, то означава – в сърцата на милиони.

Няма да разказвам съдържанието на този роман. Той е включен в нашия двутомник, но заслужава да се отбележи следният факт: тази първа крупна научно-фантастична книга на Беляев съдържа в себе си крупно научно предвиждане. Да не забравяме, че увлекателната и разтърсваща въображението история за съживяването на човешки глави се печата през 1926 г., а първите опити за съживяване на органи, отделени от тялото, започват да се правят в Ленинградския медицински институт две години по-късно, през 1928 г. Отбелязвам този факт, тъй като той е показателен за творчеството на писателя. Всички или почти всички негови произведения са свързани с мащабни научни предвиждания в сферата на медицината, биологията, техниката и физиката. Всички или почти в всички се разработват художествено проблеми, които ще бъдат обект на науката и техниката за десетки години напред.

Обърнете внимание колко широки и разностранни са интересите на писателя. В повече от петдесетте заглавия, излезли изпод перото на Беляев в „Около света“ и „Световен следотърсач“, рядко ще откриете тематично еднакви, приличащи си творби. С научна осведоменост и респектираща ерудиция писателят чертае релефа на бъдещите постижения на науката в десетки различни области, като започнем от медицината („Главата на професор Доуел“, „Човекът-амфибия“, „Ариел“, „Човекът, намерил лицето си“, „Човекът, изгубил лицето си“, поредицата фантастични разкази за изобретенията на професор Вагнер и ред други), минем през междупланетните полети („Скок в неизвестното“), изкуствените спътници („Звездата КЕЦ“), пътешествията по въздушните реки („Въздушният кораб“), през радиотехниката („Владетелят на света“) и подводното телевизионно предаване („Чудесното око“) и достигнем до

смелите проекти за използването на скритите богатства на морето и въздушния океан („Подводни земевладелци“ и „Продавачът на въздух“).

Не претендирам за изчерпателност, това е само малка част от заглавията на Беляев, искам само да изтъкна колко многопосочна с проблематиката, третирана от писателя, колко разнообразни са творческите му търсения. При туй заслужава да се подчертае: книгите на Беляев не са просто увлекателно фантастично четиво (макар и само по себе си това да е качество в очите на любопитния читател!), а научно-фантастични произведения, в които елементът научност не е подценен за сметка на смайващата сензационност. В предговора си към „Скок в неизвестното“ големият руски учен Циолковски изрича думи, които могат да бъдат отнесени към ред творби на писателя: всички известни ми разкази, оригинални и преводни за темата на междупланетните съобщения, романът на А. Р. Беляев ми се струва най-съдържателен и научен.

Тук му е мястото може би да споменем, че критиката не винаги е отдавала дължимото на писателя, че наред със справедливите бележки той е трябвало да изслушва и много несправедливи, че е била атакувана както научността, така и художествеността на неговите творби. Но, така или иначе, книгите на Беляев са намирали и намират бързо своя читател – двадесет, четирдесет, петдесет години подред... Да напомним, че първото крупно заглавие на Беляев „Главата на професор Доуел“ излиза през 1926 г., последният му роман „Ариел“ – през 1941 г., година преди смъртта на писателя (той умира през януари 1942 г.). Всъщност последната отпечатана приживе творба на Александър Романович, разказът „Анатомичният годеник“ излиза през 1941 г. в списание Ленинград, сякаш за да докаже неизменната, продължила до самия му край привързаност на автора към журналните публикации. А привързаността, както се казва, е взаимна. Трябва ли да изтъкваме как са се търсили броевете, в които са били отпечатвани повест или роман на Беляев! Известен е например фактът, че на въпроса на редакцията на „Всемирный следопыт“, зададен през юбилейната петдесетгодишнина на списанието: „Кои произведения от напечатаните през годината са им харесали май-много?“, читателите са отговорили единодушно: Човекът-амфибия.

Произведенията на Беляев бихме могли да разделим, съвсем условно, разбира се, на няколко основни групи.

Преди всичко изброените вече научно-фантастични творби, разглеждащи важни проблеми, свързани с бъдещото развитие на науката и техниката, доказващи неизчерпаемите възможности на човешката мисъл. В тях като че ли най-силно е изразено умението на писателя да

фабулира, да гради динамично развиващо се остросюжетно повествование. Тук са и най-големите сполуки на автора в моделирането на жизнени, запомнящи се характери. Достатъчно е да си припомним Ихтиандър и професор Салватор от „Човекът-амфибия“, изобретателя Щирнер от „Владетелят на света“, професор Керн и мадмоазел Лоран от „Главата на професор Доуел“, киноартиста Тонио от „Човекът, загубил лицето си“, за да се убедим в справедливостта на твърдението. Действието в споменатите романи се развива главно в света на капитала, където научните открития не винаги носят щастие на човека. Това обяснява острата социална насоченост на творбите, изобличителния им патос.

Александър Беляев пише и ред творби, рисуващи фантастичната картина на бъдещето. В тях се разглежда не един или друг конкретен проблем, а се прави опит да се покажат възможностите на утрешния ден с цял комплекс от решени проблеми в различните сфери на живота. Сега вече авторът пренася действието в съветската страна, населява страниците на книгите си със съветски хора. Характерни произведения в тази група, която условно ще наречем втора, са романите „Лаборатория Дубълве“, „Под небето на Арктика“ и „Борба в ефира“, както и очерците „Зелена симфония“ и „Градът на победителя“. Интересно е да се прочете днес, когато проблемите за запазване на околната среда се поставят с такава тревожна острота, Примерното описание на един бъдещ град, в който всичко плува в слънце и зеленина, където няма дим и бензинови изпарения, не съществуват сиви здания безлични на големи блокове, а китни домове, закътани в зеления уют на градините.

Създаването на панорамни художествени платна за бъдещето е мъчна задача. Беляев съзнава това и сам формулира трудността на замисленото: Най-важната задача е да се напише занимателен, острофабулен научно-фантастичен роман за класовата борба. Тук са и контрастите на характерите, напрегнатостта на борбата, и всяческите тайни и неочакваности. Най-трудно за писателя е да създаде занимателен сюжет в произведение, описващо бъдещото общество. А нали показването на това бъдещо общество, на научните, техническите, културните, битовите, стопанските перспективи не е по-малко важно, отколкото показването на класовата борба. Писателят не винаги успява да се пребори с мъчнотиите, които носи със себе си художественото моделиране на една цялостна концепция за бъдещето, тези му творби страдат от известна рехавост в композицията и сюжета, от забележима анемичност на литературните герои.

Беляев създава и произведения, които ни връщат в далечното

минало на човечеството, и постига в тях познатата ни сигурност на белетристичния рисунок. Към тях можем да отнесем ранния му роман „Последният човек от Атлантида“, който в основата си също е фантастичен и до известна степен „Скок в неизвестното“, където съзираме ясния релеф на природата в отдавна отминали геологични епохи.

Солидна група разкази (Беляев работи през цялото време и в областта на късите белетристични жанрове) е изградена върху най-неочаквани фантастични предположения: Ами ако... изчезне изведнъж земното привличане или ако измрат всички микроби на земята, какво би станало с нас? По изключително интригуващ и занимателен начин писателят разкрива твърдата логика на привични неща, показва катастрофата, която би настъпила, ако се наруши дори само един от извечните закони на природата. Разкази като „Второто пришествие“, „Нетленният мир“, „Над бездната“, „Рогатият мамут“ и много други са не само завладяващо, любопитно четиво, но и блестяща популяризация на отделни природни закони и научни теории.

Бихме могли да отделим в самостоятелна група и Беляевите заглавия, които не принадлежат към научно-фантастичния жанр. Между тях са приключенската му „Островът на загиналите кораби“, както и редица разкази, изградени върху документална основа, като „Мъртвата глава“, „Белият дивак“ и др. Естествено, в обемното литературно наследство на Александър Беляев не всичко е на еднакво художествено ниво. В някои от книгите му ще срещнем художествена неубедителност уморителни диалози, схематичност в обрисовката на персонажа, излишни дължини, наивности в директните отправки към язвите в капиталистическото общество или просто стилови несъвършенства. Но не това е определящото в творчеството на надарения художник. Много негови произведения не само издържат проверката на времето, но и днес, когато много от научните предвиждания, съдържащи се в тях, са хубава, дори привична реалност, младите читатели от цял свят четат книгите на Беляев, симпатизират на Ихтиандър и Ариел, с неотслабваща тръпка следят житейските перипетии на двамата пришълци в зловещото царство на продавача на въздух, задъхано прелистват страниците на този и завладяващ, и малко страшен роман „Главата на професор Доуел“...

И до днес най-хубавите измежду книгите на Беляев въздействуват върху младия (пък и не само върху младия!) читател, приобщават го към проблемите на науката, тревожат фантазията и търсаческия му дух, възпитават у него хуманизъм. А това е най-доброто доказателство, че творбите му не са остарели, че въпреки бурния подем на научната

фантастика в съветската и в световната литература Беляев, един от основателите и забележителните представители на научната фантастика в съветската страна, издържа високата конкуренция на писателите-фантасти от края на нашия век, че той е жив глас, а не спомен в литературата.

Наташа Манолова

ПЪРВА СРЕЩА

– Моля, седнете.

Мари Лоран се отпусна в дълбокото кожено кресло.

Докато професор Керн разпечатваше плика и четеше писмото, тя бегло разгледа кабинета.

Каква мрачна стая! Но да се занимава човек тука, е добре: нищо не отвлича вниманието. Лампата със затворен абажур осветява само бюрото, отрупано с книги, ръкописи, коректури. Окоето едвам различава тежката мебел от черен дъб. Тъмни тапети, тъмни завеси. В полумрака проблясват само златните букви на подвързиите на книгите в масивните шкафове. Дългото махало на старинния стенен часовник се движи равномерно и плавно.

Като пренесе погледа си върху Керн, Лоран неволно се усмихна: професорът съответствуваше изцяло на стила на кабинета. Сякаш издялана от дъб, тежката, мрачна фигура на Керн изглеждаше като част от мебелировката. Големите очила с костенуркова рамка напомняха два часовникови циферблата. Като махала се движеха сивопепелявите му очи, преминавайки по редовете на писмото. Правоъгълният нос, правият разрез на очите, устата и квадратната, издадена напред брада придаваха на лицето вид на стилизирана декоративна маска, изваяна от скулптор-кубист. „За украса на камина е такава маска“ – помисли Лоран.

– Колегата Сабатие ми говори вече за вас. Да, нужна ми е помощница. Вие сте медичка? Отлично. Четиридесет франка на ден. Плащане всяка седмица. Закуска, обяд. Но аз поставям едно условие...

Като побарабани със сухите си пръсти по масата, професор Керн зададе неочакван въпрос:

– Умеете ли да мълчите? Всички жени са бърбиви. Вие сте жена – това е лошо. Красива сте – това е още по-лошо.

– Но какво отношение...

– Най-близо. Красивата жена е двойно жена. Значи двойно притежава и женските недостатъци. Вие може би имате мъж, приятел, годежник. И тогава всичките тайни по дяволите.

– Но...

– Никакви „но“! Вие трябва да бъдете няма като риба. Трябва да мълчите за всичко, каквото видите и чуете тука. Приемате ли условието? Длъжен съм да ви предупредя: неизпълнението ще повлече подире

си крайно неприятни за вас последствия. Крайно неприятни.

Лоран беше смутена и заинтригувана...

– Съгласна съм, ако във всичко това няма...

– Престъпление, искате да кажете? Можете да бъдете напълно спокойна. Не ви заплашва никаква отговорност... Нервите ви в ред ли са?

– Аз съм здрава...

Професор Керн кимна с глава.

– Алкохолици, неврастеници, епилептици, луди не сте ли имали в рода си?

– Не.

Керн пак кимна с глава.

Сухият му остър пръст се впи в копчето на електрическия звънец. Вратата безшумно се отвори.

В полумрака на стаята, като на проявявала фотографическа пластинка, Лоран видя само бялото на очите, после постепенно се проявиха светлите петна на лъскавото лице на негър. Черните му коси и костюмът се сливаха с тъмните завеси на вратата.

– Джон, покажете на госпожица Лоран лабораторията.

Негърът кимна с глава, предлагайки да го следва, и отвори втората врата. Лоран влезе в съвсем тъмна стая.

Щракна електрически ключ и ярка светлина от четири матови полукълба заля стаята. Лоран неволно притвори очи. След мрачния кабинет белината на стените ослепяваше... Блестяха стъклата на шкафовете с лъскави хирургически инструменти. Със студена светлина горяха стоманата и алуминият на непознати на Лоран апарати. С топли, жълти петна падаше светлината върху медните полирани части. Тръби, серпантини, колби, стъклени цилиндри... Стъкло, каучук, метал...

Посред стаята – голяма просекторска маса. До масата – стъклен сандък; в него пулсираше човешко сърце. От сърцето излизаха тръбички към балони. Лоран извърна глава и изведнъж видя нещо, което я накара да потрепери като от електрически удар.

Гледаше я човешка глава – само глава без туловище.

Тя беше прикрепена към квадратна стъклена плоча. Плочата се поддържаше от четири високи блестящи металически крачка. От прорязаните артерии и вени, през отверстия в стъклото, излизаха, съединявайки се по чифтно, тръбички към балони. Най-дебелата тръбичка излизаше от гърлото и се свързваше с голям цилиндър. Цилиндърът и балоните бяха снабдени с кранове, манометри, термометри и неизвестни на Лоран прибори.

Главата гледаше внимателно и скръбно Лоран, като мигаше. Не можеше да има съмнение: отделена от тялото, главата живееше самостоятелен и съзнателен живот.

Въпреки потресаващото впечатление Лоран не можеше да не забележи, че тази глава удивително прилича на главата на неотдавна умрелия известен учен-хирург професор Доуел, който се беше прославил със своите опити за съживяване на органи, изрязани от топъл труп. Лоран не един път бе присъствувала на блестящите му публични лекции и добре помнеше това високо чело, характерния профил, вълнистите, посребрени гъсти руси коси, сините очи... Да, това беше главата на професор Доуел. Само устните и носът му бяха станали по-тънки, слепоочията и бузите бяха хлътнали, очите бяха влезли по-дълбоко в орбитите и бялата му кожа бе придобила тъмножълт оттенък на мумия. Но в очите имаше живот, имаше мисъл.

Лоран като омагьосана не можеше да откъсне поглед от тези сини очи.

Главата беззвучно мръдна устни.

Това беше твърде много за нервите на Лоран. Тя беше близко до припадък.

Негърът я подкрепи и я изведе от лабораторията.

– Това е ужасно, това е ужасно... – повтаряше Лоран, отпусвайки се в креслото.

Професор Керн барабанеше мълчаливо с пръсти по масата.

– Кажете, няма това е главата?...

– На професор Доуел? Да, това е неговата глава. Главата на Доуел, моя умрял уважаем колега, възвърната от мене към живота. За съжаление аз можах да възкреса само главата. Не всичко се удава изведнаж. Бедният Доуел страдеше от неизлечима болест. Умирайки, той завеща своето тяло за научни опити, каквито правехме ние с него. „Целият ми живот беше посветен на науката. Нека на науката послужи и смъртта ми. Бих предпочел в трупа ми да се рови приятел-учен, а не гробен червей“ – ето какво завещание остави професор Доуел. И аз получих неговото тяло. Успях да оживя не само сърцето му, но и да възкреса съзнанието му, да възкреса „душата“ му, изразявайки се с езика на масите. Какво ужасно има в това? Досега хората считаха смъртта за ужасна. Нима възкресението на мъртвите не беше хилядолетна мечта на човечеството?

– Бих предпочела смърт пред такова възкресение.

Професор Керн направи неопределен жест с ръка.

– Да, то има своите неудобства за възкръсналия. На бедния професор Доуел би било неудобно да се покаже на публиката в такъв непълен вид. Ето защо ние държим в тайна този опит. Казвам „ние“, защото такава е желанието на самия Доуел. При това опитът още не е доведен докрай.

– А как професор Доуел, т.е. неговата глава, е изразил това желание? Главата може ли да говори?

За миг професор Керн се смути.

– Не... главата на професор Доуел не говори. Но тя чува, разбира и може да отговаря с мимика на лицето...

И за да прехвърли разговора на друга тема, професор Керн запитва:

– И така, приемате ли моето предложение? Отлично. Чакам ви утре към девет часа. Но помнете: мълчание, мълчание и мълчание.

ТАЙНАТА НА ЗАБРАНЕНИЯ КРАН

Животът на Мари Лоран не беше лек. Тя беше на седемнадесет години, когато умря баща ѝ. Върху плещите на Мари легна грижата за болната ѝ майка. Незначителните средства, останали след баща ѝ, стигнаха за малко време и стана нужда тя да учи и да поддържа семейството. Няколко години работи като нощен коректор във вестник. След като получи званието лекар, напразно се опитваше да намери място. Беше ѝ предложено да замине за гибелните места в Нова Гвинея, където свирепствуваше жълтата треска. Мари не искаше ни да отива там, ни да се разделя с болната си майка.

Предложението на професор Керн беше за нея изход от положение. Въпреки цялата странност на работата тя се съгласи почти без колебание. Лоран не знаеше, че преди да я приеме, професор Керн беше направил щателни справки за нея.

Тя работеше вече две седмици при Керн. Задълженията ѝ не бяха сложни. Трябваше да следи през деня работата на апаратите, които поддържаха живота на главата. През нощта я сменяше Джон.

Професор Керн ѝ обясни как трябва да манипулира с крановете на балоните. Посочвайки големия цилиндър, от който дебела тръба водеше към гърлото на главата, Керн ѝ забрани най-строго да отваря крана на цилиндъра.

– Ако се отвори кранът, главата ще бъде веднага убита. Някой ден ще ви обясня системата на хранене на главата и предназначението на този цилиндър. Засега е достатъчно да знаете как да манипулирате с апаратите.

Но Керн не бързаше с обещаните обяснения.

В една от ноздрите на главата беше дълбоко вкаран малък термометър. В определени часове той трябваше да се изважда и да се записва температурата. С термометри и манометри бяха снабдени и балоните. Лоран следеше температурата на течностите и налягането в балоните. Добре регулираните апарати не създаваха грижи, понеже действаха с точността на часовников механизъм. Уред с особена чувствителност, опрян до сляпото око на главата, отбелязваше пулсирането, като механически чертаеше крива линия. След всяко денонощие лентата се сменяше. Съдържанието на балоните се попълваше в отсъствие на Лоран, преди идването ѝ.

Мари постепенно свикна с главата и даже се сдружи с нея. Когато влизаше сутрин в лабораторията с порозовели от ходенето и чистия въздух бузи, главата ѝ се усмихваше слабо и веждите ѝ трепваха в знак на приветствие.

Главата не можеше да говори. Но между нея ѝ Лоран скоро беше установен условен език, макар и доста ограничен. Отпускането на миглите на главата означаваше „да“, а повдигането им нагоре – „не“. Помагала малко и беззвучно мърдащите се устни.

– Как се чувствувате днес? – питаше Лоран. Главата се усмихваше със сянката на усмивка и отпускаше мигли: „Добре, благодаря“.

– Как прекарахте нощта?

Същата мимика.

Лоран задаваше въпроси и ловко изпълняваше сутрешните си задължения. Провери апаратите, температурата, пулса. Записа всичко в журнала. После много внимателно изми с вода и спирт лицето на главата с помощта на мека гъба и изтри с хигроскопичен памук ушните раковини. Махна памучето, което беше увиснало на миглите. Проми очите, ушите, носа, устата – в устата и носа за целта се вкарваха специални тръбички. Приведе в ред косите. Ръцете ѝ бързо и ловко се докосваха до главата. Лицето на главата имаше израз на доволство.

– Днес е чудесен ден – казваше Лоран. – Небето е синьо. Въздухът е чист и студен. На човек му се иска да диша с пълни гърди. Вижте как ярко свети слънцето, съвсем като през пролетта.

Ъглите на устните на професор Доуел се отпуснаха печално. Очите му погледнаха с тъга към прозореца и се спряха на Лоран.

Тя почервеня от лека досада. Като чувствителна жена Лоран избягваше да говори за всичко онова, което беше непостижимо за главата и можеше за лишен път да напомни за жалкото ѝ съществуване. Тя изпитваше някаква майчинска жалост към главата като към безпомощно, обидено от природата дете.

– Е, да започнем – бързо каза Лоран, за да поправи грешката си.

Сутрин, преди идването на професор Керн, главата се занимаваше с четене. Лоран донасяше куп последни медицински списания и книги и ги показваше на главата. Главата ги преглеждаше. На необходимата статия мърдаше вежди. Лоран поставяше списанието върху попитъра и главата се унасяше в четене. Следейки очите ѝ, Лоран свикна да познава кой ред чете и навреме да обръща страниците.

Когато трябваше да се направи отметка на полето, главата правеше знак и Лоран прекарваше пръсти по редовете, следейки очите на главата

и подчертавайки отстрани с молив нужното място.

Лоран не разбираше защо главата я кара да отбелязва някои пасажи. При техния беден мимически език тя не се надяваше да получи разяснение и затова не питаше.

Но веднъж, като минаваше през кабинета на професор Керн в негово отсъствие, тя видя на бюрото му списания с направените от нея по указания на главата подчертавания. На отделен лист с ръката на професор Керн бяха преписани подчертаните места. Това накара Лоран да се замисли.

Спомнила си сега това, Мари не можа да се въздържи да не зададе въпрос. Може би главата ще успее някак да отговори.

– Кажете, защо отбелязваме някои места от научните статии?

Върху лицето на професор Доуел се появи израз на недоволство и нетърпение. Той погледна изразително Лоран, после крана, от който една тръбичка отиваше към гърлото на главата му, и два пъти повдигна веждите си. Това означаваше молба. Лоран разбра, че иска да бъде отворен забраненият кран. Не за първи път главата я молеше за това. Но Лоран си обясняваше желанието ѝ по своему: главата очевидно иска да свърши със своето нерадостно съществуване. И тя не се решаваше да отвори забранения кран. Не искаше да бъде виновна за смъртта на главата, страхуваше се и от отговорност, и да не загуби мястото си.

– Не, не – със страх отговори Лоран на молбата на главата. – Ако отворя този кран, вие ще умрете. Аз не искам, не мога, не смея да ви убивам.

От нетърпение и съзнаване на безсилието си по лицето на главата премина спазма.

Три пъти тя енергично повдигна нагоре веждите и очите си. „Не, не, не. Няма да умра!“ – Така разбра Лоран. Тя се колебаеше.

Главата почна да мърда беззвучно устни и на Лоран се стори, че устните се опитват да кажат: „Отворете го. Отворете го. Моля ви се!...“

Любопитството на Лоран беше възбудено до крайност. Тя чувствуваше, че тук се крие някаква тайна.

В очите на главата имаше безгранична тъга. Очите молеха, умоляваха, настояваха. Сякаш всичката сила на човешката мисъл, цялото напрежение на волята бяха съсредоточени в този поглед.

Лоран се реши.

Сърцето ѝ силно биеше, ръката трепереше, когато поотваряше внимателно крана.

Веднага от гърлото на главата се чу шипене. Лоран чу слаб, глух,

скърцащ глас, треперещ и шипящ като развален грамофон:

– Благодаря... ви...

Забраненият кран пропускаше от цилиндъра сгъстения въздух. Минавайки през гърлото на главата, въздухът привеждаше в движение гласните струни и главата получаваше възможност да говори. Мускулите на гърлото и гласните струни не можеха вече да работят нормално: въздухът преминаваше с шипене през гърлото и тогава, когато главата не говореше. А пресичането на нервните клончета в областта на шията нарушаваше нормалната работа на мускулите на гласовите струни и придаваше на гласа глух и треперещ тембър. Лицето на главата изразяваше удовлетворение.

Но в този момент се чуха стъпки от кабинета и щракане на ключ (вратата на лабораторията откъм кабинета се затваряше винаги с ключ). Лоран едва успя да затвори крана. Шипенето в гърлото на главата престана.

Влезе професор Керн.

ГЛАВАТА ЗАГОВОРИ

Откакто Лоран откри тайната на забранения кран, мина близо седмица. През това време между Лоран и главата се установиха още по-дружески отношения. В часовете, когато професор Керн отиваше в университета или клиниката, Лоран отваряше крана, отправяйки в гърлото на главата малка струя въздух, за да може главата да говори с ясен шепот. Тихо говореше и Лоран. Те се опасяваха негърът да не чуе разговора им.

Разговорите им, види се, действаха добре на главата на професор Доуел. Очите ѝ станаха по-живи и даже скръбните бръчки между веждите се загладиха.

Главата говореше много и с желание, като че ли се възнаграждаше за времето на принудителното мълчание.

Миналата нощ Лоран видя насън главата на професор Доуел и като се събуди, помисли: „Сънува ли главата на Доуел?“

– Сънища... – тихо прошепна главата. – Да, виждам сънища. И не зная какво повече ми доставят те: тъга или радост. Насън аз се виждам здрав, пълен със сили и се събуждам двойно нещастен. Нещастен и физически, и морално. Нали съм лишен от всичко, което е достъпно за живите хора. И само способността да мисля ми е оставена. „Аз мисля. Следователно съществувам“ – с горчива усмивка процитира главата думите на философа Декарт. – Съществувам...

– Какво виждате насън?

– Аз никога не съм се видял в моето сегашно състояние. Виждам се такъв, какъвто бях някога... виждам роднини, приятели... Неотдавна видях покойната ми жена и преживях с нея пролетта на нашата любов. Някога Бети дойде при мен като пациентка, беше си навехнала крака при слизане от автомобил. Първото ни запознаване стана в приемния ми кабинет. Сближихме се някак изведнъж. След четвъртата визита аз ѝ предложих да разгледа сложения на бюрото ми портрет на моята годеница. „Ще се ожения за нея, ако получа съгласието ѝ“ – казах аз. Тя приближи до бюрото и видя върху него малко огледало; като погледна в него, разсмя се и каза: „Мисля... тя няма да се откаже.“ След седмица беше моя жена. Тази сцена ми се яви неотдавна насън... Бети умря тук, в Париж. Вие знаете, аз дойдох тук от Америка като хирург през време на Европейската война. Предложиха ми катедра и аз останах, за да бъда

близо до скъпия гроб. Моята жена беше чудесна...

Лицето на главата светна от спомените, но веднага помрачня.

– Колко безкрайно далече е това време!

Главата се замисли. Въздухът шипеше тихо в гърлото.

– Миналата нощ видях насън своя син. Много бих искал да го видя още веднъж. Но не смея да го подложам на това изпитание... За него аз съм умрял.

– Той голям ли е? Къде е сега?

– Да, голям. Почти на едни години с вас или малко по-голям. Завърши университет. Сега навярно е в Англия, при леля си. Не, по-добре да не виждам сънища. Но мене – продължи главата след кратко мълчание – ме мъчат не само сънищата. Найаве ме мъчат лъжливи чувства. Колкото и да е странно, понякога ми се струва, че чувствавам тялото си. Изведнъж ми се прищява да въздъхна с пълни гърди, да се протегна, да разпери широко ръце, както прави това заседял се човек. А понякога усещам подагратата си в левия крак. Нали е смешно? Макар че като лекар на вас това трябва да ви е понятно. Болката е така реална, че аз неволно поглеждам надолу и, разбира се, през стъклото виждам под себе си празното пространство, каменните плочи на пода... От време на време ми се струва, че ей сега ще почне задухът ми, и тогава съм почти доволен от своето „посмъртно съществуване“, което ме избавя поне от астмата... Всичко това е рефлекторната дейност на мозъчните клетки, свързани някога с живота на тялото...

– Ужасно!... – не се въздържа Лоран.

– Да, ужасно... Странно, когато бях жив, ми се струваше, че живеех само с работата на мисълта. Аз наистина никак не забелязвах тялото си, цял бях погълнат от научните занимания. И едва когато загубих тялото си, почувствувах от какво съм се лишил. Сега както никога през живота си аз мисля за мириса на цветята, на ароматното сено някъде в края на гората, за далечните разходки пеша, за шума на морския прибой... Аз не съм загубил обоняние, осезание и други чувства, но съм отрязан от цялото многообразие в света на усещанията. Миризмата на сеното е добра на полето, когато е свързана с хиляди други усещания: и с мириса на гората, и с красотата на догарящата заря, и с песните на горските птици. Изкуствените миризми не биха могли да ми заменят естествените. Миризма на одеколон „Роза“ вместо цвета на розата? Това така малко би ме удовлетворило, както гладния миризмата на питата без пита. Изгубвайки тялото, аз изгубих света – целия необятен, прекрасен свят на нещата, които не забелязвах, неща, които можеш да вземеш, да пипнеш и в

същото време да почувствуваш тялото си, себе си. О, аз бих дал с удоволствие моето фантастично съществуване само за радостта да почувствувам в ръката си тежестта на един обикновен камък! Ако знаехте какво удоволствие ми доставя докосването на гъбата, когато сутрин ми измивате лицето. Защото осезанието е единствената за мене възможност да се почувствувам в света на реалните неща... Единственото, което мога да направя сам, е да докосна с върха на езика края на засъхналите си устни.

Тази вечер Лоран си отиде у дома разсеяна и развълнувана. Както винаги, старата ѝ майка приготви чай със студена закуска, но Мари не се докосна до сандвича, изпи набързо чаша чай с лимон и стана, за да отиде в стаята си.

Внимателните очи на майката се спряха върху нея.

– Ти нещо разстроена ли си, Мари? – запита старицата. – Може би неприятности в службата?

– Не, нищо, мамо, просто съм уморена и ме боли глава... Ще си легна по-рано и всичко ще мине.

Майката не я задържа, въздъхна и като остана сама, се замисли.

Откакто Мари постъпи на служба, много се измени. Стана нервна. Майката и дъщерята бяха винаги добри другари. Между тях нямаше тайни. И ето че сега се появи тайна. Старицата Лоран чувствуваше, че дъщеря ѝ крие нещо. На въпросите на майката за службата Мари отговаряше много кратко и неопределено:

– Професор Керн има у дома си лечебница за особено интересни в медицинско отношение болни. И аз се грижа за тях.

– Какви са тези болни?

– Различни. Има много тежки случаи... – Мари се мръщеше и прехвърляше разговора на други теми.

Тези отговори не задоволяваха старицата. И тя започна даже да прави странични справки, но не можа да узнае нищо освен онова, което ѝ беше известно от дъщерята.

„Дали не се е влюбила в Керн и може би безнадежно, без отговор от негова страна?...“ – мислеше старицата. Но веднага се самопровергаваше: нейната дъщеря не би скрила от нея своето увлечение. И после нима Мари не е хубавичка? А Керн е ерген. И ако Мари го обикнеше, то, разбира се, и Керн не би устоял. Друга такава Мари не би намерил в целия свят... И старицата дълго не можеше да заспи и се въртеше в пухената завивка.

Не спеше и Мари. Загасила светлината, за да мисли майка ѝ, че спи,

тя седеше на леглото с широко отворени очи. Спомняше си всяка дума на главата и се мъчеше да си представи себе си на нейно място: лекичко докосваше с език устните, небцето, зъбите си и мислеше: „Това е всичко, което главата може да прави. Може да докосне устните с върха на езика. Може да мърда вежди. Да върти очи. Да ги затваря и отваря. Устата и очите. Повече нито едно движение. Не, може още да мърда малко кожата на челото. И повече нищо...“

Мари затваряше и отваряше очи и правеше гримаси. О, ако майка ѝ я видеше в този момент! Щеше да сметне, че дъщеря ѝ е полудяла.

После изведнъж Мари започваше да хваща раменете си, коленете, ръцете, гладеше се по гърдите, заравяше пръсти в гъстите коси и шепнеше:

– Боже мой! Колко съм щастлива! Колко много имам? Колко съм богата! И аз не знаех, не чувствавах това!

Умората на младото тяло надделяваше. Очите на Мари неволно се затвориха. И тогава тя видя главата на Доуел. Главата я гледеше внимателно и скръбно. Главата се откъсваше от своята масичка и летеше във въздуха. Мари тичаше пред нея. Керн като ястреб се спускаше върху главата. Виещи се коридори... Плътни врати... Мари бързаше да ги отвори, но те не се подаваха и Керн настигаше главата, която свистеше, шипеше вече до ухото ѝ... Мари чувствуваше, че се задъхва. Сърцето ѝ бие в гърдите, честите му удари се отразяват болезнено в цялото тяло. По гърба пробягва студена тръпка... Тя отваря все нови и нови врати... О, какъв ужас!...

– Мари, Мари! Какво ти е? Та събуди се, Мари! Ти стенеш...

Това вече не е сън. Майката стои до възглавницата и с тревога милва косите ѝ.

– Нищо, мамо. Просто сънувах лош сън.

– Ти много често почна да виждаш лоши сънища, детето ми...

Старицата си отива, въздишайки, а Мари лежи още някое време с отворени очи и силно разтуптяно сърце.

– Нервите ми за нищо вече не ги бива – тихо шепне тя и този път заспива здрав сън.

СМЪРТ ИЛИ УБИЙСТВО?

Веднъж, като преглеждаше, преди да заспи, медицинските списания, Лоран прочете статията на професор Керн за новите научни изследвания. В тази статия Керн се позоваваше върху работите на други учени в същата област. Всички тези цитати бяха взети от научните списания и книги и точно съвпаднаха с онези, които Лоран по указание на главата подчертаваше през време на утринните занятия.

На другия ден, щом ѝ се представи възможност да поговори с главата, Лоран запита:

– С какво се занимава професор Керн в лабораторията в мое отсъствие?

След известно колебание главата отговори:

– Ние с него продължаваме научните работи.

– Значи всички тези подчертавания вие правите за него? Но известно ли ви е, че всички тези работи той публикува от свое име?

– Досещах се.

– Но това е възмутително! Как го допускате?

– Какво мога да направя аз?

– Ако не можете вие, ще мога да го направя аз! – извика гневно Лоран.

– По-тихо... Напразно... Би било смешно в моето положение да имам претенции за авторско право. Пари? Защо ми са? Слава? Какво може да ми даде славата?... И после... ако всичко това се открие, работата не ще бъде доведена докрай. А за да бъде доведена докрай, съм заинтересован и аз самият. Признавам, иска ми се да видя резултатите от моите трудове.

Лоран се замисли.

– Да, човек като Керн е способен на всичко – тихо проговори тя. – Професор Керн ми казваше, когато постъпих на служба при него, че вие сте умрели от неизлечима болест и сам сте завещали тялото си за научни работи. Истина ли е?

– Трудно ми е да говоря за това. Може да сгреша. Това е истина, но може би... не всичко е истина. Ние с него работехме заедно над съживяването на човешки органи, взети от топъл труп. Керн беше мой асистент. Като крайна цел на моите трудове по онова време аз бях поставил съживяването на отсечена от тялото човешка глава. Бях завършил

цялата подготвителна работа, бяхме вече съживили глави на животни, но решихме да не даваме гласност на успехите си дотогава, докато не сполучим да съживим и продемонстрираме човешка глава. Преди този последен опит, в успеха на който не се съмнявах, аз предадох на Керн ръкописа с всичката извършена от мене научна работа, за да я подготви за печат. Едновременно ние работихме над друга научна проблема, която също беше близко до разрешение. В това време с мене се случи ужасен припадък от астма – една от болестите, която като учен се опитвах да победя. Между мене и нея се водеше отдавнашна борба. Целият въпрос беше във времето: кой от нас пръв ще излезе победител? Знаех, че победата може да бъде спечелена от нея. И аз действително завещах тялото си за анатомически работи, макар да не очаквах, че именно моята глава ще бъде съживена. Та ето... през време на този последен припадък Керн беше около мене и ми оказваше медицинска помощ. Той ми инжектира адреналин. Може би дозата беше твърде голяма, а може би и задухът свърши своята работа.

– Е, а после?

– Асфикция¹, кратка агония – и смърт, която за мен не беше само загубване на съзнание... А после преживях доста странни преходни състояния. Съзнанието ми почна да се възвръща много бавно. Струва ми се, съзнанието ми беше пробудено от остро чувство на болка в областта на шията. Болката постепенно утихна. Тогава аз не разбрах какво значи това. Когато ние с Керн правехме опити с оживяване на отсечени от тялото кучешки глави, ние обърнахме внимание, че кучетата изпитват извънредно остра болка след пробуждането си. Главата на кучето реагираше върху блюдото с такава сила, че понякога от кръвоносните съдове изпадаха тръбичките, чрез които се вкарваше хранителната течност. Тогава аз предложих да се анестезира мястото на срязването. За да не засъхва и да не се подхвърля на въздействието на бактериите, шията на кучето се потапяше в особен разтвор „Ринген-Лок-Доуел“. Този разтвор съдържа и хранителни, и антисептични, и анестезиращи вещества. В такава течност беше потопено и срязаното място на моята шия. Без тази предпазна мярка аз бих могъл да умра вторично много бързо след пробуждането ми, както умираха главите на кучетата при нашите първи опити. Но, повтарям, в този момент аз не мислех за всичко това. Всичко ми беше смътно, като че някой ме е разбудил след силно опияняване, когато действието на алкохола не е още минало. Но в мозъка ми все пак

---

1. Асфикция – задушаване.

пламна радостна мисъл, че щом съзнанието, макар и смътно, се е върнало, то, значи аз не съм умрял. Без да отварям още очи, аз размишлявах над странността на последния припадък. Обикновено припадъците от задух ставаха у мене внезапно. Понякога интензивността на задуха отслабваше постепенно. Но аз никога не губех съзнание след припадъка. Това беше нещо ново. Ново беше също усещането на силна болка в областта на шията. И още една странност: струваше ми се, че съвсем не дишах, а едновременно с това не чувствавах задушаване. Опитах се да въздъхна, но не можех. Нещо повече, загубих усещането на гърдите си. Не можех да разширя гръдния си кош, макар, както ми се струваше, да напругах усилено гръдните си мускули. „Странно нещо“ – мислех, – „или спя, или сънувам...“ С мъка успях да отворя очи. Тъмнина. В ушите смътен шум. Пак затворих очи... Знаете, че когато човек умира, органите на усещанията му угасват не едновременно. Отначало човек губи усещането на вкус, после гасне зрението му, после слухът. Изглежда, в обратен ред ставаше и тяхното възстановяване. След известно време отново отворих очи и видях мътна светлина. Сякаш бях потънал във вода на голяма дълбочина. После зеленикавата мъгла почна да се разсейва и аз смътно видях лицето на Керн и в същото време чух вече доста отчетливо гласа му: „Дойдохте ли на себе си? Радвам се, че ви виждам отново жив.“ С усилието на волята съзнанието ми скоро се проясни. Погледнах надолу и видях право под брадата си маса – тогава още нямаше сегашната масичка, а проста маса, като кухненска, приспособена от Керн за опити. Исках да погледна назад, но не можех да извърна главата си. До тази маса, малко по-високо, имаше втора маса – просекторска. На тази маса лежеше нечий обезглавен труп. Погледнах го и той ми се стори странно познат, въпреки че беше без глава и гърдите му бяха разтворени. Наблизо в стъклено сандъче биеше нечие човешко сърце... Погледнах Керн с недоумение. Никак не можех да разбера още защо главата ми се извишава над масата и защо не виждам тялото си. Исках да протегна ръката си, но не я усетих. „Каква е тази работа?...“ – исках да запитам Керн и само беззвучно мръднах устни. А той ме гледаше и се усмихваше. „Не го ли познавате?“ – запита ме той, като кимна към просекторската маса. – „Това е вашето тяло. Сега вие сте избавен завинаги от астмата.“ Той можеше още и да се шегува!... Разбрах всичко. Признавам си, в първата минута исках да крещя, да скоча от масата, да убия и себе си, и Керн... Не, съвсем не така. Аз знаех, че трябваше да се сърдя, да крещя, да се възмуштавам и в същото време бях поразен от леденото спокойствие, което ме беше завладяло. Може би се възмуштавах, но някак

си гледайки на себе си и на света отстрани. В психиката ми бяха станали изменения. Аз само се намръщих и... мълчех. Можех ли да се вълнувам, както се вълнувах по-рано, щом сърцето ми беше в стъкления съд, а новото сърце беше мотор?

Лоран гледаше главата с ужас.

– И след това... след това вие продължавате да работите с него? Ако не беше той, вие щяхте да победите задуха и сега щяхте да бъдете здрав човек... Той е крадец и убиец, а вие му помагате да се изкачи на върха на славата. Вие работите за него. Той като паразит се храни от вашата мозъчна дейност, той е направил от вашата глава някакъв акумулатор на творческа мисъл и с това печели пари и слава. А вие? Какво ви дава той на вас? Какъв е вашият живот?... Вие сте лишен от всичко. Вие сте нещастен пън, в който за ваше нещастие живеят още желания. Керн ви е откраднал целия свят. Простете ми, но аз не ви разбирам. Нима вие покорно, безропотно му работите?

Главата се усмихна печално.

– Бунт на главата ли? Това е ефектно. Какво мога да направя? Та аз съм лишен даже от последната човешка възможност: да свърша със себе си.

– Но вие бихте могли да откажете да работите с него!

– Ако искате да знаете, аз направих такъв опит. Но моят бунт не беше предизвикан от това, че Керн използва мислителния ми апарат. В края на краищата какво значение има името на автора? Важното е идеята да влезе в света и да извърши своята работа. Аз се бунтувах само за това, че ми беше тежко да свикна със своето ново съществуване. Предпочитах смъртта пред живота... Ще ви разкажа един случай с мене по онова време. Бях в лабораторията сам. Изведнаж през прозореца влетя голям червен бръмбар. Откъде ли е могъл да се появи в центъра на грамадния град? Не зная. Може би е дошъл с някоя автокола, която се е връщала в града. Бръмбарът се повъртя над мене и кацна на стъклената плоча на моята масичка до мен. Наведох очи и следях това отворително насекомо, без да имам възможност да го съборя. Лапичките на бръмбара се плъзгаха по стъклото и той бавно се приближаваше към главата ми. Не зная ще ме разберете ли... аз винаги съм изпитвал някаква особена погнуса, чувство на отвращение към такива насекоми. Никога не можех да ги докосна с пръсти. И ето, аз бях безсилен даже пред този нищожен враг. А за него моята глава беше само удобен трамплин за излитане. И той продължаваше да се приближава бавно, шумолейки с крачката си. След известни усилия успя да се залови за космите на брадата ми. Дълго

се блъска, заплетен в космите, но упорито се изкачваше нагоре. Така пропълзя по стиснатите ми устни, по лявата страна на носа, през затвореното ляво око, докато най-после, като се добра до челото, не падна на стъклото и отгук на пода. Дребен случай, Но той ми направи потресаващо впечатление... И когато дойде професор Керн, аз категорично отказах да продължавам с него научните работи. Знаех, че той не ще се реши да демонстрира публично главата ми. Без полза пък няма да държи глава, която може да стане улика против него. И той ще ме убие. Такава беше моята сметка. Между нас се завърза борба. Той прибягна към доста жестоки мерки. Една късна вечер влезе при мене с електрически апарат, допря електродите до слепоочията ми и без още да пуска ток, се обърна с реч. Той стоеше със скръстени на гърдите ръце и говореше с много ласкав, мек тон, като същински инквизитор. – „Скъпи колега“ – започна той, – „ние тук сме сами, очи в очи, между дебелите каменни стени. Впрочем дори да бяха по-тънки, това не изменя работата, понеже вие не можете да крещите. Вие сте напълно в моята власт. Аз мога да ви подхвърля на най-ужасни мъчения и да остана ненаказан. Но защо мъчения? Ние двамата сме учени и можем да се разберем. Зная, не е лесен животът ви, но това не е моя вина. Вие сте ми нужен и аз не мога да ви освободя от тягостния живот, а вие сам не сте в състояние да избягате от мене дори в небитието. И тъй, не е ли по-добре да свършим работата с мир? Вие ще продължавате нашите научни занимания...“ Аз наведох отрицателно вежди и устните ми безшумно прошепнаха: „Не!“. „Вие много ме огорчавате. Не искате ли цигарка? Зная, че не можете да изпитвате пълно удоволствие, понеже нямате дробове, през които никотинът би могъл да се всмуква в кръвта, но все пак познати усещания...“ И той извади от табакерата две папириси, запуши едната сам, а другата постави в моята уста. „Е, добре, колега“ – каза той със същия вежлив, невъзмутим глас, – „вие ме принуждавате да прибягна към мерки за въздействие...“ И пусна електрическия ток. Сякаш нажежен свредел пронизва мозъка ми. „Как се чувствувате?“ – запита ме той грижливо, както лекар пациента си. – „Боли ли ви главата? Може би искате да я излекувате? За това е нужно само...“ – „Не!“ – отговориха моите устни. „Много, много ми е жал. Ще стане нужда да усилим тока. Вие много ме огорчавате.“ И той пусна толкова силен ток, че ми се стори, че главата ми ще се възпламени. Болката беше непоносима. Аз скърцах със зъби. Съзнанието ми помътняваше. Как исках да го загубя! Но за съжаление не го губех. Само затворих очи и стиснах устни. Керн пушеше, като пускаше дим в лицето ми, и продължаваше да нагорещява главата ми бавно. Той

вече не ме убеждаваше. И когато поотворих очи, видях, че той е побеснял от моето упорство... „Дявол да го вземе! Ако вашият мозък не ми беше така нужен, аз бих го опекар и веднага бих нахранил с него своя пинчер. Фу, вироглавец!“ Той безцеремонно смъкна от главата ми всички жици и се отдалечи. Обаче рано беше още да се радвам. Скоро той се върна и започна да пуска в разтворите, хранещи главата ми, дразнещи вещества, които предизвикаха у мене мъчителни болки. И когато аз неволно се мръсех, той ме питаше: „Е, какво, колега, решавате ли? Още не?“ Аз бях непоколебим. Той си отиде още по-ядосан, обсипвайки ме с хиляди проклетия. Аз тържествувах от победата. Няколко дена Керн не се появи в лабораторията и аз очаквах всеки ден избавителката-смърт. На петия ден той дойде, като че нищо не е било, подсвирквайки си весело някаква песничка. Без да ме гледа, продължи изследванията си. Два или три дена го наблюдавах, без да вземам участие в работата. Но тя не можеше да не ме интересува. И когато той при опитите направи няколко грешки, които можеха да погубят резултатите от всички наши усилия, аз не се стърпях и му направих знак. „Отдавна трябваше така!“ – проговори той с доволна усмивка и пусна въздух през гърлото ми. Аз му обясних грешката и оттогава продължавам да ръководя работата... Той ме надхитри.

ЖЕРТВИТЕ НА ГОЛЕМИЯ ГРАД

Откакто узна тайната на главата, Лоран намрази Керн. И това чувство растеше всеки ден. Тя заспиваше и се събуждаше с него. В страшни кошмари виждаше Керн насън. Беше просто болна от омраза. Напоследък при среща с него тя едвам се сдържаше да не му извика в лицето: „Убиец!“

Държеше се с него неискрено и студено.

– Керн е чудовищен престъпник! – възкличаваше Мари, когато оставаше сама с главата. – Ще го обадя... Аз ще крещя за престъплението му, няма да се успокоя, докато не развенчая тази крадена слава, ще разкрия всичките му злодеяния. И себе си няма да пощадя.

– По-тихо!... Успокойте се – уговаряше я Доуел. – Аз ви казах вече, че нямам чувство на отмъщение. Но ако вашето нравствено чувство е възмутено и жадува за възмездие, аз не ще ви разубеждавам... само не бързайте. Аз ви моля да почакате до края на нашите опити. Защото и аз сега се нуждая от Керн, както той от мене. Без мене той не може да завърши труда, но и аз също без него. А това е всичко, което ми остана. Повече няма да създам, но започнатите работи трябва да бъдат завършени.

В кабинета се чуха стъпки.

Лоран бързо затвори крана и седна с книжка в ръка, все още възмутена. Главата на Доуел отпусна вежди, като човек, потънал в дрямка. Влезе професор Керн.

Той погледна Лоран подозрително.

– Какво има? Вие сте нещо разстроена? Всичко в ред ли е?

– Не... нищо... всичко е в ред... семейни неприятности...

– Да видя пулса ви...

Лоран протегна неохотно ръка.

– Бие ускорено... Нервите не мируват... За нервни, изглежда, това е тежка работа. Но аз съм доволен от вас. Удвоявам ви възнаграждението.

– Не ми е нужно, благодаря ви.

– „Не ми е нужно.“ На кого не са нужни пари? Та вие имате семейство.

Лоран не отговори нищо.

– Ето що. Трябва да се направят известни приготовления. Главата

на професор Доуел ще сложим в стаята зад лабораторията... Временно, колега, временно. Не спите ли? – обърна се той към главата. – А тука утре ще докарат два топлички трупа и ние ще изготвим от тях чифт добре говорещи глави и ще ги продемонстрираме в научното дружество. Време е да обнародваме нашето откритие.

И Керн отново погледна изпитателно Лоран. За да не открие преждевременно всичката сила на своята омраза, Лоран си наложи да си придаде равнодушен вид и побърза да зададе въпрос, първият от дошлите й наум:

– Чии трупове ще бъдат докарани?

– Не зная. А и никой не знае това. Защото сега те още не са трупове, а живи и здрави хора. По-здрави и от нас. Това мога да кажа с увереност. На мен са нужни глави на абсолютно здрави хора. Но утре ги очаква смърт. А час след това, не по-късно, те ще бъдат тук на просекторската маса. Аз ще се погрижа за това.

Лоран, която очакваше всичко от професор Керн, го погледна с такъв изплашен вид, че той за миг се обърка, а после гръмко се разсмя.

– Няма нищо по-просто. Аз заръчах два преснички трупа от моргата. Работата, виждате ли, е там, че градът, този съвременен молох, изисква ежедневни човешки жертви. Всеки ден с неотвратимостта на природните закони в града загиват при улично движение няколко човека, без да се смятат нещастните случаи в заводите, фабриките и на постройките. Е, и тези обречени, жизнерадостни, пълни със сили и здраве хора ще заспят днес спокойно, без да знаят какво ги очаква утре. Утре рано те ще станат и тананикайки си весело, ще се обличат, за да тръгнат, както те ще мислят, на работа, а всъщност – срещу своята неизбежна смърт. В същото време в другия край на града, също така безгрижно тананикайки си, ще се облича техният неволен палач: шофьор или ватман. После жертвата ще излезе от квартирата си, а палачът ще излезе от противоположния край на града от гаража или трамвайното депо. Преодолявайки потока на уличното движение, те ще се приближават упорито един към друг, без да се познават, до самата съдбоносна точка на пресичането на пътищата им. После за един кратък миг някой от тях се заяпва – и готово. На статистическите сметала, отбелязващи броя на жертвите на уличното движение, ще се прибави още една топка. Хиляди случайности трябва да ги доведат до тази фатална точка на пресичането. И всичко това се извършва неотклонно с точността на часовников механизъм, който измества за миг в една плоскост двете часовникови стрелки, движещи се с различна скорост.

Никога досега професор Керн не е бил така разговорлив с Лоран. И откъде у него тази неочаквана щедрост? „Удвоявам ви възнаграждението...“

„Той иска да ме предразположи, да ме купи – помисли Лоран. – Изглежда, подозира, че се досещам или даже зная много неща. Но няма да успее да ме подкупи.“

НОВИТЕ ОБИТАТЕЛИ НА ЛАБОРАТОРИЯТА

Сутринта върху просекторската маса в лабораторията на професор Керн действително лежаха два пресни трупа.

Двете нови глави, предназначени за публично показване, не трябваше да знаят за съществуването на главата на професор Доуел. И затова професор Керн предвидливо я премести в съседната стая.

Мъжкият труп принадлежеше на тридесетгодишен работник, загинал в потока на уличното движение. Могъщото му тяло беше разкъсано. В полуотворените му стъклени очи беше замряла уплахата.

Професор Керн, Лоран и Джон, облечени в бели престилки, работеха над труповете.

– Имаше още няколко трупа – казваше професор Керн. – Един работник беше паднал от скелята. Бракувах го. Можеше да има повреда на мозъка от сътресението. Бракувах и няколко самоубийци, които бяха погълнали отрова. А ето този мозък се оказа подходящ. А още и тази... нощна красавица.

Той посочи с кимване на главата трупа на жена с красиво, но увехнало лице. Върху лицето личеха още следите от руж и гримировъчен молив. То беше спокойно. Само приповдигнатите вежди и полуотворената уста изразяваха някакво детско учудване.

– Певица от бара. Била убита на място от случаен куршум по време на сбиване на пияни. Право в сърцето – виждате ли? Така, и да искаш, не можеш удари.

Професор Керн работеше бързо и уверено. Главите бяха отделени от телата, а труповете изнесени.

Още няколко минути и главите бяха поставени върху високи масички. В гърлото, вените и сънните артерии бяха вкарани тръбички.

Професор Керн беше в приятно възбудено състояние. Приближаваше моментът на неговото тържество. Той не се съмняваше в успеха.

На предстоящата демонстрация и доклада на професор Керн в научното дружество бяха поканени светилата на науката. Пресата, ръководена от умела ръка, поместваше предварителни статии, в които превъзнасяше постиженията на професор Керн. Списанията поместваха също много статии на Керн. Неговия изумителен опит за съживяване на мъртви човешки глави придава значение на тържеството на националната наука.

Като си подсвиркваше весело, професор Керн изми ръцете си, запуши цигара и с доволство погледна стоящите пред него глави.

– На блюдото попадна главата не само на Йоан, но и на самата Саломее. Не ще бъде лоша срещата. Остава само да се отвори кранът и... мъртвите ще оживеят. Е, какво, госпожице? Оживявайте. Отворете и трите крана. В този голям цилиндър има сгъстен въздух, а не отрова, хе-хе.

За Лоран това отдавна не беше новост. Но тя по несъзнателна почти хитрост не даде вид, че знае. Керн се намръщи, стана изведнъж сериозен. Той отиде съвсем близо до Лоран и като отсичаше всяка дума каза:

– Но при професор Дуел, моля, да не се отваря въздушния кран. На него са повредени гласните струни и...

Улавяйки недоверчивия поглед на Лоран, той добави раздранено:

– Както и да е... аз ви забранявам. Бъдете послушна, ако не искате да си навлечете големи неприятности.

И като се развесели отново, той изпя провлечено мотив из операта „Палячо“:

– „И така, започваме!“

Лоран отвори крановете.

Първа започна да дава признаци на живот главата на работника. Едва забележимо трепнаха веждите. Зениците станаха прозрачни.

– Има циркулация. Всичко върви добре...

Изведнъж очите на главата измениха своята посока, обърнаха се към светлината в прозореца. Бавно се възвръщаше съзнанието.

– Живее! – весело викна Керн. – Дайте по-силна въздушна струя.

Лоран отвори повече крана. Въздухът зашипя в гърлото.

– Какво е това?... Къде съм?... – неясно произнесе главата.

– В болницата, друже – каза Керн.

– В болницата ли?... – Главата зашари с очи, погледна надолу и видя под себе си празното пространство.

– А къде ми са краката? Къде ми са ръцете? Къде е тялото ми?

– Няма го, гълъбче. То е разкъсано на парчета. Само главата оцеля, а туловището стана нужда да се отреже.

– Как така да се отреже? Не, не съм съгласен. Каква е тази операция? За какво съм годен такъв? Само с една глава парче хляб не можеш си изкара. Трябват ми ръце. Без ръце, без крака никой няма да те вземе на работа... Ще излезеш от болницата... Тфу! Няма на какво и да излезеш. Как сега? Да пия – да ям трябва. Зная ги аз нашите болници. Ще ме подържите малко и ще ме изгоните: излекували сте ме. Не, не съм

съгласен – повтаряше той.

Говорът му, широкото, загоряло, луничаво лице, прическата, наивният поглед на сините очи – всичко в него показваше селския жител. Нуждата го беше откъснала от родните поля, а градът разкъса младото здраво тяло.

– Може ли, макар помощ някаква да има?... А къде е онзи?... – изведнъж си спомни той и очите му се разшириха.

– Кой?

– Ами онзи... който връхлетя отгоре ми... Тук трамвай, тук друг, тук автомобил, а той право връз мен...

– Не се безпокойте, той ще получи своето. Номерът на камиона е записан: четири хиляди седемстотин и единадесет, ако ви интересува. Как се казвате? – запита професор Керн.

– Аз? Тома ми казваха. Тома Буш, ето как.

– Та ето какво, Тома... Вие няма да се нуждаете от нищо и няма да страдате ни от глад, ни от студ, ни от жажда. Няма да ви изхвърлят на улицата, не се безпокойте.

– Какво, даром ще ме храните или ще ме показвате по панаирите за пари?

– За показване, ще ви покажем, само че не по панаирите. На учени-те ще ви покажем. Е, а сега си починете. – И като погледна главата на жената, Керн озадачено забеляза: – Защо ни кара толкова дълго да чакаме.

– Това какво, също глава без тяло ли е? – запита главата на Тома.

– Както виждате, за да не ви е скучно, ние се погрижихме да ви доведем компания госпожица... Затворете, Лоран, въздушния му кран, за да не пречи със своето бърборене.

Керн извади от ноздрите на женската глава термометъра.

– Температурата е по-висока от температурата на труп, но е още ниска. Съживяването върви бавно...

Времето минаваше. Главата на жената не оживяваше. Професор Керн започна да се вълнува. Той ходеше по лабораторията, поглеждаше часовника и всяка негова крачка по каменния под звънко отекваше в голямата стая.

Главата на Тома го гледаше с недоумение и шаваше беззвучно устни. Най-после Керн се приближи до женската глава и огледа внимателно стъклените тръбички, с които завършваха каучуковите тръби, вкарани в сънните артерии.

– Ето къде е причината. Тази тръбичка влиза твърде свободно и

затова циркулацията върви бавно. Дайте по-широка тръбичка.

Керн замени тръбичката и след няколко минути главата оживя.

Главата на Брике – така се наричаше жената – реагира по-бурно на своето съживяване. Когато дойде окончателно на себе си и заговори, тя започна да крещи прегракнало, молеше по-добре да я убият, но да не я оставят такъв урод.

– Ах, ах, ах!... Тялото ми... моето бедно тяло... Какво направихте с мене? Спасете ме или ме убийте. Не мога да живея без тяло!... Дайте ми поне да го видя... не, не, не трябва. То е без глава... какъв ужас!... Какъв ужас!...

Когато се поуспокои, каза:

– Казвате, че сте ме съживили. Аз съм малко образована, но зная, че главата не може да живее без тялото. Какво е това, чудо или магия?

– Ни едното, ни другото. Това е постижение на науката.

– Ако вашата наука е способна да прави такива чудеса, тя трябва да умее да прави и други. Прибавете ми друго тяло. Магарето Жорж ме продупчи с куршум... Но нали много девойки си пробиват челото с куршум. Отрежете тяхното тяло и го прибавете към моята глава. Само че по-напред ми го покажете. Трябва да си избира красиво тяло. А така аз не мога... Жена без тяло. Това е по-лошо, отколкото мъж без глава.

И като се обърна към Лоран, тя помоли:

– Бъдете добри да ми дадете огледало.

Гледайки в огледалото, Брике дълго и сериозно се изучаваше.

– Ужасно!... Мога ли да ви помоля да ми пооправите косата? Не мога сама да си направя прическата...

– Работата ви се увеличи, Лоран – усмихна се Керн. – Съответно с това ще ви бъде увеличено и възнаграждението. Време е да тръгвам.

Той погледна часовника и като приближи до Лоран, пошепна:

– В тяхно присъствие – той показа с очи главите – ни дума за главата на професор Доуел!...

Когато Керн излезе от лабораторията, Лоран отиде да навести главата на професор Доуел. Очите на Доуел я гледаха тъжно. Печална усмивка изкривяваше устните МУ.

– Бедни мой, бедни... – пошепна Лоран. – Но ще бъдете отмъстени.

Главата направи знак. Лоран отвори въздушния кран.

– По-добре ми разкажете как мина опитът – пошепна главата и леко се усмихна.

ГЛАВИТЕ СЕ РАЗВЛИЧАТ

На главите на Тома и Брике беше още по-трудно да свикнат със своето ново съществуване, отколкото на главата на Доуел. Неговият мозък се занимаваше сега със същите научни работи, които го интересуваха и по-рано.

Тома и Брике бяха прости хора и за тях нямаше смисъл да живеят без тяло. Не е чудно, че те много скоро затъгуваха.

– Нима това е живот? – оплакваше се Тома. – Стърчиш като пън. На всички стени се нагледах до насита...

Угнетеното настроение на „пленниците на науката“, както шеговито ги наричаше Керн, го притесняваше много. Главите можеха да залинеят от тъга преди деня на тяхното показване.

И професор Керн се стараеше всячески да ги развлича.

Той достави киноапарат и Лоран с Джон устройваха всяка вечер кинопредставления. За екран служеше бялата стена на лабораторията. На главата на Тома се харесваха особено много комичните филми с участието на Чарли Чаплин и Монти Бенкс. Гледайки техните дяволии, Тома забравяше временно своето ограничено съществуване. От гърлото му се изтръгваше даже нещо като смях, а на очите му се показваха сълзи.

Но ето отскочи Бенкс и на бялата стена на стаята се появи изображението на ферма. Малко момиче храни пилета. Качулата кокошка грижливо гощава своите малки. На фона на това млада здрава жена дои крава, като отпъжда с лакът теленцето, което тика муцуната си във вимето. Притича рошаво куче, махайки весело опашка, а след него се показва и фермерът. Той водеше кон.

Тома изхрипя някак си с необикновено висок, фалшив глас изведнъж викна:

– Не трябва! Не трябва!...

Джон, който се грижеше за апарата, не разбра изведнаж за какво става дума.

– Прекратете прожекцията! – викна Лоран и побърза да запали светлината.

Побледнялото изображение се мяркаше още известно време и най-после изчезна. Джон спря работата на прожекционния апарат.

Лоран погледна Тома. На очите му се виждаха сълзи, но те не бяха вече сълзи от смях. Цялото му подпухнало лице се беше събрало в

гримаса, като у обидено дете, а устата се беше изкривила.

– Като у нас... в село... – хленчеше той. – Крава... кокошка... Загубено е, всичко е загубено сега...

При апарата беше вече Лоран. Скоро загасиха светлината и върху бялата стена се замяркаха сенки. Харолд Лойд бягаше от преследващите го полицаи. Но настроението на Тома беше вече развалено. Сега видът на движещите се хора почна да му причинява още по-голяма тъга.

– Виж ти, – мърмореше главата на Тома. – Да го посадят като мене, не би скачал.

Балът на избрания свят съвършено разстрои Брике. Красивите жени и техните разкошни тоалети я дразнеха.

– Не трябва... не искам да гледам как живеят другите – говореше тя.

Отнесоха кинематографа.

Радиоапаратът ги развличаше малко по-дълго време.

Двамата се вълнуваха от музиката, особено от хороводните мотиви, танците.

– Боже, как играех този танц! – извика веднъж Брике, обливайки се в сълзи.

Трябваше да се премине към други развлечения. Брике капризничеше, искаше ежеминутно огледалото, измисляше нови прически, молеше да ѝ гримират очите с молив, да набелят и начервят лицето ѝ. Дразнеше я неумението на Лоран, която никак не можеше да постигне тайните на козметиката.

– Нима не виждате – говореше раздразнено главата на Брике, – че дясното око е нарисувано по-тъмно от лявото. Вдигнете по-високо огледалото.

Тя молеше да ѝ донесат модни списания и тъкани и ги караше да драпират масичката, на която беше закрепена главата ѝ.

Тя стигаше до чудачество, заявявайки изведнъж със закъсняла срамливост, че не може да спи в една стая с мъж.

– Оградете ме през нощта с параван или поне с хартия.

И Лоран правеше „параван“ с голяма разтворена книга, която поставяше върху стъклената плоча до главата на Брике.

Немалко грижи създаваше и Тома.

Веднъж той поиска вино. И професор Керн беше принуден да му достави удоволствието на опиянението, като вкара в хранителните разтвори малки дози опияняващи вещества.

Понякога Тома и Брике пееха дует. Отслабналите гласни струни не

се подчиняваха. Това беше ужасен дует.

– Бедният ми глас... Ако бихте могли да чуете как пеех по-рано! – казваше Брике и веждите ѝ се вдигаха страдалчески нагоре.

Вечер те изпадаха в размисъл. Необикновеното съществуване караше даже тези прости натури да се замислят над въпросите на живота и смъртта. Брике вярваше в безсмъртието. Тома беше материалист.

– Разбира се, ние сме безсмъртни – казваше главата на Брике. – Ако душата умираше заедно с тялото, тя не би могла да се върне в главата.

– А къде седеше душата ви: в главата или в тялото? – ехидно запитваше Тома.

– Разбира се, в тялото беше... навсякъде беше... – неуверено отговаряше главата на Брике, подозирайки във въпроса някаква провокация.

– Какво, душата на вашето тяло без глава ли е сега на онзи свят?

– Вие сам сте без глава – обади се Брике.

– Аз съм с глава. Само тя единствено ми остана – не мирясваше Тома. – А душата на вашата глава не е ли останала на онзи свят? По това гумено черво или се е върнала на земята? Не – казваше той вече сериозно, – ние сме като машината. Пуснеш пара – заработи. А разбие ли се на парчета – никаква пара не помага...

И всеки потъваше в своите мисли...

НЕБЕ И ЗЕМЯ

Доводите на Тома не убеждаваха Брике. Въпреки своя разпуснат начин на живот тя беше ревностна католичка. Водейки доста бурен живот, тя нямаше време не само да мисли за задгробното съществуване, но даже и да ходи на църква. Обаче внушената ѝ в детство религиозност здраво бе залегнала в нея. И сега, изглежда, настъпи най-подходящият момент тези семена на религиозност да дадат кълнове. Настоящият ѝ живот беше ужасен, но смъртта – възможността от втора смърт – я плашеше още повече. Нощем я мъчеха кошмари на задгробния живот. Мяркаха ѝ се езиците на адския пламък. Тя виждаше как грешното ѝ тяло се пържеше вече на огромен тиган.

Брике се събуждаше в ужас, тракаше зъби и се задъхваше. Да, тя определено усещаше задушаване. Възбуденият ѝ мозък изискваше усилен приток на кислород, но тя беше лишена от сърце – този жив двигател, който така идеално урегулирва доставката на нужното количество кръв на всички органи на тялото. Тя се опитваше да крещи, за да разбуди Джон, който дежуреше в тяхната стая. Но на Джон му дотегнаха честите повиквания и, за да поспи спокойно макар няколко часа, въпреки изискванията на професор Керн, изключваше понякога въздушните кранове на главите. Брике отваряше уста като риба на сухо, опитваше се да крещи, но нейният крясък не беше по-силен от предсмъртното зяпане на рибата... А по стаята продължаваха да бродят черните сенки на привиденията, чиито лица бяха осветени от адския пламък. Те приближаваха до нея, протягаха страшните си лапи с остри нокти. Брике затваряше очи, но това не помагаше: тя продължаваше да ги вижда. И странно: струваше ѝ се, че сърцето ѝ замира и изстива от ужас.

– Господи, господи, нима ти няма да простиш твоята рабиня, ти си всемогъщ – шаваха беззвучно нейните устни, – твоята доброта е безмерна. Аз много грехих, но нима съм виновна? Та ти знаеш как стана това. Аз не помня майка си, нямаше кой да ме научи на добро... Гладувах. Колко пъти те молех да ми дойдеш на помощ. Не се сърди, господи, аз не те упреквам – боязливо продължаваше тя своята няма молитва, – искам да кажа, че не съм толкова виновна. И със своето милосърдие ти може би ще ме пратиш в чистилището... Само не в ада! Ще умра от ужас... Каква съм глупава. Нали там не умират! – И тя отново започваше своите наивни молитви.

Лошо спеше и Тома. Но него не го преследваха кошмарите на ада. Него го ядеше тъгата за земното. Само преди няколко месеца той напусна родното село, като остави там всичко, което беше скъпо на сърцето му, взе за път само малка торба с питки и своите мечти – да събере в града пари, за да купи парче земя. И тогава той ще се ожени за червенобузата здравенячка Мари... О, тогава нейният баща няма да се противопоставя на техния брак. И ето че всичко рухна... Върху бялата стена на своя неочакван затвор той видя ферма и весела, здрава жена, която толкова приличаше на Мари, да дои крава. Но вместо него, Тома, някакъв друг мъж доведе през двора, покрай гризливата кокошка с пиленца, коня, който равномерно маха опашка, за да се пази от мухите. А той, Тома, е убит, унищожен и главата му е качена на кол като плашило за гаргите. Къде са неговите силни ръце, здравето му тяло? В отчаянието си Тома заскърца със зъби. После тихо заплака и сълзите му капеха върху стъклената поставка.

– Какво е това? – учудено запита Лоран през време на сутрешното почистване. – Откъде е тази вода?

Макар въздушният кран да беше предварително включен вече от Джон, Тома не отговаряше. Той погледна мрачно и недружелюбно Лоран, а когато тя отиде при главата на Брике, тихо изхриптя след нея:

– Убийца! – Той вече забрави за шофьора, който го прегази, и пренесе целия си гняв върху окръжаващите го хора.

– Какво казахте, Тома? – обърна се Лоран към него.

Но устните на Тома бяха вече отново стиснати, а очите му я гледаха с нескриван гняв.

Лоран беше учудена и искаше да разпита Джон за причината на лошото му настроение, но Брике вече завладя вниманието ѝ.

– Бъдете добра да ми почешете носа от дясната страна. Тази безпомощност е ужасна... Няма ли там пришка? Но защо тогава така сърби! Дайте ми, моля, огледалото.

Лоран поднесе огледалото към главата на Брике.

– Обърнете го надясно, не виждам. Още... Така. Има червенина. Може би ще трябва да се намаже с голдкрем?

Лоран търпеливо я намаза с крем.

– Ето така. Сега ви моля да ме понапудрите. Благодаря ви... Лоран, бих искала да ви запитам нещо...

– Моля.

– Кажете ми, ако... много грешен човек се изповяда пред свещеник и се покае за греховете си, може ли такъв човек да получи опрощаване

на греховете и да отиде в рая?

– Разбира се, може – отговори сериозно Лоран.

– Аз така се страхувам от адските мъки... – призна си Брике. – Моля ви се, извикайте ми поп... искам да умра християнка...

И главата на Брике с вид на умираща мъченица отпрати очи нагоре. После ги отпусна и възкликна:

– Какъв интересен е моделът на роклята ви! Това последната мода ли е? Вие отдавна не сте ми донасяли модни списания.

Мислите на Брике се върнаха към земните интереси.

– Къса пола... Красивите крака много печелят при късите рокли. Моите крака! Моите нещастни крака! Видяхте ли ги? О, когато танцувах, тези крака вземаха ума на мъжете!

В стаята влезе професор Керн.

– Как е работата? – весело запита той.

– Чуйте, господин професоре – обърна се Брике към него, – аз не мога така... вие трябва да ми прикачите нечие тяло... Аз ви молих вече веднъж за това и сега пак моля. Много моля. Уверена съм, че ако поискате само, ще можете да направите това...

„Дявол да го вземе, а защо не?“ – помисли професор Керн. Макар да си беше присвоил всичката чест на съживяване на човешки глави, отделени от тялото, в душата си той съзнаваше, че този сполучлив опит е всецяло заслуга на професор Доуел. Но защо да не отиде по-далеч от Доуел? От двама загинали хора да състави един жив – това би било грандиозно! И цялата чест при сполука в опита би принадлежала по право само на Керн. Впрочем от някои съвети на главата на Доуел все пак би могъл да се възползува. Да, над това непременно трябва да се помисли.

– А на вас много ли ви се иска още да поиграете? – усмихна се Керн и пусна в главата на Брике струя цигарен дим.

– Искам ли? Аз ще танцувам ден и нощ. Ще махам ръце като вятърна мелница, ще пръхам като пеперудка... Дайте ми тяло, младо, красиво женско тяло!

– Но защо непременно женско? – закачливо запита Керн. – Ако поискате, аз мога да ви дам и мъжко тяло.

Брике го погледна с учудване и ужас.

– Мъжко тяло? Женска глава на мъжко тяло? Не, не, това ще бъде ужасно безобразие! Трудно е даже да се измисли костюм...

– Но тогава вие няма вече да бъдете жена. Вие ще се превърнете в мъж. Ще ви пораснат мустаци и брада, ще се измени гласът. Нима не

искате да се превърнете в мъж? Много жени съжаляват, че не са се родили мъже.

– Това са вероятно такива жени, на които мъжете не са обръщали никакво внимание. Такива, разбира се, биха спечелили от превръщането им в мъже. Но аз... аз не се нуждая от това. – И Брике вдигна гордо красивите си вежди.

– Е, нека бъде, както искате. Ще си останете жена. Ще се постарая да ви намеря подходящо тяло.

– О, професоре, ще ви бъда безкрайно благодарна. Можете ли да направите това сега? Представям си какъв ефект ще направя, когато отново се върна в „Шаноар“...

– Това не става така скоро.

Брике продължаваше да бърбори, но Керн се отстрили вече от нея и се обърна към Тома:

– Как е работата, приятелю?

Тома не слушаше разговора на професора с Брике. Зает със своите мисли, той погледна мрачно Керн и нищо не отговори.

Откакто професор Керн обеща на Брике да ѝ даде ново тяло, настроението ѝ рязко се промени. Адските кошмари не я преследваха вече. Тя не мислеше повече за задробното съществуване. Всичките ѝ мисли бяха погълнати от грижите за предстоящия ѝ нов земен живот. Като се гледаше в огледалото, тя се безпокоеше, че лицето ѝ беше станало мършаво, а кожата придобила жълтеникав оттенък. Тя измъчи Лоран, караше я да ѝ навива косите, да оправя прическата и да гримира лицето ѝ.

– Професоре, няма ще остана такава мършава и жълта? – с безпокойство питаше тя Керн.

– Вие ще станете по-красива, отколкото сте били – успокояваше я той.

– Не, с бои тук не ще помогнеш, това е самоизлъгване – говореше тя след излизането на професора. – Мадмоазел Лоран, ние ще правим студени бани и масаж. Около очите и от носа към устните ми се появили нови бръчки. Мисля, че ако се масажират добре, ще се изгубят. Една моя приятелка... Ах, да, забравих да ви запитам, намерихте ли сива коприна за рокля? Сивият цвят много ми отива. А модни списания донесоха ли? Отлично! Жалко, че не може да се прави проба. Не зная какво тяло ще имам. Добре е да ми намери по-високо на ръст, с тесни бедра... Разтворете списанието.

И тя се задълбочи в тайните на красотата на женските накити.

Лоран не забравяше за главата на професор Доуел. Тя все така се

грижеше за нея и сутрин се занимаваше с четене, но за разговор не оставаше време, а Лоран искаше да говори още за много неща с Доуел. Тя все повече се преуморяваше и нервничеше. Главата на Брике не ѝ даваше минута покой.

Понякога Лоран прекъсваше четенето и биваше принуждавана да тича при вика на Брике само за да ѝ оправи спусналата се къдрица или да ѝ отговори ходила ли е в магазина за бельо.

– Но вие не знаете размерите на вашето тяло – съдържайки раздразнението си, говореше Лоран, набърже поправяше къдрицата на главата на Брике и бързаше към главата на Доуел.

Мисълта да извърши смелата операция завладя Керн. Той усилено работеше, подготвяйки се за тази сложна операция. Дълго се затваряше с главата на професор Доуел и беседваше с нея. При всичкото си желание Керн не можеше да мине без съвета на Доуел. Доуел му посочваше цял ред затруднения, за които Керн не беше помислил и които можеха да повлияят на изхода на опита, съветваше го да направи няколко предварителни опита с животни и ръководеше тези опити. И такава беше силата на интелекта на Доуел, че той сам се заинтересова извънредно много от предстоящия опит. Главата на Доуел сякаш стана дори по-свежа. Мисълта му работеше с необикновена яснота.

Керн беше и доволен, и недоволен от толкова широката помощ на Доуел. Колкото повече напредваше работата, толкова повече Керн се убеждаваше, че без Доуел не би се справил с нея. И му оставаше да утешава своето самолюбие само с това, че осъществяването на този нов опит ще бъде направено от него.

– Вие сте достоен приемник на покойния професор Доуел – му каза веднъж главата на Доуел с едва забележима иронична усмивка. – Ах, ако бих могъл да взема по-активно участие в тази работа!

Това не беше ни молба, ни намек. Главата на Доуел твърде добре знаеше, че Керн не ще поиска, не ще се реши да ѝ даде ново тяло.

Керн се намръщи, но се направи, че не чу това възклицание.

– И така, опитите с животните се увенчаха с успех – каза той. – Аз оперирах две кучета. Обезглавих ги и приших главата на едното към туловището на другото. Двете са здрави, шевовете на шииите зарастват.

– Храненето? – запита главата.

– Засега е още изкуствено. Чрез устата давам само дезинфекциращ разтвор с йод. Но скоро ще премина към нормално хранене.

След няколко дена Керн съобщи:

– Кучетата се хранят нормално. Превръзките са свалени и, мисля,

след ден-два те ще могат да тичат.

– Почакайте още седмичка – посъветва го главата. – Младите кучета правят резки движения с глава и шевове могат да се разкъсат. Не форсирайте. – „Ще успеете да пожънете лаври“ – искаше да добави главата, но се сдържа. – И още едно: дръжте кучетата в различни помещения. Заедно ще се хапят и могат да си навредят.

Най-после дойде денят, когато професор Керн въведе с тържествен вид в стаята на главата на Доуел кучето с черна глава и бяло туловище. Кучето явно се чувствуваше добре. Очите му бяха живи, то весело махаше опашка. Като видя главата на професор Доуел, кучето изведнъж се наежи, заръмжа и залая с див глас. Изглежда, необикновеното зрелище го поразя и изплаши.

– Разходете кучето из стаята – каза главата.

Керн поведе кучето из стаята. От опитните, зорки очи на Доуел нищо не се изплъзваше.

– А това какво е? – запита Доуел. – Кучето накуцва със задния ляв крак. И гласчето му не е в ред.

Керн се смути.

– Кучето куцаше и преди операцията – каза той, – кракът е счупен.

– На око не се забелязва деформацията, а да го опипам, уви, не мога. Не можахте ли да намерите две здрави кучета? – със съмнение в гласа запита главата. – Мисля, че с мене можете да бъдете напълно откровен, уважаеми колега. Навярно с операцията по съживяването на сърцето сте се бавили дълго и сте задържали доста смъртната фаза на спиратото на сърдечната дейност и дишането, а това, както трябва да ви е известно от моите опити, често води към разстройство на функциите на нервната система. Но успокойте се, такива явления могат да изчезнат. Постарайте се само вашата Брике да не закуца с двата крака.

Керн беше разгневен. В главата той позна предишния професор Доуел – прямия, изискващия, самоуверения. „Възмутително!“ – мислеше Керн. – „Тази шипяща като пробита гума глава продължава да ме учи и да се гаври с моите грешки и аз съм принуден като ученик да слушам нейните наставления. Едно завъртане на крана и душата ще излети от тази гнила тиква.“ Обаче вместо това Керн, без да издава с нещо настроението си, изслуша с внимание още няколко съвета.

– Благодаря ви за указанията – каза Керн и кимайки с глава излезе от стаята. Когато излезе, той пак се развесели. „Не, утешаваше се Керн, работата е проведена отлично. Да се угоди на Доуел не е така лесно. Накуцващият крак и дивият глас на кучето са дреболия в сравнение с

онова, което бе направено.“

Минавайки през стаята, където беше главата на Брике, той се спря и като сочеше кучето, каза:

– Мадмоазел Брике, желанието ви скоро ще се изпълни. Виждате ли това куче? То също като вас беше глава без тяло и сега, вижте, то живее и тича, като че нищо не е било.

– Аз не съм куче – отговори обидено главата на Брике.

– Но това е необходим опит. Щом е оживяло кучето в ново тяло, ще оживеете и вие.

– Не разбирам за какво е тук кучето – повтаряше упорито Брике. – Какво ме интересува кучето. Вие по-добре ми кажете кога ще бъда съживена. Наместо по-скоро да ме съживите, вие се занимавате с някакви кучета.

– Скоро. Трябва само да намеря подходящ труп... т.е. тяло, и вие ще бъдете в пълна форма, както се казва.

Като отведе кучето, Керн се върна със сантиметър в ръце и внимателно измери окръжността на шията на главата на Брике.

– Тридесет и шест сантиметра – каза той.

– Боже, нима съм толкова отслабнала? – възкликна главата на Брике. – Имах тридесет и осем. А обувки нося номер...

Но Керн, без да я слуша, бързо излезе. Не беше успял още да седне на бюрото в кабинета си, и на вратата се почука.

– Влезте.

Вратата се отвори. Влезе Лоран. Тя се мъчеше да бъде спокойна, но лицето ѝ беше развълнувано.

ПОРОК И ДОБРОДЕТЕЛ

– Какво има? Нещо се е случило с главата ли? – запита Керн, вдигайки глава от книгите.

– Не... но аз бих искала да поговоря с вас, господин професоре.

Керн се облегна на гърба на креслото.

– Слушам ви, мадмоазел Лоран.

– Кажете, сериозно ли възнамерявате да дадете на главата на Брике тяло, или само я утешавате?

– Съвсем сериозно.

– И вие се надявате на успех при тази операция?

– Напълно. Видяхте ли кучето?

– А Тома не смятате ли... да сложите на крака? – започна издалеч Лоран.

– Защо не? Той ме моли вече за това. Но не всички изведнаж.

– А Доуел... – Лоран заговори изведнаж бързо и развълнувано. – Разбира се, всеки има право на живот, на нормален човешки живот, и Тома, и Брике. Но вие, разбира се, съзнавате, че ценността на главата на професор Доуел стои много по-високо от всички останали ваши глави... И ако вие искате да върнете към нормален живот Тома и Брике, то толкова по-важно е да се върне към същия нормален живот главата на професор Доуел.

Керн се намръщи. Изражението на лицето му стана напрегнато и твърдо.

– Професор Доуел, по-вярно неговата професорска глава, е намерил прекрасен защитник във ваше лице – каза той, усмихвайки се иронично.

– Но от такъв защитник, моля ви се, няма нужда и вие напразно се горещите и вълнувате. Разбира се, аз мислех и за оживяването на главата на Доуел.

– Но защо не започнете опита с него?

– Именно защото главата на Доуел е по-скъпа от хиляди други човешки глави. Аз започнах с кучета, преди да надаря с тяло главата на Брике. Главата на Брике е толкова по-скъпа от главата на кучето, колкото главата на Доуел е по-скъпа от главата на Брике.

– Животът на човека и кучето са несравними, професоре...

– Също както и главите на Доуел и Брике. Имате ли нещо повече да ми кажете?

– Нищо, господин професоре – отговори Лоран, тръгвайки към вратата.

– В такъв случай, мадмоазел, аз имам към вас някои въпроси. Почакайте, мадмоазел.

Лоран се спря до вратата, като гледаше въпросително Керн.

– Моля, елате до бюрото, поседнете.

Лоран се отпусна в дълбокото кресло със смътна тревога. Лицето на Керн не обещаваше нищо добро. Той се облегна на гърба на креслото и дълго, изпитателно гледа в очите Лоран, докато тя не наведе поглед. После бързо се изправи с целия си ръст, опря се здраво с юмруци на бюрото, наклони се към Лоран и запита тихо и внушително:

– Кажете, не сте ли пускали в действие въздушния кран на главата на професор Доуел? Не сте ли разговаряли с него?

Лоран почувствува, че краищата на пръстите ѝ изстинаха. Мислите ѝ се завъртяха като вихър в главата. Гневът, който Керн възбуждаше в нея, клокочеше и беше готов да избухне.

„Да му кажа или да не му кажа истината?“ – колебаеше се Лоран. О, какво наслаждение е да хвърли в лицето на този човек думата „убиец“, но такова открито нападение би могло да развали всичко.

Лоран не вярваше, че Керн ще даде на главата на Доуел ново тяло. Тя знаеше вече много неща, за да вярва в такава възможност. Тя мечтаеше само за едно, да развенчае Керн, който си беше присвоил плодовете на труда на Доуел, в очите на обществото и да разкрие неговото престъпление. Знаеше, че Керн няма да се спре пред нищо и ако тя се обяви за открит негов враг, ще подхвърли живота си на опасност. Но не само чувството на самосъхранение я възпираше. Тя не искаше да загине, преди да бъде разкрито престъплението на Керн. И затова трябваше да лъже. Но да лъже, не ѝ позволяваше съвестта, цялото ѝ възпитание. Никога в живота си не беше лъгала и сега преживяваше ужасно вълнение. Керн не сваляше очи от лицето ѝ.

– Не лъжете – каза той насмешливо, – не обременявайте съвестта си с греха на лъжата. Вие сте разговаряли с главата не отричайте, аз зная това. Джон е подслушвал всичко.

Навела глава Лоран мълчеше.

– Аз се интересувам само да зная, за какво разговаряхте с главата?

Лоран почувствува как кръвта нахлу в бузите ѝ. Тя вдигна глава и погледна Керн право в очите.

– Зная всичко.

– Така – каза Керн, без да вдига ръцете си от бюрото. – Така си и

мислех. За всичко.

Настъпи пауза. Лоран отново наведе очи и сега седеше с вид на човек, чакащ присъдата си.

Керн тръгна изведнъж бързо към вратата и я заключи. Разходи се няколко пъти по мекия килим в кабинета с ръце на гърба. После безшумно се приближи до Лоран и запита:

– И какво мислите да предприемете, мило момиче? Да предадете на съда кръвожадното чудовище Керн? Да стъпчете името му в калта? Да разобличите неговото престъпление? Доуел навярно ви е молил за това.

– Не, не – забравяйки страха си, горещо заговори Лоран, – уверявам ви, че главата на професор Доуел е съвършено лишена от чувство за отмъщение. О, той е благородна душа! Той даже... ме разубеждаваше. Той не е това, което сте вие, не бива да съдите по себе си! – вече с предизвикателство завърши тя, святкайки с очи.

Керн се усмихна и отново закрочи по кабинета.

– Така, така, отлично. Значи вие все пак имахте разобличителни намерения и ако не беше главата на професор Доуел, професор Керн би седял вече в затвора. Ако добродетелта не може да тържествува, то поне порокът трябва да бъде наказан. Така свършваха всичките добродетелни романи, които четяхте, нали, мило момиче?

– И порокът ще бъде наказан! – извика тя, почти губейки вече воля над чувствата си.

– О, разбира се, там на небето. – Керн погледна тавана, облицован с големи квадратни фигури от черен дъб. – Но тук, на земята, нека ви бъде известно, наивно създание, тържествува порокът и само порокът! А добродетелта... Добродетелта стои с протегната ръка, молейки порока за грошове, или стърчи там – Керн посочи към стаята, където се намираще главата на Доуел – като плашило за гаргите, размишлявайки за тлеността на всичко земно.

И като отиде плътно до Лоран, понижавайки глас, той каза:

– Вие знаете, че и вас, и главата на Доуел мога в буквалния смисъл на думата да превърна в пепел и ни една душа няма да узнае за това.

– Зная, че сте готов на всяко...

– Престъпление? И много добре, че знаете това.

Керн отново закрочи по кабинета и вече с обикновен глас продължи да говори, сякаш разсъждаваше на глас:

– Обаче какво ще заповядате да правим с вас, прекрасна отмъстителко? Вие за съжаление сте от онази порода хора, които не се спират пред нищо и заради правдата са готови да приемат мъченически венец.

Вие сте крехка, нервна, впечатлителна, но не се боите от заплахи. Да ви убия? Днес, веднага? Аз ще мога да залича следите на убийството, но все пак с това ще трябва да се позабавя. А времето ми е скъпо. Да ви подкупя? Това е по-трудно, отколкото да ви изплаша... Е, кажете, какво да правя с вас?

– Оставете всичко така, както си беше... та нали аз не съм ви обадила досега.

– И няма ли да ме обадите?

Лоран забави отговора, после отговори тихо, но твърдо:

– Ще ви обадя.

Керн тропна с крак.

– Упорито момиче! Ето какво ще ви кажа. Седнете веднага на бюрото ми... Не се страхувайте, аз не се каня още нито да ви душа, нито да ви троя. Е, седнете де.

Лоран го погледна с недоумение, помисли и се премести на кресло пред бюрото.

– В края на краищата вие сте ми нужна. Ако ви убия веднага, ще трябва да наемам заместница или заместник. Аз не съм гарантиран, че на вашето място няма да се окаже някой шантажист, който, като открие тайната на главата на Доуел, не ще изсмуква от мене пари и в крайна сметка да ме обади. Вас поне познавам. И така, пишете: „Скъпа мамичко“ – или как наричате там майка си? – „състоянието на болните, за които се грижа, изисква моето неотлъчно присъствие в дома на професор Керн...“

– Вие искате да ме лишите от свобода? Да ме задържите у дома си? – запита с негодувание Лоран, без да почва да пише.

– Именно, моя добродетелна помощнице.

– Няма да пиша такова писмо – заяви решително Лоран.

– Стига! – изведнаж викна Керн така, че пружината на часовника звънна. – Разберете, че аз нямам друг изход. Не бъдете най-последна глупава.

– Аз няма да остана у вас и няма да пиша това писмо!

– Ах, така ли! Добре. Можете да вървите по дяволите. Но преди да си отидете оттук, вие ще бъдете свидетелка как ще отнема живота от главата на Доуел, като я разтворя в химическо вещество. Идете и кръстете тогава по цял свят, че сте видели у мене главата на Доуел. Никой няма да ви повярва. Ще ви се смеят. Но пазете се! Аз няма да оставя донос-а ви без възмездие. Да вървим!

Керн хвана Лоран за ръката и я повлече към вратата. Тя беше

твърде слаба физически, за да окаже съпротива на това грубо насилие.

Керн отключи вратата, премина бързо през стаята на Тома и Брике и влезе в стаята, където се намиреше главата на професор Доуел.

Главата на Доуел гледаше с недоумение тази неочаквана визита. А Керн, без да обръща внимание на главата, отиде бързо до апаратите и рязко превъртя крана на балона, от който се подаваше кръв. Очите на главата неразбиращо, но спокойно се обърнаха към крана, после погледнаха Керн и слисаната Лоран. Въздушният кран не беше отворен и главата не можеше да говори. Тя само мърдаше устни и Лоран, която беше привикнала към мимиката ѝ, разбра: това беше немият въпрос: „Край ли?“

После очите на главата, устремени към Лоран, започнаха някак да се замъгляват, клепачите широко се разтвориха, очните ябълки изпъкнаха, а лицето започна конвулсивно да трепери. Главата преживяваше мъките на задушаването.

Лоран извика истерично. После, залитайки, отиде до Керн, впи се в ръката му и почти губейки съзнание, заговори с прекъсващ се, задавен от спазми глас:

– Отворете, по-скоро отворете крана... Съгласна съм на всичко!

С едва забележима усмивка Керн отвори крана. Живителната струя потече по тръбичката в главата на Доуел. Конвулсивните потрепервания на лицето спряха, очите приеха нормалното си изражение, погледът се избистри. Угасващият живот се върна в главата на Доуел. Върна се и съзнанието, защото Доуел отново погледна Лоран с израз на недоумение и като че ли даже с разочарование.

Лоран залиташе от вълнение.

– Позволете да ви предложи ръката си – галантно каза Керн и странната двойка си отиде.

Когато Лоран седна отново на бюрото, Керн, като че ли нищо не е било, каза:

– Та къде спряхме? Да... – „Състоянието на болните изисква моето постоянно – или не, напишете – неотлъчно пребиваване в дома на професор Керн. Професор Керн беше така добър, че ми предостави прекрасна стая с изглед към градината. Освен това, понеже работният ми ден се увеличи, професор Керн утрои заплатата ми.“

Лоран погледна с упрек Керн.

– Това не е лъжа – каза той. – Необходимостта ме заставя да ви лиша от свобода, но аз съм длъжен да ви възнаградя с нещо. Аз действително ви увеличавам заплатата. Пишете по-нататък: – „Обслужването

тук е прекрасно и макар работата да е много, аз се чувствавам великолепно. Не идвай при мене – професорът не приема никого. Но не скучай, аз ще ти пиша...“ Така. Е, и от себе си прибавете някакви нежности, които вие обикновено пишете, за да не възбуди писмото ви никакви подозрения.

И като че ли вече забравил Лоран, Керн започна да размишлява на глас:

– Разбира се, така не може да продължава много. Но, надявам се, няма да ви задържа дълго. Нашата работа идва към края си и тогава... Тоест исках да кажа, че главата не е дълговечна. И когато тя завърши своето съществуване... Е, какво, вие знаете всичко. Просто казано, когато ние с Доуел завършим работата, тогава ще завърши и съществуването на главата на Доуел. От главата няма да остане даже и пепел и тогава ще можете да се върнете при своята уважаема мамичка. Повече няма да бъдете опасна за мене. И още един път: имайте предвид, ако помислите да дрънкате, аз имам свидетели, които в случай на нужда ще докажат под клетва, че тленните останки на професор Доуел заедно с главата, краката и останалите професорски атрибути са били изгорени от мен след анатомическата аутопсия в крематориум. За тези случаи крематориумът е много удобно нещо.

Керн позвъни. Влезе Джон.

– Джон, ще отведеш мадмоазел Лоран в бялата стая с прозореца към градината. Мадмоазел Лоран ще се пресели в моята къща, понеже сега ни предстои голяма работа. Питай госпожицата какво ѝ е необходимо, за да се устрои по-удобно, и ѝ достави всичко. Можеш да поръчаш от мое име в магазините по телефона. Сметката аз ще заплатя. Не забравяй да поръчаш за госпожицата обяд.

И като се поклонил, Керн излезе. Джон отведе Лоран в определената ѝ стая. Керн не излъга: стаята действително беше много хубава – светла, просторна и уютно обзаведена. Огромен прозорец гледаше към градината. Но най-мрачният затвор не можеше да навее на Лоран по-голяма тъга, отколкото тази весела, спретнато наредена стая. Като тежко болна се добра Лоран до прозореца и погледна в градината.

„Втори етаж... високо... оттук не можеш избяга...“ – помисли тя. Пък и да можеше да избяга, не би направила това, понеже бягството ѝ щеше да е равносилно на присъда за главата на Доуел.

Лоран се отпусна безсилна на кушетката и потъна в тежък размисъл. Тя не можеше да определи колко време беше в това състояние.

– Донесено ви е яденето – чу тя като през сън гласа на Джон и

вдигна уморените си клепачи.

– Благодаря, не съм гладна, раздигнете масата.

Школуваният слуга изпълни безпрекословно заповедта и излезе.

И тя отново потъна в своите мисли. Когато в прозореца на противоположната къща пламнаха светлините, тя почувствува такава самотност, че реши веднага да навести главите. Особено ѝ се искаше да види главата на Доуел.

Необикновената визита на Лоран зарадва извънредно много главата на Брике.

– Най-последно! – възкликна тя. – Вече? Донесоха ли го?

– Какво?

– Моето тяло – каза Брике с такъв тон, като че ли въпросът се отнасяше за нова дреха.

– Не, още не са го донесли – отговори Лоран, неволно усмихвайки се. – Но скоро ще го донесат, няма вече много да чакате.

– Ах, дано по-скоро!...

– А на мене също ли ще пришийт друго тяло? – запита Тома.

– Да, разбира се – успокои го Лоран. – И вие ще бъдете също така здрав, силен, какъвто сте били. Ще съберете пари, ще си отидете на село и ще се ожените за вашата Мари.

Лоран знаеше вече всички тайни желания на главата.

Тома млясна с устни.

– Дано по-скоро.

Лоран побърза да мине в стаята на главата на Доуел.

Щом въздушният кран беше отворен, главата запита Лоран:

– Какво значи всичко това?

Лоран разказа на главата за разговора с Керн и за своето затворничество.

– Това е възмутително! – каза главата. – Ако бих могъл само да ви помогна... И аз може би ще мога, ако вие самата ми помогнете...

В очите на главата имаше гняв и решителност.

– Всичко е много просто. Затворете крана за хранителните тръбички и аз ще умра. Повярвайте ми, че аз бях даже разочарован, когато Керн отвори отново крана и ме съживи. Аз ще умра и Керн ще ви пусне.

– Аз никога няма да се върна у дома на такава цена! – извика Лоран.

– Бих искал да имам цялото красноречие на Цицерон, за да ви убедя да направите това.

Лоран поклати глава отрицателно.

– Даже Цицерон не би ме убедил. Аз никога не ще се реша да прекратя живота на човек...

– Та няма аз съм човек? – с тъжна усмивка запита главата.

– Помните, вие сам повторихте думите на Декарт: „Аз мисля. Следователно съществувам“ – отговори Лоран.

– Да предположим, че това е така, но тогава ето какво. Аз ще престана да инструктирам Керн. И никакви мъчения не ще ме заставят да му помагам. И тогава той сам ще ме довърши.

– Не, не, моля ви се. – Лоран приближи до главата. – Чуйте ме. Аз мислех по-рано за отмъщение, сега мисля за друго. Ако Керн успее да настави трупа към главата на Брике и операцията мине сполучливо, има надежда и вас да върнат към живот... Не Керн, друг.

– За съжаление тази надежда е много слаба – отговори Доуел. – Едва ли опитът ще успее даже при Керн. Той е зъл и престъпен човек. Тщеславен като хиляди херостратовци. Но е талантлив хирург и може би най-способният от всички асистенти, които съм имал. Ако не направи това той, който използва моите съвети до днес, никой друг няма да го направи. Обаче аз се съмнявам дали и той ще направи тази невиджана операция.

– Но кучетата...

– Кучетата са друго. Двете кучета са лежали живи и здрави на една маса, преди да се извърши операцията на присаждане на главите. Всичко това е станало много бързо. И ето Керн, изглежда, е сполучил да върне живота само на едното куче, иначе той би ги довел при мене двете, за да се похвали. А тялото на трупа може да бъде докарано едва след няколко часа, когато може би са започнали вече процесите на гниенето. За сложността на самата операция вие като медичка сама можете да съдите. Това не е като да зашиеш полуотрязан пръст. Трябва да свържеш, внимателно да зашиеш всички артерии, вени и главно нервите и гръбначния мозък, иначе ще се получи осакатяване. После да се възобнови кръвообращението... Не, това е безкрайно трудна задача, непосилна за съвременните хирурзи.

– Нима и вие самият не бихте направили такава операция?

– Аз обмислях всичко, правих вече опити с кучета и предполагам, че бих успял.

Вратата неочаквано се отвори. На прага стоеше Керн.

– Съвещание на затворниците ли? Няма да ви преча. – И той захлопна вратата.

МЪРТВАТА ДИАНА

На главата на Брике се струваше, че да се подбере и пришиеш към главата на човек ново тяло е така лесно, както да се премери и ушие новата дреха. Обиколката на шията е премерена остава само да се избере труп със също такава обиколка на шията.

Обаче тя скоро се убеди, че работата не е толкова проста. Сутринта в бели халати при нея дойдоха професор Керн, Лоран и Джон. Керн разпороди да бъде снета внимателно главата на Брике от стъклената поставка и да бъде поставена с лице нагоре, така че да може да се вижда цялото срязване на шията. Храненето на главата с наситена с кислород кръв не се прекратяваше.

Керн се задълбочи в изучаване и измерване.

– Въпреки всичкото еднообразие на човешката анатомия – казваше Керн – всяко човешко тяло има своите индивидуални особености. Понякога е трудно да различиш дали пред тебе се намира външната, или вътрешната сънна артерия. Не е еднаква и дебелината на артериите, и ширината на дихателното гърло даже у хора с еднакъв обем на шията. Много ще трябва да се разправам и с нервите.

– Но как ще оперирате? – запита Лоран. – Като поставите среза на шията върху среза на туловището, вие по този начин ще закрийте цялата повърхност на срязването.

– Там е работата. Ние с Доуел поработихме по този въпрос. Ще се наложи да се правят редица надлъжни сечения – да се отива от центъра към периферията. Това е много сложна работа. Ще трябва да се направят пресни сечения на шията на главата и трупа, за да се достигне до неумрели още, жизнеспособни клетки. Но все пак главното затруднение не е в това. Главното е как да се унищожат в тялото на трупа продуктите на започналото гниене или местата на инфекциозното заразяване, как да се очистят кръвоносните съдове от съсирената кръв, да се напълнят с прясна кръв и да се накара да заработи „моторът“ на организма – сърцето... А гръбначният мозък? Най-малкото докосване до него предизвиква силна реакция, често с най-тежки последствия.

– И как възнамерявате да преодолеете всички тези трудности?

– О, това е моя тайна. Когато опитът сполучи, аз ще публикувам цялата история на възкресяването от мъртвите. Е, а сега достатъчно. Поставете главата на мястото ѝ. Пуснете въздушната струя. Как се

чувствувате, мадмоазел? – запита Керн, обръщайки се към главата на Брике.

– Благодаря, добре. Но чуйте, господин професоре, аз съм много обезпокоена... Тук вие говорихте за разни непонятни неща, но аз разбрах, че вие се готвите да режете шията ми надлъж и напряко. Това ще бъде цяло безобразие. Къде ще се покажа с такава шия, която ще прилича на котлет?

– Аз ще се постарая да бъдат по-малко забележими белезите. Но, разбира се, не ще успея напълно да скрия следите от операцията. Не правете отчаяни гримаси, мадмоазел, вие ще можете да носите на шията си кадифена панделка или даже колие. Така и ще бъде. Аз ще ви го подаря в деня на вашето „раждане“. А ето още какво. Сега вашата глава е малко позасъхнала. Когато заживеете нормален живот, тя трябва да напълнее. За да се узнае нормалният обем на шията ви, трябва да ви „поохраним“ още сега, иначе могат да произлязат неприятности.

– Но аз не мога да ям – жално отговори главата.

– Ние ще ви храним чрез тръбите. Аз приготвих особен състав – обърна се той към Лоран. – Освен това трябва да усилим и вкарването на кръв.

– Включвате ли в хранителната течност мазнини?

Керн направи неопределен жест с ръка.

– Дори и да не затлъстее, главата ще „набухне“, а това ни и трябва. И така – завърши той, – остава най-главното: молете бога, мадмоазел Брике, по-скоро да загине някоя красавица, която да ви заеме след смъртта си своето прекрасно тяло.

– Не говорете така, това е ужасно! Човекът трябва да умре, за да получа аз тялото... И, докторе, аз се страхувам. Защото това е тяло на мъртвец. А ако изведнъж тя дойде и поиска тялото си?

– Коя тя?

– Мъртвата.

– Но тя няма да има крака, за да дойде – смеейки се, отговори Керн. – Пък ако все пак дойде, вие ще ѝ кажете, че сте дали на нейното тяло глава, а не тя на вас тяло и тя, разбира се, ще ви бъде благодарна за този подарък. Отивам да дежура в моргата. Пожелайте ми сполука!

Успехът на опита зависеше много от намирането на колкото може по-пресен труп и затова Керн зарязва всички други работи и почти се пресели в моргата, чакайки щастлив случай.

Той ходеше с цигара в уста из дългото здание така спокойно, сякаш се разхождаше по булевард. Матовата светлина падаше от тавана върху

дългите редове мраморни маси. На всяка маса лежеше труп, разсъблечен и измит вече със струя вода.

Мушнал ръце в джобовете на палтото и със запалена цигара, Керн обхождаше дългите редици маси, заглеждаше се в лицата и от време на време повдигаше кожените покривала, за да разгледа тялото.

Заедно с него ходеха и роднините или приятелите на загиналите хора. Керн се отнасяше недоброжелателно към тях, опасяваше се да не би някак да измъкнат от ръцете му подходящия труп. За него не беше така просто да получи труп. До изтичането на тридневния срок роднините можеха да предявят правата си върху всеки труп. А след изтичането на тридневния срок полуразложеният труп не представляваше за Керн никакъв интерес. Нужен му беше съвсем пресен, по възможност неизстинал труп.

Керн не се поскъпи на рушвети, за да има възможността да получи пресния труп незабавно. Номерът на трупа можеше да бъде заменен и някаква нещастница в края на краищата щеше да бъде регистрирана като „безследно изчезнала“.

„Обаче не е лесно да се намери Диана по вкуса на Брикe“ – мислеше Керн, разглеждайки широките стъпала и мазолестите ръце на труповете. Болшинството от лежащите тука принадлежеше не към онези, които се возят с автомобили. Керн премина от единия край до другия. През това време няколко трупа бяха познати и отнесени, а на техни места мъкнеха вече нови. Но и сред новите Керн не можеше да намери подходящия за операция материал. Намираха се трупове без глави, но или с неподходящо общо телосложение, или с рани по тялото, или най-после започнали да се разлагат. Денят беше към края. Керн чувствуваше пристъпи на глад и с удоволствие си представи кокошите котлети в димящото гърне.

„Несполучлив ден“ – помисли Керн, поглеждайки часовника си. И тръгна към изхода сред движещата се край труповете тълпа, обзета от отчаяние, тъга и ужас. Насреща му служещите носеха труп на жена без глава. Измитото младо тяло блестеше като бял мрамор.

„О, това е нещо подходящо“ – помисли той и тръгна след пазачите. Когато трупът беше оставен, Керн го разгледа бегло и още повече се убеди, че е намерил онова, което му беше нужно. Искаше вече да пошепне на служещия да отнесат трупа, когато изведнъж при смъртницата се приближи лошо облечен старик с отдавна небръснати мустаци и брада.

– Ето я Марта! – възкликна той и изтри с ръка потта от челото си.

„Дяволът го домъкна!“ – изруга Керн и като се приближи до старика, каза:

– Познахте ли трупа? Но той е без глава.

Старикът посочи голямата бенка на лявото рамо.

– Белязана – отговори той.

Керн се учуди, че старикът говори така спокойно.

– Каква ви беше? Жена или дъщеря?

– Милостив е бог – отговори словоохотливият старик. – Племенница ми беше, и то не родна. От братовчедка ми останаха три – братовчедката умря, а те на моите ръце. Пък аз имам и свои четири. Не стига. Но какво да се прави, господине? Не са котета, край оградата няма да ги захвърлиш я! Така и живяхме. А взе, че се случи нещастие. Живеем в стара къща. Отдавна искаха да ни изселят от нея, но къде да се денеш? И ето доживяхме. Покривът се събори. Останалите деца се отърваха с контузии, а на тази главата сряза. Ние със старата не бяхме у дома. С нея продаваме печени кестени. Аз дойдох у дома, а Марта я бяха откарали вече в моргата. И защо в моргата? Казват, и в други квартири затрупало хора и някои били самотни, ето ги всички тука. Пристигнах у дома и дим да ме няма, не може да се влезе, като че беше станало земетресение.

„Подходяща работа“ – помисли Керн и като отведе старика настрана, му каза:

– Каквото се е случило, не може да се поправи. Знаете ли, аз съм лекар и на мене ми е нужен труп. Ще говоря направо. Ако искате, ще получите сто франка – и можете да си отидете.

– Ще я режете ли? – Старикът поклати неодобрително глава и се замисли. – На нея, разбира се, е все едно... Ние сме бедни хора... А все пак не е чужда кръв...

– Двеста.

– А нуждата е голяма, дечицата гладни... но все пак жал ми е... Добра девойка беше, много добра и лицето като роза, не като тази вектория... – Старикът махна пренебрежително към масите с труповете.

„Ей, че старик! Той, струва ми се, започва да хвали своята стока“ – помисли Керн и реши да измени тактиката.

– Впрочем както искате – небрежно каза той. – Труповете тук не са малко и има не по-лоши от вашата племенница. – И Керн се отстригна от старика.

– Че как така, оставете ни да помислим... – ситнеше подир него старикът, явно склонен на сделката.

Керн вече тържествуваше, но положението неочаквано пак се измени.

– Ти тук ли си вече? – чу се развълнуван старчески глас. Керн се обърна и видя една дебела старица с чистичко бяло боне, която бързаше към тях.

Като я видя, старикът неволно изпъшка.

– Намери ли я? – запита старицата, озъртайки се диво встрани и шепнейки молитви.

Старикът посочи мълчаливо трупа.

– Гълъбице ти наша, мъченице нещастна! – зави старицата, приближавайки се до обезглавения труп.

Керн разбра, че със старицата ще бъде трудно да се погоди.

– Чуйте, мадам – каза той приветливо, като се обърна към нея. – Тук аз разговарях с вашия мъж и узнах, че сте притеснени материално.

– Притеснени или не, не просим от други – отрязва не без гордост старицата.

– Да, но... виждате ли, аз съм член на благотворителното погребално дружество. Мога да поема погребението на вашата племенница за сметка на дружеството, както и всички грижи около това погребение. Ако искате, можете да ми възложите това а вие си вървете по своята работа, чакат ви вашите деца и сирачета.

– Ти какво си надрънкал? – нахвърли се старицата върху мъжа си. И като се обърна към Керн, каза: – Благодаря ви, господине, но аз съм длъжна да изпълня всичко, както се полага. Ще се справим някак и без вашето благотворително дружество. Какво се пулиш? – премина тя към обикновения тон на разговор с мъжа си. – Вземай покойницата. Да вървим. Аз докарах и ръчната количка.

Всичко това беше казано с такъв решителен тон, че Керн се поклони сухо и се отдалечи.

„Досадно! Не, наистина днес е несполучлив ден.“

Той тръгна към изхода и като отведе вратаря настрана, тихо му каза:

– Та гледайте, ако има нещо подходящо, веднага ми звънете по телефона.

– О, господарю, непременно – закима с глава вратарят, получавайки от Керн голям бакшиш.

Керн обядва в ресторанта и се върна у дома си. Когато влезе в стаята на Брике, тя го посрещна с обикновения в последно време въпрос:

– Намерихте ли?

– Намерих, но несполучливо, дявол да го вземе! – отговори той. – Потърпете.

– Но нима все пак нищо подходящо нямаше? – не млъкваше Брике.

– Имаше ей такива кривокраки охлюви. Ако искате, аз...

– Ах, не, по-добре ще потърпя. Не искам да бъде охлюв.

Керн реши да си легне по-рано от обикновено, за да стане също по-рано и отново да отиде в моргата. Но още не беше заспал и телефонът зазвъня. Керн изруга и взе слушалката.

– Ало! Слушам. Да, професор Керн. Какво? Катастрофа на влака до самата гара ли? Маса трупове? Да, разбира се, веднага. Благодаря ви.

Керн започна бързо да се облича, извика Джон и каза:

– Колата!

След петнадесет минути той летеше вече по нощните улици като на пожар.

Вратарят не беше излъгал. Тази нощ смъртта беше пожънала богата жетва. Непрекъснато мъкнеха трупове. Всички маси бяха затрупани с тях. Скоро стана нужда да ги оставят на пода. Керн беше във възторг. Той благославяше съдбата, че тази катастрофа не беше се случила през деня. Вероятно вестта за нея още не беше се пръснала из града. Странични хора в моргата нямаше.

Керн разглеждаше още неразсъблечените и неумити трупове. Всичките бяха съвсем пресни. Изключително щастлив случай. Едно беше лошо, че и този благодетелен случай не държеше сметка за специалните изисквания на Керн. Повечето от телата бяха разкъсани или на много места повредени. Но Керн не губеше надежда, понеже идваха все нови трупове.

– Покажете ми тази – обърна се той към служещия, който носеше трупа на девойка в сив костюм.

Черепът беше разбит в тилната част. Косите бяха окървавени, дрехите също. Но дрехите не бяха измачкани. „Изглежда, повредите на тялото са малки... Става. Телосложение доста плебейско – вероятно някаква камериерка, но по-добре такова, отколкото нищо“ – мислеше Керн.

– А това? – Керн посочи друга носилка. – Та това е цяла находка! Съкровище! Дявол да го вземе, все пак досадно е, че е загинала такава жена!

Оставиха на пода трупа на млада жена с необикновено красиво аристократично лице, върху което беше застинало само едно дълбоко учудване. Беше ѝ пробит черепът над дясното ухо. Очевидно смъртта

беше настъпила моментално. На бялата ѝ шия се виждаше бисерна огърлица. Изящното черно копринено облекло беше само малко скъсано долу и от врата до раменете.

На разголеното рамо се виждаше бенка.

„Както у онази“ – помисли Керн. – „Но това... каква красота!“ – Керн измери бързо шията. – „Като по поръчка.“

Той свали скъпата огърлица от истински големи бисери, хвърли я на служещите и каза:

– Вземам този труп. Но понеже нямам време да направя тук внимателен преглед на труповете, то за всеки случай вземам и този. – Той посочи трупа на първата девойка. – По-скоро, по-скоро. Завийте ги с чаршаф и ги изнесете. Чувате ли? Тълпата се събира. Ще трябва да отворите моргата и след няколко минути тука ще бъде истинско стълпотворение.

Трупове бяха изнесени, сложени в автомобила и бързо доставени в дома на Керн.

Всичко необходимо за операцията беше вече предварително подготвено. Денят – по-вероятно нощта на възкресението на Брике настъпи. Керн не искаше да губи нито минута.

Двата трупа бяха измити и донесени в стаята на Брике завити в чаршафи и сложени на операционната маса.

Главата на Брике гореше от нетърпение да види новото си тяло, но Керн умишлено постави масата така, че главата да не вижда труповете, докато не бъдат привършени всички приготовления.

Керн бързо отсече главите на труповете. Главите бяха завити в платно и изнесени от Джон, краищата на срязването в масата измити и телата приведени в ред.

Като огледа още веднъж критически телата, Керн поклати загрижено глава. Тялото с бенка на рамото беше с безукорна красота на формите и особено печелеше в сравнение с тялото на „камериерката“ – ширококостно, ъгловато, недобре скроено, но добре съшито. Разбира се, Брике ще си избере тялото на таз аристократическа Диана. Обаче при внимателен преглед на тялото Керн забеляза у Диана, както я наричаше той, известен дефект: на стъпалото на десния крак имаше малка рана, причинена от някаква обрезака от желязо. Това не представляваше голяма опасност. Керн изгори раната. Да се опасява от заразяване на кръвта още нямаше основание. Но все пак за успеха на операцията с тялото на „камериерката“ той беше по-спокоен.

– Обърнете главата на Брике – каза Керн, обръщайки се към Лоран.

За да не пречи Брике с бърборенето си през време на подготвителната работа, беше ѝ запушена устата, т.е. беше изключен балонът със съгъстен въздух. – Сега можете да пуснете въздушната струя.

Когато главата на Брике видя труповите, тя извика така, сякаш неочаквано се беше опарила. Очите ѝ се разшириха от ужас. Един от тези трупове трябваше да стане нейно собствено тяло. За пръв път остро, до болка почувствува цялата необикновеност на тази операция и започна да се колебае.

– Е, какво? Как ви харесват труповите на тези тела?

– Аз... страхувам се... – изхрипя главата. – Не, не, аз не мислех, че това е толкова страшно... не искам...

– Не искате? В такъв случай ще приشيا към трупа главата на Тома. Тома ще стане жена. Искате ли, Тома, да получите веднага тяло?

– Не, почакайте – изплаши се главата на Брике. – Съгласна съм. Искам да имам ей това тяло... с бенката на рамото.

– А аз ви съветвам да изберете ето това. То не е толкова красиво, но затова пък няма ни една драскотина.

– Аз не съм перачка, а артистка – забеляза гордо главата на Брике. – Искам да имам красиво тяло. И бенка на рамото... Това се харесва много на мъжете.

– Нека бъде, както казвате – отговори Керн. – Мадмоазел Лоран, пренесете главата на мадмоазел Брике на операционната маса. Направете това внимателно, изкуственото кръвообращение на главата трябва да продължава до последния миг.

Лоран се занимаваше с последните приготовления на главата на Брике. На лицето на Брике бяха изписани крайно напрежение и вълнение. Когато главата беше пренесена на масата, Брике не издържа и закрещя така, както не беше крещяла никога:

– Не искам! Не искам! Не трябва! По-добре ме убийте! Страхувам се! А-а-!...

Без да прекъсва работата си, Керн извика рязко на Лоран:

– Затворете по-скоро въздушния кран! Вкарайте в хранителния разтвор хедонал и тя ще заспи.

– Не! Не! Не!

Кранът беше затворен, главата замълча, но продължаваше да мърда с устни и да гледа с израз на ужас и молба.

– Господин професоре, можем ли да правим операция против нейната воля? – запита Лоран.

– Сега не е време да се занимаваме с етически проблеми – отговори

сухо Керн. – После тя ще ми благодари. Вършете работата си или излезте и не ми пречете.

Но Лоран знаеше, че не може да излезе – без нейна помощ операцията би се оказала още по-съмнителна. И тя, насилвайки се, продължаваше да помага на Керн. Главата на Брике така буйствуваше, че тръбичките едва не изскочиха от кръвоносните съдове. Джон дойде на помощ и придържаше главата с ръце. Постепенно конвулсиите на главата спряха, очите се затвориха: хедоналът извършваше своето действие.

Професор Керн пристъпи към операцията.

Тишината беше прекъсвана само от късите заповеди на Керн, който искаше да му подадат един или друг хирургически инструмент. От напрежение се надуха даже жилите на челото му. Той пусна в ход цялата си блестяща хирургическа техника, съчетаваше бързината с необикновената внимателност и предпазливост. Въпреки цялата си ненавист към Керн Лоран не можеше да не се възхищава в тази минута от него. Той работеше като вдъхновен артист. Неговите ловки чувствителни пръсти вършеха чудеса.

Операцията продължи час и петдесет минути.

– Свършено – каза най-после Керн, като се изправи, – отсега Брике престава да бъде глава от тяло. Остава само да ѝ се вдъхне живот: да се застави сърцето да бие, да се възбуди кръвообращението. Но с това ще се справя сам. Вие можете да си починете, мадмоазел Лоран.

– Мога още да работя – отговори тя.

Въпреки умората на нея много ѝ се искаше да види последния акт на тази необикновена операция. Но Керн очевидно не искаше да я посвети в тайната на съживяването. Той още един път настойчиво ѝ предложи да си почине и Лоран се подчини.

След един час Керн отново я извика. Той изглеждаше още по-изморен, но лицето му изразяваше дълбоко самоудовлетворение.

– Опитайте пулса – предложи той на Лоран.

Девојката не без потръпване хвана ръката на Брике; тази ръка, която само преди три часа принадлежеше на хладен труп. Ръката беше топла вече и се усещаше биенето на пулса. Керн сложи до лицето на Брике огледало. Повърхността на огледалото се изпоти.

– Диша. Сега трябва добре да повием нашата новородена. Няколко дена тя трябва да полежи напълно неподвижно.

Освен бинтовете Керн постави на шията на Брике гипсова превръзка. Цялото тяло беше увито в пелени, а устата здраво завързана.

– За да не намисли да говори – поясни Керн. – Първите денонощия

ще я подържим в сънно състояние, ако позволи сърцето.

Пренесоха Брике в стая, която беше до стаята на Лоран, поставиха я внимателно на леглото и я подложиха на електронаркоза.

– Ще я храним изкуствено, докато стане срастване на шевовете. Ще трябва да се грижите сегиз-тогиз за нея.

Едвам на третия ден Керн позволи на Брике да „дойде на себе си“. Беше четири часът през деня. Един слънчев лъч преряза стаята и освети лицето на Брике. Тя леко мръдна вежди и отвори очи. Съобразявайки още смътно, погледна осветения прозорец, после премести погледа си върху Лоран и накрая наведе надолу очи. Там вече нямаше празнота. Тя видя слабо повдигачата се гръд и тяло – нейното тяло, прикрито с платно. Слаба усмивка освети лицето ѝ.

– Не се опитвайте да говорите и лежете тихо – каза Лоран. – Операцията мина много добре и сега всичко зависи от това, как ще се държите. Колкото по-спокойно лежите, толкова по-скоро ще се изправите на краката си. Засега с вас ще се обясняваме с мимика. Ако отпуснете клепките си надолу, ще значи „да“, нагоре – „не“. Чувствувате ли някъде болки? Тук? Шията и краката. Това ще мине. Искате ли да пиете? Да ядете?

Брике не усещаше глад, но искаше да пие.

Лоран позвъни на Керн. Той веднага дойде от кабинета си.

– Е, как се чувствувате, новородена? – Той я прегледа и остана доволен. – Всичко е благополучно. Търпение, мадмоазел, и скоро ще танцувате. – Той даде няколко разпореждания и излезе.

Дните на „оздравяването“ минаваха за Брике много бавно. Тя беше примерна болна: съдържаше нетърпението си, лежеше спокойно и изпълняваше всички нареждания. Дойде ден, когато най-после свалиха пелените ѝ, но не ѝ разрешиха още да говори.

– Чувствувате ли тялото си? – с известно вълнение запита Керн.

Брике отпусна клепки.

– Опитайте много внимателно да мръднете пръстите на краката.

Брике очевидно опита, понеже на лицето ѝ се изрази напрежение, но пръстите не се движеха.

– Очевидно функциите на централната нервна система не са още напълно възстановени – авторитетно каза Керн. – Но се надявам, че скоро ще бъдат възстановени, а заедно с тях ще бъде възстановено и движението. – А в себе си помисли: „Дано Брике не закуца наистина с двата крака.“

„Ще се възстанови – колко странно звучи тази дума“ – помисли

Лоран, спомнила си студения труп върху операционната маса.

У Брике се появи нова грижа. Сега тя с часове се занимаваше с опитите да мърда пръстите на краката. Не с по-малък интерес Лоран следеше това.

Веднъж Лоран радостно извика:

– Мърда! Големият пръст на левия крак мърда.

По-нататък работата тръгна по-бързо. Замърдаха и другите пръсти на ръцете и краката. Скоро Брике можеше вече да повдига малко ръцете и краката си.

Лоран беше поразена. Пред очите ѝ се извърши чудо. „Колкото и да е престъпен Керн“ – мислеше тя, – „той е необикновен човек. Наистина без главата на Доуел той не би сполучил да извърши това двойно възкресение на мъртвия. Но все пак и сам Керн е талантлив човек – това твърдеше и главата на Доуел. О, ако Керн би възкресил и него! Но не, това той няма да направи.“

След няколко дни разрешиха на Брике да говори. Оказа се, че тя има доста приятен глас, но с малко развален тембър.

– Ще се оправи – уверяваше Керн. – Ще пеете.

И Брике скоро се опита да пее. Лоран беше поразена от това пеене. Горните ноти Брике вземаше с доста писклив и не много приятен глас, а в средния регистър гласът звучеше много неясно и даже хъркаше. Но за това пък долните ноти бяха очарователни. Това беше превъзходен грьден контраалт.

„Защото гърлените връзки са по-високо от мястото на срязването на шията и принадлежат на Брике – мислеше Лоран, – а откъде пък този двоен глас и различният тембър на горния долен регистър? Физиологическа загадка. Не зависи ли това от процеса на подмладяване на главата на Брике, която е по-възрастна от нейното ново тяло? Или може би това е някак свързано с нарушение на функциите на централната нервна система? Съвършено непонятно... Интересно е да се знае чие е това младо, изящно тяло, на каква нещастна глава е принадлежало...“

Без да говори нещо на Брике, Лоран започна да преглежда вестниците, в които се печаташе списъкът на загиналите при катастрофата на влака. Скоро ѝ попадна бележката, че италианската артистка Анжелика Гай, която пътувала с влака, претърпял катастрофа, е изчезнала безследно. Трупът ѝ не бил намерен и над разрешението на тази загадка умуваха вестникарските кореспонденти. Лоран беше почти уверена, че главата на Брике е получила тялото на загиналата артистка.

ИЗБЯГАЛИЯТ ЕКСПОНАТ

Най-после в живота на Брике настана велик ден. Свалиха последните бинтове от нея и професор Керн ѝ разреши да стане.

Тя стана и опирайки се на ръката на Лоран, се разходи по стаята. Движенията ѝ бяха неуверени и малко поривисти. Понякога правеше странни жестове с ръка: донякъде ръката ѝ се движеше плавно, после следваше задръжка и някак си принудено движение, което преминаваше пак в плавно.

– Всичко ще мине – убедено говореше Керн. Безпокоеше го само малката раничка на стъпалото на Брике. Раничката заздравяваше бавно. С време и тя заздравя дотолкова, че Брике не изпитваше болки даже настъпвайки болния крак. А след няколко дни Брике вече се опитваше да танцува.

– Не мога да разбера тази работа – говореше тя, – някои движения ми се удават свободно, а други са затруднени. Вероятно не съм свикнала да управлявам новото си тяло... А то е великолепно! Погледнете краката, мадмоазел Лоран. И ръстът е отличен. Само тези шевове на шията... Ще става нужда да ги закривам. Затова пък тази бенка на рамото е очарователна, нали? Ще си ушия дреха с такъв фасон, че тя да се вижда... Не, аз съм напълно доволна от своето тяло.

„Своето тяло!“ – мислеше Лоран. – „Бедната Анжелика Гай!“

Всичко, което Брике така дълго задържаше в себе си, избликна отведнъж. Тя затрупа Лоран с искания, поръчки, молби за костюми, бельо, обувца, шапки, модни списания, козметически принадлежности.

Тя беше представена на главата на професор Доуел от Керн в ново сиво облекло. И понеже това беше мъжка глава, Брике не можеше да не пококетничи. Тя беше много поласкана, когато главата на Доуел прохриптя:

– Отлично! Вие се справихте отлично със задачата си, колега, поздравявам ви!

И Керн подръка с Брике, сияейки като младоженец, излезе от стаята.

– Седнете, мадмоазел – галантно каза Керн, когато дойдоха в кабинета му.

– Не зная как да ви благодаря, господин професоре – каза тя, отпусна нежно очи и след това кокетно го погледна. – Вие направихте

толкова много за мене... А аз с нищо не мога да ви възнаградя.

– Това не е нужно. Аз съм възнаграден повече, отколкото мислите.

– Много се радвам. – И Брике обгърна Керн с още по-лъчист поглед. – А сега разрешете ми да си отида... да се изпиша от болницата.

– Как да си отидете? От коя болница? – не разбра изведнъж Керн.

– Да си отида у дома. Представям си какъв фурор ще направи появяването ми сред другарките!

„Тя се гласи да си отива!“ Керн не допускаше такава мисъл. Той положи огромен труд, разреши най-сложната задача, извърши невъзможното съвсем не за да направи Брике фурор сред своите лекомислени другарки. Той сам искаше да произведе фурор с демонстрацията на Брике пред обществото на учените. Впоследствие може и да ѝ даде известна свобода, но сега за това и дума не може да става.

– За съжаление не мога да ви пусна, мадмоазел Брике. Вие трябва да останете още известно време в моя дом, под мое наблюдение.

– Но защо? Аз се чувствавам великолепно – възрази тя, играейки си с ръката.

– Да, но може да ви стане по-зле.

– Тогава ще дойда при вас.

– Позволете ми да зная по-добре кога можете да си отидете оттук – вече рязко каза Керн. – Не забравяйте какво бяхте без мене.

– За това ви благодарих вече. Но аз не съм момиченце и не съм робиня и мога да се разпореждам със себе си!

„Охо, та тя е с характер!“ – с учудване помисли Керн.

– Е, ще поговорим пак за това – каза той. – А сега благоволете да отидете в стаята си. Джон вероятно ви е донесъл вече бульона.

Брике нацупи устни, стана и без да гледа Керн, излезе. Тя обядваше заедно с Лоран в нейната стая. Когато влезе, Лоран беше вече на масата. Брике се отпусна на стола и направи небрежен, изящен жест с китката на дясната ръка. Лоран не за първи път забелязваше този жест и мислеше кому собствено принадлежи: на тялото на Анжелика Гай или на Брике? Но нима не може да остане в тялото на Анжелика Гай автоматизмът на движенията, закрепил се някак в двигателните нерви?... За Лоран всички тези въпроси бяха твърде сложни.

„От тях вероятно ще се заинтересуват психолозите“ – помисли тя.

– Пак бульон! Дотегнаха ми тези болнични блюда – капризно каза Брике. – Аз бих изяла сега с удоволствие дузина стриди и бих изпила чаша шабли. – Тя отпи няколко глътки бульон от чашката и продължи: – Професор Керн ми заяви сега, че няма да ме пусне от дома си още

няколко дни. Как не! Аз не съм от породата на домашните птици. Тук може да се умре от скука. Не, аз обичам така да живея, че всичко да се върти като колело. Огньовете, музика, цветя, шампанско...

Дърдореше непрекъснато, Брике обядва набързо, стана от стола и като отиде до прозореца, погледна внимателно надолу.

– Лека нощ, мадмоазел Лоран – каза тя, като се обърна. – Днес ще си легна рано. Моля ви се, не ме будете утре сутринта. В този дом сънят е най-доброто прекарване на времето.

И като кимна с глава, тя отиде в стаята си.

А Лоран седна да пише на майка си.

Всичките писма се контролираха от Керн. Лоран знаеше колко строго я следи и затова дори не се опитваше да изпрати някакво писмо без неговата цензура. Впрочем, за да не тревожи майка си, тя реши – даже и да можеше да изпрати писмо без цензурата на Керн – да не ѝ пише истината за своето неволно заточение.

Тази нощ Лоран спа особено лошо. Дълго се въртя в леглото, мислейки за бъдещето. Животът ѝ се намираше в опасност. Какво ще предприеме Керн, за да я „обезвреди“?

Не можеше да заспи, изглежда, и Брике. От нейната стая се донасяше някакво шумолене.

„Мери новите си дрехи“ – помисли Лоран. После всичко стихна. Смътно през сън Лоран чу като че ли заглушен вик и се събуди. „Нервите ми не са в ред“ – помисли тя и отново заспа здрав предутринен сън.

Събуди се, както винаги, в седем часа сутринта. В стаята на Брике все още беше тихо. Лоран реши да не я безпокои и отиде в стаята на главата на Тома. Главата на Тома беше все така мрачна. След като Керн „приши тяло“ на главата на Брике, тъгата на Тома се усили. Той молеше, искаше по-скоро да дадат и на него ново тяло и накрая грубо ругаеше. С голям труд Лоран го успокояваше. Като завърши сутрешния му тоалет, тя въздъхна с облекчение и отиде в стаята на главата на Доуел, който я посрещна с приветлива усмивка.

– Странно нещо е животът! – каза главата на Доуел. – Неотдавна исках да умра. Но мозъкът ми продължава да работи и само преди три дена ми дойде наум необикновено смела и оригинална идея. Ако можех да осъществя тази си мисъл, това би направило цял преврат в медицината. Аз съобщих идеята си на Керн и трябваше да видите как пламнаха очите му. Вероятно му се мяркаше прижизненият паметник, издигнат му от благодарните съвременници... И ето, аз трябва да живея за него, за идеята, а значи и за себе си. Това наистина е някаква примка.

– И каква е тази идея?

– Ще ви я разкажа някак, когато се оформи по-добре в мозъка ми.

В девет часа Лоран реши да почука на Брике, но отговор не получи. Обезпокоена, Лоран се опита да отвори вратата, но тя се оказа заключена отвътре. Не ѝ оставаше нищо друго, освен да съобщи за всичко на професор Керн.

Както винаги, Керн действуваше бързо и решително.

– Чупете вратата! – заповяда той на Джон.

Негърът натисна с рамо. Тежката врата изпраща и изскочи от пантите. Керн, Лоран и Джон влязоха в стаята.

Измачканата постеля на Брике беше празна. Керн дотича до прозореца. От ръчката на рамката се спускаше въже от разкъсан чаршаф и две кърпи. Цветята под прозореца бяха измачкани.

– Това е ваша майстория! – викна Керн, обръщайки страшно лице към Лоран.

– Уверявам ви, че не съм взела никакво участие в бягството на мадамозел Брике – каза твърдо Лоран.

– Е, с вас пак ще си поговорим – отговори Керн, макар решителният отговор на Лоран да го убеди изведнаж, че Брике е действувала без съучастници. – Сега трябва да се погрижим да заловим избягалата.

Керн отиде в кабинета си и закричи развълнувано от камината до бюрото. Първата му мисъл беше да извика полиция. Но веднага се откажа от тази мисъл. Най-малко полицията трябваше да се меси в тази история. Ще се наложи да се обърне към частните разузнавателни агентства.

„Дявол да го вземе, сам съм виновен... Трябваше да взема предпазни мерки. Но кой можеше да помисли. Вчерашният труп избяга!“ – Керн злобно се разсмя. – „И сега току-виж раздрънкала за всичко, което стана с нея... Нали говореше за фурора, който ще произведе нейното появяване... Тази история ще стигне до вестникарските кореспонденти и тогава... Не трябваше да показвам главата ѝ на Доуел... Създаде ми грижи. Отблагодари ми се!“

Керн извика по телефона един агент от частно разузнавателно бюро, връчи му крупна сума за разходи, обещавайки още по-голяма в случай на успешно издирване, и даде подробно описание на изчезналата.

Агентът прегледа мястото на бягството и следите, които водеха към железната ограда на градината. Оградата беше висока и завършваше с остри пръти. Агентът поклати глава: „Юнак девойка!“ Върху един прът той забеляза късче сив копринен плат, взе го и грижливо го сложи в портфейла си.

– С такава дреха беше облечена в деня на бягството. Ще търсим жена в сиво облекло.

И като увери Керн, че ще намери „жената в сиво облекло“ най-късно след едно денонощие, агентът си отиде.

Полицаят беше опитен в работата си. Той разузна адреса на последната квартира на Брике и адреса на няколко предишни нейни другарки, завърза с тях познанство, у една намери снимка на Брике, узна в кои кабарета е пяла. Няколко агенти бяха изпратени по тези кабарета, за да търсят бегълката. „Птичката няма да отлети далече“ – говореше уверено полицаят.

Но този път той се излъга. Минаха два дена, а не можаха да попаднат на следите на Брике. Едва на третия ден някакъв постоянен посетител на една кръчмичка в Монмартър съобщи на агента, че през нощта на бягството там била „възкръсналата“ Брике. Но къде изчезнала след това, никой не знаел.

Керн се тревожеше все повече. Сега той се опасяваше не само че Брике ще раздрънка за неговите тайни, но се и страхуваше да не загуби завинаги ценния „експонат“. Наистина той можеше да направи втори от главата на Тома, но за това беше необходимо време и колосална загуба на сили. Пък и новият опит може да завърши не така блестящо. А демонстрацията на съживеното куче, разбира се, не би произвела такъв ефект. Не, Брике трябва да бъде намерена на всяка цена. И той удвояваше, утрояваше премиалната сума за намирането на избягалия „експонат“. Всеки ден агентите му докладваха резултатите от търсенето но те не бяха утешителни. Брике сякаш потъна в земята.

ДОПЯТАТА ПЕСЕН

След като Брике с помощта на новото си ловко, гъвкаво и силно тяло се прехвърли през оградата и излезе на улицата, тя повика едно такси и даде странен адрес:

– Гробищата Пер-Лашез.

Но недостигнала площада на Бастилията, тя смени таксито и се насочи към Монмартър. За първоначални разходи беше взела чантичката на Лоран, в която имаше няколко десетки франка. „Един грях повече не е от значение, при това беше необходимо“ – успокояваше се тя. Покаянието за извършените прегрешения беше отложено за дълъг срок. Тя пак се чувствуваше цял, жив, здрав човек и даже по-млад, отколкото беше. Преди операцията по нейната женска сметка тя беше към тридесет години. Новото тяло едва ли имаше повече от двадесет години. Жлезите на това тяло подмладиха главата на Брике: бръчките на лицето изчезнаха, цветът му се подобри. „Сега ще си поживея“ – мислеше Брике и мечтателно се оглеждаше в малкото огледалце, което намери в чантичката.

– Спрете тук – заповяда тя на шофьора и като му плати тръгна понататък пешком.

Беше около четири часът сутринта. Тя се приближи до познатото кабаре „Шаноар“, където пееше в онази съдбоносна нощ, когато заблуденият куршум прекъсна веселата ѝ песничка. Прозорците на кабарето още горяха от ярки светлини.

Брике влезе не без вълнение в познатия вестибюл. Измореният портиер очевидно не я позна. Тя бързо премина в страничната врата и през коридора влезе в помещението за артистите, което беше в съседство със сцената. Първа я срещна Рижата Марта. Като извика изплашено, Марта се скри в своята тоалетна. Брике се разсмя и почука на вратата, но Рижата Марта не отваряше.

– О, Лястовичке! – чу Брике мъжки глас. Под това име тя беше известна в кабарето заради своята страст към коняка с лястовичка на етикета. – Значи ти си жива? А ние отдавна те смятахме за мъртва!

Брике се обърна и видя красив, елегантно облечен мъж с много бледно бръснато лице. Такива бледни лица имат хора, които рядко виждат слънце. Беше Жан, мъжът на Рижата Марта. Той не обичаше да говори за своята професия. Приятелите и другарите му по чашка не смятаха за тактично да питат за източника на неговото съществуване.

Достатъчно беше, че у Жан честичко се намираха пари и че той беше „душа момък“. През нощите, когато джобът на Жан беше надут, виното се лееше като река и той плащаше за всички.

– Откъде прилетя, Лястовичке?

– От болницата – отговори Брике.

Понеже се страхуваше да не ѝ отнемат новото тяло роднините или приятелите на онази, на която то принадлежеше, Брике реши да не говори на никого за необикновената операция.

– Моето положение беше много сериозно – продължи тя да съчинява. – Сметнали ме за умряла и даже ме откарали в моргата. Но там един студент, като преглеждал трупа ми, хванал ръката ми и напипал слабия пулс. Аз съм била още жива. Куршумът минал до самото сърце, но не го закачил. Веднага ме откарали в болницата и всичко свърши благополучно.

– Великолепно! – възкликна Жан. – Нашите всички ще бъдат ужасно учудени. Трябва да полеем твоето възкресение.

Ключът на вратата щракна. Рижата Марта, която подслушваше зад вратата този разговор, се убеди, че Брике не е привидение, и отвори вратата. Приятелките се прегърнаха и силно се целунаха.

– Ти като че си станала по-тънка, по-висока и по-изящна, Лястовичке – каза Рижата Марта, разглеждайки с любопитство и известно учудване фигурата на така неочаквано явилата се приятелка.

Брике се смути малко под този изпитателен поглед.

– Разбира се, аз поотслабнах – отговори тя. – Хранеха ме само с бульон. А ръстът? Купих си обуца с много високи токове. Пък и фасонът на дрехата...

– Но защо толкова късно дойде тука?

– О, това е цяла история... Ти излиза ли? Можеш ли да поседиш с мене една минутка?

Марта кимна утвърдително с глава. Приятелките седнаха пред масичката с голямо огледало, отрупано с кутийки с грим и различни моливи и бои, шишенца с одеколони, пудриери, всевъзможни кутийки с фиби и иглички.

Жан приседна до тях, пушейки египетска папираса.

– Аз избягах от болницата. Направо избягах – съобщи Брике.

– Но защо?

– Дотегнаха ми бульоните. Разбираш ли, бульон, бульон и бульон... Просто се страхувах да не се задавя в бульона. А докторът не искаше да ме пусне. Трябвало да ме покаже на студентите. Страхувам се,

че ще ме търсят с полиция... Не мога да се върна у дома и бих искала да остана при тебе. Още по-добре ще бъде да изчезна от Париж за няколко дни... Но аз имам толкова малко пари.

Рижата Марта плесна ръце – това беше толкова интересно.

– Разбира се, ти ще останеш при мене – каза тя.

– Страхувам се, че и мене ще търси полицията – замислено произнесе Жан, пускайки колело дим. – Аз също трябва да изчезна за няколко дни от хоризонта.

Лястовичката беше своя и Жан не скриваше от нея професията си. Тя знаеше, че Жан е „важна“ птица. Неговата специалност беше касоразбивачество.

– Хайде, Лястовичке, с нас на юг. Ти, аз и Марта. На Ривиерата, да подишаме морски въздух. Заседях се, трябва да се освежа. Вярваш ли, повече от два месеца не съм видял слънце и вече почвам да забравям как изглежда то.

– Прекрасно – запляска с ръце Рижата Марта.

Жан погледна скъпия златен часовник-браслет.

– Но ние имаме още един час време. Дявол да го вземе, ти трябва да ни допееш своята песничка... А после ще отлетим и нека те търсят.

Брике прие с удоволствие това предложение.

Както очакваше, излизането ѝ на сцената произведе фурор. Жан излезе на естрадата в ролята на конферансие, припомни трагичната история, станала тук с Брике преди няколко месеца, и после заяви, че мадмоазел Брике по желание на публиката е оживяла, след като той, Жан, ѝ налял в гърлото чашка коняк „Лястовичка“.

– Лястовичката! Лястовичката! – зарева публиката.

Жан направи знак с ръка и когато виковете замлъкнаха, продължи:

– Лястовичката ще изпее песента от онова място, на което неочаквано я прекъснаха. Оркестър, „Котенцето“!

Оркестърът засвири и под бурните аплодисменти Брике допя от половината куплет своята песничка. Наистина шумът беше такъв, че тя самата не чуваше своя глас, но това не беше нужно. Тя се чувствуваше щастлива, както никога, и се опиваше от това, че не бяха я забравили и я посрещнаха толкова топло. Че тази топлина беше силно подгрята от винените пари, не я смущаваше.

Като свърши пеенето, тя направи неочаквано изящен жест с китката на дясната ръка. Това беше ново. Публиката заплодира още по-бурно.

„Откъде това у нея? Какви красиви маниери. Трябва да се усвои

този жест...“ – помисли Рижата Марта.

Брике слезе от естрадата в залата. Приятелите ѝ я целуваха, познатите протягаха чаши и се чукаха. Брике беше почервеняла, очите ѝ блестяха. Успехът и виното завъртяха главата ѝ. Забравяйки за опасността от преследването, тя беше готова да седи тук цялата нощ. Но Жан, който беше пил не по-малко от другите, не губеше контрол над себе си. От време на време той поглеждаше часовника и най-после отиде до Брике и я дръпна за ръката.

– Време е!

– Но аз не искам! Вие можете да заминавате сами. Аз няма да тръгна – отговори Брике и нежно примижа. Тогава Жан я вдигна и понесе към изхода.

Публиката почна да роптае.

– Сеансът е свършен! – викна Жан вече от вратата. – До следващата неделя!

Той изнесе дърпачата се в ръцете му Брике на улицата и я сложи в автомобила. Скоро пристигна и Марта с малки куфарчета.

– На Площада на републиката – каза Жан на шофьора, не желяйки да посочи крайния пункт. Той беше привикнал да пътува с прехвърляне.

ЖЕНАТА-ЗАГАДКА

Вълните на Средиземно море ритмично заливаха пясъчния плаж. Лек ветрец едва надуваше платната на белите яhti и рибарските кораби. Високо в синьото небе ласкаво бръмчаха сивите хидроплани, които извършваха къси увеселителни рейсове между Ница и Ментон.

Млад човек в бял костюм за тенис седеше в плетено кресло и четеше вестник. До креслото лежах в калъф тенисна ракетка и няколко нови английски научни списания. Наред с него, под огромен бял чадър, до триножник, се занимаваше неговият другар, художникът Арман Ларе.

Артур Доуел, синът на покойния професор Доуел, и Арман Ларе бяха неразделни приятели. Тяхната дружба най-добре доказваше правдивостта на пословицата, че крайностите се привличат. Артур Доуел беше малко мълчалив и студен. Той обичаше реда и умееше търпеливо и системно да се занимава. Оставаше му още една година до свършване на университета и вече го оставяха в университета при катедрата по биология.

Ларе, като истински французин-южняк, беше извънредно увличаща се натура, разпилян, безразсъден. Той захвърляше четките и боите по цели седмици, за да се залови отново за работа до забравя, и тогава никакви сили не можеха да го откъснат от триножника.

Само в едно приятелите си приличаха: двамата бяха талантиливи и умееха да достигат веднъж поставената цел, макар да отиваха по различни пътища към нея – единият с пориви, със скокове, а другият – с отмерена крачка. Биологическите работи на Артур Доуел привличаха вниманието на най-крупните специалисти и му предвещаваха блестяща научна кариера. А картините на Ларе предизвикваха много спорове на изложбите и някои от тях бяха вече в най-известните музеи на различните страни.

Артур Доуел хвърли на пясъка вестника, опря главата си на гърба на креслото, примижва и каза:

– Тялото на Анжелика Гай не можа да се намери.

Ларе тръсна безутешно глава и тежко въздъхна.

– Ти още ли не можеш да я забравиш? – запита Доуел.

Ларе се обърна с такава бързина към Артур, че той неволно се усмихна. Пред него беше вече не пламенният художник, а рицар, въоръжен с щит – палитрата, с копие – муцабела в лявата ръка, и с меч –

четката в дясната, оскърбен рицар, готов да унищожи онзи, който му е нанесъл смъртно оскърбление.

– Да забравя Анжелика!... – закрещя Ларе, разтърсвайки своето оръжие – Да забравя онази, която...

Внезапно примъкнала се вълна с шипене заля краката му почти до коленете и той меланхолично завърши:

– Нима може да се забрави Анжелика? Светът стана скучен, откакто замлъкнаха нейните песни...

За пръв път Ларе узна за гибелта или по-скоро за безследното изчезване на Анжелика Гай в Лондон, където беше отишъл, за да рисува „симфонията на лондонската мъгла“. Ларе беше не само поклонник на таланта на певицата, но и неин приятел, неин рицар. Ненапразно той се беше родил в Южен Прованс, сред развалините на средновековните замъци. Узнал за случилото се с Гай нещастие, той беше така потресен, че за пръв път в живота си прекъсна своята „рисувателна забрава“ в самия разгар на творчеството.

Артур, който беше дошъл от Кембридж в Лондон и искаше да отвлече своя приятел от мрачните мисли, измисли това пътешествие по брега на Средиземно море. Но и тук Ларе не си намираще място. Като се върна от плажа в хотела, той се преоблече, качи се на влака и отиде в най-многолюдното място – игралния дом „Монте Карло“. Искаше му се да се забрави.

Въпреки сравнително ранния час край ниската сграда се тълпеше вече публика. Ларе влезе в първата зала. Публика имаше малко.

– Играйте – приканваше крупиеото, въоръжен с лопатка за загребване на парите.

Без да се спира, Ларе мина в следващата зала, стените на която бяха изрисувани с картини, изобразяващи полуголи жени, занимаващи се с лов, скачане, фехтовка – с една дума, всичко онова, което възбужда хазарта. От картините вееше напрежението на страстната борба, хазарта, алчността, но още повече и по-рязко тези чувства бяха изрисувани върху лицата на живите хора, събрани около игралната маса.

Ето шишкав търговец с бледно лице подава парите с треперещи пълни луничави ръце, покрити с червеникав пух. Той диша тежко, като астматик. Очите му следят напрегнато въртящото се топче. Ларе определя безпогрешно, че дебелианът е загубил вече крупна сума и сега залага последните си пари с надежда да спечели. А ако не – този разплут човек може би ще отиде в алеята на самоубийците и там ще разчисти последната си сметка с живота...

Зад дебелана стои лошо облечен бръснат старик с разрошена бяла коса и очи на маниак. В ръката си има бележник и молив. Той записва печалбите и излизащите номера, прави някакви пресмятания... Отдавна вече е проиграл цялото си състояние и е станал роб на рулетката. Администрацията на игралния дом му дава малка ежемесечна помощ – да живее и играе: своеобразна реклама. Сега той построява своята „теория на вероятностите“, изучава капризния характер на фортуната. Когато прави грешка в предположенията си, той удря сърдито с молива по бележника, подскача на един крак, бърбори нещо и отново се задълбочава в пресмятания. Ако пък предположенията му се оправдаят, лицето му сияе и той извърща глава към съседите си, сякаш иска да им каже: ето виждате ли, най-после сполучих да открия законите на случая.

Двама лакеи въвеждат подръка и настаняват в креслото до масата бабичка с черна копринена дреха и с брилянтова огърлица на набръчканата шия. Лицето ѝ е набелено така, че вече не може да побледнее. При вида на тайнственото топче, което разпределя тъгата и радостта, хлътналите ѝ очи пламват с огъня на алчността и тънките ѝ пръсти, нанизани с пръстени, започват да треперят.

Млада, красива, стройна жена, облечена в изящен тъмнозелен костюм, минавайки край масата, хвърля с небрежен жест хилядофранкова банкнота, загубва, безгрижно се усмихва и преминава в следващата стая.

Ларе постави на червено сто франка и спечели.

„Днес трябва да печеля“ – помисли той, поставяйки хиляда – и загуби. Но увереността, че в края на краищата ще спечели, не го напускаше. Хазартът вече го хвана.

До масата на рулетката се доближиха трима: мъж, висок и строен, с много бледо лице, и две жени, едната червенокоса, а другата в сив костюм...

Поглеждайки мимоходом последната, Ларе почувствува някаква тревога. Без да разбира още какво го вълнува, художникът почна да следи жената в сиво и беше поразен от един жест на дясната ръка, който тя направи. „Нещо познато! О, такъв жест правеше Анжелика Гай!“ Тази мисъл го поразил така, че той не можеше вече да играе. А когато тримата неизвестни, като се смееха, се отдалечиха от масата, Ларе забрави да вземе от масата спечелените пари и тръгна след тях.

В четири часа сутринта някой силно почука на вратата на Артур Доуел. Намятайки сърдито халата си, Доуел отвори.

В стаята влезе със залитаща походка Ларе и като се отпусна

уморено в креслото, каза:

– Аз, изглежда, полудявам.

– Какво има, приятелю? – извика Доуел.

– Работата е там, че... не зная как да ви кажа... Аз играх вчера до два часа през нощта. Ту печелех, ту губех. И изведнаж видях една жена и един неин жест ме порази до такава степен, че заряхах играта и я последвах в ресторанта. Седнах на една масичка и си поръчах чаша силно черно кафе. Кафето всякога ми помага, когато нервите ми много се разигрят... Непознатата седеше на съседната масичка. С нея бяха млад човек, прилично облечен, но невнушаващо особено доверие, и доста вулгарна червенокоса жена. Моите съседи пиеха вино и весело бърбореха. Непознатата в сивото облекло започна да тананика песничка. Оказа се, че има писклив глас с доста неприятен тембър. Но неочаквано тя взе няколко ниски гръдни тона. – Ларе стисна главата си с две ръце. – Доуел! Това беше гласът на Анжелика Гай. Аз бих го познал между хиляди гласове.

„Нешастният! Докъде стигна“ – помисли Доуел и като сложи ласкаво ръка на рамото на Ларе, каза:

– Сторило ви се е, Ларе. Съвземете се. Случайна прилика...

– Не, не! Уверявам ви – горещо възрази Ларе. – Аз започнах да се вглеждам внимателно в певицата. Тя е доста красива, с ясен профил и мили лукави очи. Но нейната фигура, нейното тяло! Доуел, нека дяволи ме разкъсат със зъбите си, ако фигурата на певицата не прилича като две капки вода на фигурата на Анжелика Гай.

– Вижте какво, Ларе, вземете бром, направете един студен душ и лягайте да спите. Утре, по-вярно днес, когато се събудите...

Ларе погледна с укор Доуел.

– Мислите, че съм полудял ли?... Не бързайте да правите окончателно заключение. Изслушайте ме докрай. Това още не е всичко. Когато певицата изпя своята песничка, тя направи с китката на ръката си ето такъв жест. Това е любимият жест на Анжелика, съвършено индивидуален, неповторим.

– Но какво искате да кажете? Да не мислите, че неизвестната певица притежава тялото на Анжелика?

Ларе потърка челото си.

– Не зная... от това действително човек може да си изгуби ума... Но слушайте по-нататък. На шията си певицата носи остроумно направено колие, по-вярно даже не колие, а цяла якичка, украсена с дребен бисер, широка близо четири сантиметра. А на гърдите си – доста

широко деколте. Деколтетото открива на рамото бенка – бенката на Анжелика Гай. Колието изглежда като бинт. Над колието – неизвестна на мене глава на жена, под колието – познатото, изученото от мене до най-малките подробности, линии и форми тяло на Анжелика Гай. Не забравяйте, че аз съм художник, Доуел. Аз умея да запомням неповторимите линии и индивидуалните особености на човешкото тяло... Аз правех толкова наброски и ескизи от Анжелика, толкова нейни портрети нарисовах, че не мога да се излъжа.

– Не, това е невъзможно! – извика Доуел. – Защото Анжелика за...

– Загина? Там е работата, че това никому не е известно. Тя самата или нейният труп изчезна безследно. И ето сега...

– Вие срещате съживения труп на Анжелика?

– О-о!... – простена Ларе. – Аз мислех именно за това.

Доуел стана и закричи по стаята. Очевидно сега вече не ще може да легне да спи.

– Нека разсъждаваме хладнокръвно – каза той. – Казвате, че вашата неизвестна певица има като че ли два гласа: един свой, повече от посредствен, и друг – на Анжелика Гай?

– Ниският регистър е нейният неповторим контраалт – отговори Ларе, като кимна утвърдително с глава.

– Но това физиологически е невъзможно. Да не смятате, че човек извлича от своето гърло високите тонове от горните краища на гласните струни, а ниските – от долните? Височината на звука зависи от по-голямото или по-малкото напрежение на гласните струни по цялото им протежение. Това е като на струна: при голямо обтягане вибриращата струна дава повече трептения и по-висок звук и обратно. При това, и да е направена такава операция, то гласните струни биха се скъсали и гласът значи би станал много висок. Пък и едва ли човек би могъл да пее след такава операция: ръбовете биха пречели на правилната вибрация на гласните струни и гласът в най-добрия случай би бил много пресипнал... Не, това е напълно невъзможно. Най-после, за да се съживи тяло на Анжелика, би трябвало да има глава, нечия глава без тяло.

Доуел неочаквано замлъкна, понеже си спомни нещо, което до известна степен подкрепяше предположението на Ларе.

Артур сам бе присъствувал при някои опити на баща си. Професор Доуел вливаше в кръвоносните съдове на загинало куче нагрятата до тридесет градуса Целзий хранителна течност с адреналин – вещество, което раздраваше тези съдове и ги караше да се свиват. Когато тази течност под известно налягане попадеше в сърцето, тя възстановяваше неговата

дейност и започваше да изгонва кръвта по кръвоносните съдове. Постепенно се възстановяваше кръвообращението и животното оживяваше.

– Най-важната причина за гибелта на организма – каза тогава бащата на Артур – е прекратяването на снабдяването на органите с кръв и на съдържащия се в нея кислород.

– Значи така може да се съживи и човек? – запита Артур.

– Да – весело отговори баща му, – аз се готвя да извърша възкресяване и някога ще направя това „чудо“. Към това са насочени и моите опити.

Съживяването на трупове следователно е възможно. Но възможно ли е да се съживи труп, при който тялото е принадлежало на един човек, а главата – на друг? Възможна ли е такава операция? В това Артур се съмняваше. Наистина той беше видял как баща му правеше необикновено смели и сполучливи операции на присаждане тъкани и кости. Но всичко това не беше така сложно и го правеше неговият баща.

„Ако беше жив баща ми, аз бих повярвал, че догадката на Ларе за чуждата глава на тялото на Анжелика Гай е правдоподобна. Само баща ми можеше да се осмели да извърши такава сложна и необикновена операция. А може би тези опити са продължили неговите асистенти?“ – помисли Доуел. – „Но едно нещо е да съживиш глава или даже цял труп, а друго – да пришиеш главата на един човек към трупа на друг.“

– Какво смятате да правите по-нататък? – запита Доуел.

– Искам да намеря тази жена в сиво облекло, да се запозная с нея и да разкрия тайната. Ще ми помогнете ли в това?

– Разбира се – отговори Доуел.

Ларе стисна здраво ръката му. Те почнаха да обсъждат плана на действие.

ВЕСЕЛАТА РАЗХОДКА

След няколко дена Ларе беше вече познат с Брике, нейната приятелка и Жан. Той им предложи да направят разходка с яхта. Предложението беше прието. Докато Жан и червенокосата Марта беседваха с Доуел на палубата, Ларе предложи на Брике да минат долу и прегледат каютите. Те бяха две, немного големи, и в едната от тях имаше пиано.

– О, тука има даже и инструмент! – извика Брике. Тя седна до пианото и засвири фокстрот. Яхтата се люлееше равномерно върху вълните. Ларе стоеше до пианото, гледаше внимателно Брике и обмисляше как да започне своето следствие.

– Изпейте нещо – каза той.

Брике не чака да я молят. Тя запя, поглеждайки кокетно Ларе. Той ѝ се харесваше.

– Какъв странен глас имате... – каза Ларе, гледайки я изпитателно в лицето. – Във вашето гърло като че ли се намират два гласа: гласове на две жени...

Брике се смути, но бързо се овладя и се разсмя принудено.

– О, да!... Това ми е от детство. Един професор по пеене намери у мене контралт, а друг – мецосопрано. Всеки поставяше гласа ми по моему и излезе... При това наскоро се простудих...

„Не са ли много обясненията за един факт?“ – помисли Ларе. – „И защо тя така се смути? Предположенията ми се оправдават. Тук има нещо.“

– Когато пеете на ниски тонове – с тъга заговори той, – аз като че ли чувам гласа на една моя добра позната... Тя беше известна певица. Бедничката, загина при една железопътна катастрофа. За всеобщо учудване тялото ѝ не беше намерено... Нейната фигура извънредно много напомня вашата като две капки вода... Може да се помисли, че това е нейното тяло.

Брике погледна Ларе вече с нескриван страх. Тя разбра, че той води този разговор не току-така.

– Има хора, които много си приличат... – каза тя с треперещ глас.

– Да, но такава прилика не съм срещал. И после... – вашият жест... ето този жест на китката на ръката... И още... Вие сега се хваняхте за главата, сякаш поправяйки разкошните си къдрици. Такива коси имаше Анжелика Гай. Така тя поправяше капризната къдрица на слепоочieto

си... Но вие нямате дълги къдрици. Вашите са къси, подстригани по последна мода.

– По-рано аз също имах дълги коси – каза Брике, ставайки. Лицето ѝ беше побледняло, а пръстите ѝ забележимо трепереха. – Тук е душно... Да се качим горе...

– Почакайте – спря я Ларе, също развълнуван. – Необходимо ми е да поговоря с вас.

Той я постави насила в креслото до илюминатора.

– Лошо ми е... Не съм свикнала с клатушкането! – извика Брике, мъчейки се да избяга. Но Ларе сякаш неочаквано докосна с ръце шията ѝ и отметна края на колието. Той видя розовия шев.

Брике залитна. Ларе едва успя да я прихване: тя беше в несвяст. Не знаейки какво да прави, художникът плисна право в лицето ѝ вода от близкостоящата кана. Брике скоро се съвзе. неподправен ужас блесна в очите ѝ. Няколко дълги мига те се гледаха мълчаливо. На Брике се струваше, че е настъпил часът на възмездието. Странныят час на разплата за това, че тя беше си присвоила чуждо тяло. Устните на Брике трепнаха и тя едва чуто прошепна:

– Не ме погубвайте!... Пожалете ме...

– Успокойте се, не се каня да ви погубвам... но аз трябва да узная тази тайна. – Ларе вдигна увисналата като камшик ръка на Брике и силно я стисна. – Признайте, нали това тяло не е ваше? Откъде го взехте? Кажете ми цялата истина!

– Жан! – опита се да извика Брике, но Ларе запуши устата ѝ с длан, като изсъска в самото ѝ ухо:

– Ако викнете още един път, няма да излезете от тази каюта.

После, като остави Брике, той бързо заключи вратата на каютата и прикри плътно рамката на илюминатора. Брике заплака като дете. Но Ларе беше неумолим.

– Сълзите няма да ви помогнат! Говорете по-скоро, докато не съм загубил търпение.

– Не съм виновна в нищо – заговори Брике, хълцайки. – Убиха ме... Но после оживях... Само главата ми... върху стъклена подставка... Това беше така ужасно!... И на Тома главата беше там... Не зная как се случи това... Професор Керн – той ме съживи... Аз го молах да ми върне тялото. Той обеща... И донесе отнякъде ето това тяло... – Тя почти с ужас погледна раменете и ръцете си. – Но когато видях мъртвото тяло, аз се отказах... Беше ми така страшно... Аз не исках, молах да не пришиват главата ми към трупа... Това може да потвърди Лоран: тя се

грижеше за нас. Но Керн не поиска и да чуе. Той ме приспа и аз се събудих ето такава, каквата съм сега. Не исках да остана у Керн и избягах в Париж, а после тука... Знаех, че Керн ще ме преследва... Моля ви се, не ме убивайте и не казвайте никому... Сега не искам да остана без тяло, то стана мое... Никога не съм чувствувала такава лекота в движенията. Само кракът ме боли... Но това ще мине... Не искам да се върна при Керн!

Слушайки тази несвързана реч, Ларе мислеше: „Изглежда, Брике действително не е виновна. Но този Керн... Как е могъл да вземе тялото на Гай и да го използва за такъв ужасен експеримент? Керн! Слушал съм това име от Артур. Керн, изглежда, е бил асистент на неговия баща. Тази тайна трябва да бъде разкрита.“

– Престанете да плачете и ме изслушайте внимателно – каза строго Ларе. – Аз ще ви помогна, но при условие, ако и вие никому не кажете какво е станало с вас до този момент. Никому освен на един човек, който ще дойде сега тука. Това е Артур Доуел – вие вече го познавате. Трябва да ми се подчинявате във всичко. Ако не ме послушате, ще получите страшно наказание. Вие сте направили престъпление, което се наказва със смърт. И вие никъде не ще успеете да скриете вашата глава и присвоеното от вас чуждо тяло. Ще ви намерят и ще ви гилотинират. Слушайте ме. Първо, успокойте се. Второ, седнете до пианото и пейте. Пейте колкото се може по-високо, за да се чува там, горе. Дайте си вид, че ви е много весело и не мислете да се изкачвате на палубата.

Брике отиде до пианото, седна и запя, акомпанирайки си с едва подчиняващите ѝ се пръсти.

– По-силно, по-весело – командуваше Ларе, отваряйки илюминатора и вратата.

Това беше много странно пеене – вик на отчаяние и ужас, преведен на мажорен строй.

– По-силно, удряйте по клавишите! Така! Свирете! Ще дойдете в Париж заедно с нас. Не помисляйте да бягате. В Париж ще бъдете във от опасност. Ние ще съумеем да ви скрием. – Ларе се изкачи на палубата с весело лице.

Наклонена на десния борт, яхтата се носеше бързо по леките вълни. Влажният морски вятър освежи Ларе. Той се приближи до Артур Доуел и като го отведе незабелязано настрана, каза:

– Идете долу в каютата и накарайте мадмоазел Брике да ви повтори всичко, което каза на мене. Аз ще забавлявам гостите.

– Е, харесва ли ви яхтата, мадам? – обърна се той към

Червенокосата Марта и започна да води с нея непринуден разговор.

Изтегнат на плетеното кресло, Жан блаженствуваше далече от полицията и агентите. Той не искаше повече ни да мисли, ни да наблюдава. Той искаше да забрави за вечната напрегнатост. Бавно пиейки от малка чашка превъзходен коняк, той още повече потъваше в съзерцателно полусънно състояние. Това беше до немай-къде изгодно за Ларе.

Червенокосата Марта също се чувствуваше великолепно. Заслушана в пеенето на другарката си от каютата, тя самата, в паузите между фразите, присъединяваше гласа си към донасящия се игрив напев.

Дали Брике се успокои от свиренето, или Артур ѝ се стори по-малко опасен събеседник, но този път тя по-свързано и разбрано му разказа историята на своята смърт и възкресение.

– Това е всичко. Е, нима аз съм виновна? – вече с усмивка запита тя и изпя късичката песничка „Виновна ли съм аз“, която Марта повтори на палубата.

– Опишете ми третата глава, която живееше у професор Керн – каза Доуел.

– Тома ли?

– Не, онази, на която ви е показал професор Керн! Впрочем...

Артур Доуел извади бързо от страничния си джоб бележника, порови се в него, измъкна оттам снимка и я показа на Брике.

– Кажете, прилича ли изображеният тука мъж на главата на моя... познат, който вие сте видели у Керн?

– Та това е той същият! – възкликна Брике. Тя даже престана да свири. – Чудно! И с рамене. Главата с тяло. Нима и на него са успели да му пришият тяло? Какво ви е, драги мой? – съчувствено и изплашено запита тя.

Доуел политна. Лицето му побледня. Овладейвайки се с труд, той направи няколко крачки, отпусна се тежко в креслото и закри лицето си с ръце.

– Какво ви е? – още един път запита Брике.

Но той нищо не отговори. После устните му прошепнаха: „Бедният татко“. Брике не чу тези думи.

Артур Доуел се овладя много бързо. Когато вдигна глава, лицето му беше почти спокойно.

– Простете, аз, изглежда, ви изплаших – каза той. – Понякога имам такива леки припадъци на сърдечна почва. Ето всичко вече мина.

– Но кой е този човек? Той така прилича на... Ваш брат ли е? – заинтересува се Брике.

– Който и да е, вие трябва да ни помогнете да намерим тази глава. Ще дойдете с нас. Ние ще ви нагласим в такова удобно кътче, където никой няма да ви намери. Кога можете да заминете?

– Ако ще и днес – отговори Брике. – А вие няма ли да ми отнемете тялото?

Доуел не разбра изведнаж, после се усмихна и отговори:

– Разбира се, не... ако само ни слушате и ни помагате. Да вървим на палубата.

– Е, как е плаването? – весело запита той, като се качи на палубата.

После погледна хоризонта с вида на опитен моряк и като поклати загрижено глава, каза: – Морето не ми харесва... Виждате ли тази тъмна ивица на хоризонта!... Ако не се върнем навреме, то...

– О, по-скоро назад! Не искам да потъна – полушеговито-полусериозно извика Брике.

Никаква буря не се предвиждаше. Просто Доуел реши да наплаши своите сухопътни гости, за да се върнат по-скоро на брега.

Ларе се услови с Брике да се срещнат след обяда на тенисната площадка, ако няма буря. Те се разделяха само за няколко часа.

– Чуйте, Ларе, ние попаднахме неочаквано на следите на големи тайни – каза Доуел, когато се върнаха в хотела. – Знаете ли чия глава се е намирала у Керн? Главата на моя баща, професор Доуел.

Ларе, който беше вече седнал на стола, подскочи като топка.

– Главата? Жива глава на вашия баща! Но възможно ли е това? И всичко това Керн! Той... ще го разкъсам! Ние ще намерим главата на вашия баща.

– Страхувам се, че няма да я заварим жива – отвърна печално Артур. – Баща ми сам доказа възможността да се съживяват отсечени от телата глави, но тези глави живееха, не повече от час и половина, след което умираха, защото кръвта се съсирваше, а изкуствените хранителни разтвори можеха да поддържат живота още по-малко време.

Артур Доуел не знаеше, че неговият баща малко преди смъртта си беше изобретил препарат, наречен от него „Доуел 217“ и преименуван от Керн в „Керн 217“. Вкаран в кръвта, този препарат отстранява съсирването ѝ и затова прави възможно по-продължителното съществуване на главата.

– Но жива или мъртва, ние трябва да намерим главата на баща ми. По-скоро в Париж!

Ларе хукна в своята стая да събира вещите си.

В ПАРИЖ

Обядвайки набързо, Ларе изтича на тенисната площадка. Малко забавилата се Брике беше много зарадвана, като видя, че той вече я чака. Въпреки страха, който ѝ внуши този човек, Брике продължаваше да го намира за доста интересен мъж.

– А къде е ракетката ви? – разочаровано го запита тя. – Нима няма да ме учите днес?

В продължение вече на няколко дена Ларе учеше Брике да играе тенис. Тя се оказа много способна ученичка. Но Ларе знаеше тайната на тази способност повече от самата Брике: тя притежаваше тренираното тяло на Анжелика, която беше прекрасна тенисистка. Някога тя сама учеше Ларе на някои удари. И сега на Ларе оставаше само да приведе в съответствие вече тренираното тяло на Гай с още нетренирания мозък на Брике – да закрепим в нейния мозък привичните движения на тялото. Понякога движенията на Брике бяха неуверени, ъгловати.

Но често, неочаквано за себе си, тя правеше необикновено ловки движения. Тя например извънредно много учуди Ларе, когато почна да му подава „сечени топки“ – никой не беше я учил на това. А този ловък и труден прием беше своего рода гордост на Анжелика. И гледайки движенията на Брике, Ларе понякога забравяше, че не играе с Анжелика. Именно през време на игрите на тенис у Ларе възникна нежно чувство към „възродената“ Анжелика, както понякога той наричаше Брике. Наистина това чувство беше далече от онова обожаване и прекланяне, с които той беше преизпълнен към Анжелика. Брике стоеше до Ларе, пазейки се с ракетката от заходящото слънце – един от жестовете на Анжелика.

– Днес няма да играем.

– Жалко! А аз бих поиграла, макар по-силно, отколкото обикновено, да ме боли кракът – каза Брике.

– Елате с мене. Отиваме в Париж.

– Сега?

– Незабавно.

– Но аз трябва поне да се преоблека и да си взема някои неща.

– Добре. Давам ви срок четиридесет минути и ни секунда повече.

Ще дойдем да ви вземем с кола. Отивайте по-скоро да се стягате.

„Тя действително накуцва“ – помисли Ларе, като гледаше след

отдалечаващата се Брике.

По пътя за Париж състоянието на крака на Брике се влоши. Брике лежеше в купето и тихо стенеше. Ларе я успокояваше, както умееше. Това пътешествие ги сближи още повече. Наистина той обслужваше с такава загриженост, както му се струваше, не Брике, а Анжелика Гай. Но Брике отнасяше грижите на Ларе изцяло за себе си. Това внимание я трогваше.

– Вие сте толкова добър – каза тя сантиментално. – Там, на яхтата, ме напласихте. Но сега не се страхувам от вас. – И тя се усмихна така очарователно, че Ларе не можеше да не се усмихне в отговор. Тази от-
ветна усмивка вече всецяло принадлежеше на главата: защото се усмих-
ваше главата на Брике. Тя имаше успехи, без самата да забелязва това.

А недалеч от Париж се случи малко събитие, което още повече за-
радва Брике и учуди виновника на това събитие. През време на особено
силен пристъп на болката Брике протегна ръка и каза:

– Ако знаехте как страдам...

Ларе неволно взе протегнатата ръка и я целуна.

Брике почервеня, а Ларе се смути.

„Дявол да го вземе“ – мислеше той, – „аз, струва ми се, я целунах.
Но това беше само ръка – ръката на Анжелика. Обаче болката чувствава
главата, значи, като целувах ръката, аз пожалих главата. Но главата чув-
ствува болката, защото боли кракът на Анжелика, а болката на Анжели-
ка чувствава главата на Брике...“ Той съвсем се заплете и се смути още
повече.

– С какво обяснихте внезапното си заминаване на вашата приятел-
ка? – запита Ларе, за да свърши по-скоро с неловкостта.

– С нищо. Тя е привикнала към моите неочаквани постъпки. Впро-
чем те с мъжа си скоро ще дойдат в Париж. Аз искам да я видя... Вие,
моля ви се, я извикайте при мене. – И Брике даде адреса на Червеноко-
сата Марта.

Ларе и Артур решиха да настанят Брике в малката пустееща къ-
щичка в края на авеню Мен, която принадлежеше на бащата на Ларе.

– До гробищата! – суеверно извика Брике, когато автомобилът ми-
наваше край гробищата на Монпарнас.

– Значи ще живеете дълго време – успокои я Ларе.

– Нима има такова поверие? – запита суеверната Брике.

– Да, съвсем вярно.

Брике се успокои.

Сложиха болната в доста уютна стая на огромен старинен креват,

покрит с балдахин.

– Необходимо е да извикаме за вас лекар и болногледачка – каза Ларе.

Но Брике решително възразяваше. Тя се страхуваше, че новите хора ще я издадат.

С голям труд Ларе я уговори да покаже крака си на негов приятел, млад лекар, и да извика за болногледачка дъщерята на портиера.

– Този портиер служи у нас двадесет години. На него и на дъщеря му може напълно да се разчита.

Извиканият лекар прегледа подутия и силно зачервен крак, предприе да се правят компреси, успокои Брике и излезе с Ларе в другата стая.

– Е, как е? – запита не без вълнение Ларе.

– За сега няма нищо сериозно, но трябва да се следи. Аз ще я навествявам през ден. Болната трябва да бъде в абсолютен покой.

Ларе навествяваше Брике всяка сутрин. Веднъж той влезе тихо в стаята. Болногледачката не беше там. Брике дремеше или лежеше със затворени очи. Странна работа, лицето ѝ сякаш все повече се подмладяваше. Сега на Брике можеха да се дадат не повече от двадесет години. Чертите на лицето някак си се бяха смекчили, бяха станали по-нежни.

Ларе се приближи на пръсти до кревата, наведе се, гледа я дълго в лицето и... изведнаж я целуна нежно по челото. Този път той не анализираше дали целува „останките“ на Анжелика, главата на Брике или цялата Брике.

Брике вдигна бавно клепки и погледна Ларе. Бледна усмивка се мярна на устните ѝ.

– Как се чувствувате? – запита Ларе. – Не ви ли разбудих?

– Не, аз не спях. Благодаря ви, чувствувам се добре. Ако не беше тази болка...

– Докторът казва, че няма нищо сериозно. Лежете спокойно и скоро ще оздравеете...

Влезе болногледачката. Ларе кимна с глава и излезе. Брике го изпрати с нежен поглед. В живота ѝ влезе нещо ново. Тя искаше по-скоро да оздравее. Кабарето, танците, песничките, веселите пияни посетители на „Шаноар“ – всичко отиде някъде далече, загуби смисъл и цена. В сърцето ѝ се раждаха нови мечти за щастие. Може би това беше най-голямото чудо на „превъплътяването“, за което не подозираше тя самата, не подозираше и Ларе! Чистото, девствено тяло на Анжелика Гай не само подмлади главата на Брике, но измени и хода на нейните мисли. Разпуснатата певица от кабарето се превръщаше в скромна девойка.

ЖЕРТВАТА НА КЕРН

Докато Ларе беше всецяло погълнат от грижи за Брике, Артур Доуел събираше сведения за дома на Керн. От време на време приятелите се съвещаваха с Брике, която им съобщи всичко, което знаеше за дома и хората, които го населяваха.

Артур Доуел реши да действа много предпазливо. От момента на изчезването на Брике Керн сигурно бе нащрек. Да го изненадат, едва ли ще успеят. Необходимо беше работата да се върши така, че до последния момент Керн да не подозира, че срещу него се води атака.

– Ще действваме колкото се може по-хитро – каза Ларе. – Преди всичко трябва да узнаем къде живее мадмоазел Лоран. Ако тя не е съучастница на Керн, много ще ни помогне – много повече, отколкото Брике.

Да се научи адресът на Лоран, не беше трудно. Но когато посети квартирата, Доуел беше разочарован. Вместо Лоран завари само нейната майка, чистичко облечена благообразна старица, разплакала, недоверчива, убита от скръб.

– Мога ли да видя мадмоазел Лоран? – запита той. Старицата го погледна с недоумение.

– Моята дъщеря? Нима я познавате?... С кого имам честта да говоря и защо ви трябва моята дъщеря?

– Ако разрешите...

– Моля ви. – И майката Лоран пусна посетителя в малката приемна, наредена с мека старинна мебел в бели кальфи с дантелени наставки на гърбовете. На стената висеше голям портрет.

„Интересна девойка“ – помисли Артур.

– Моята фамилия е Радие – каза той. – Аз съм медик от провинцията и едва вчера дойдох от Тулон. Някога бях познат с една от другарките по университет на мадмоазел Лоран. Тук, в Париж, срещнах случайно тази нейна другарка и от нея узнах, че мадмоазел Лоран работи при професор Керн.

– А каква е фамилията на университетската другарка на моята дъщеря?

– Фамилията? Риш!

– Риш! Риш!... Не съм чувала такава – забеляза Лоран и вече с явно недоверие запита: – А вие не идвате ли от Керн?

– Не, не идвам от Керн – с усмивка отговори Артур. – Но много искам да се запозная с него. Работата е в това, че той работи в област, от която аз много се интересувам. Известно ми е, че той прави у дома си редица най-интересни опити. Но е много затворен човек и не желает да пуска никого в своята светая светих.

Старицата Лоран реши, че това прилича на истина: когато постъпваше на работа при професор Керн, дъщеря ѝ казваше, че той живее много затворено и никого не приема. „С какво се занимава?“ – запита тя дъщеря си и получи неопределен отговор: „С всякакви научни опити.“

– И ето – продължи Доуел – аз реших да се запозная отначало с мадам Лоран и да се посъветвам с нея как по-сигурно да постигна целта си. Тя би могла да подготви почвата, да поговори предварително с професор Керн, да ме запознае с него и да ме въведе в дома му.

Видът на младия човек предразполагаше към доверие, но всичко, което беше свързано с името на Керн, възбуждаше в душата на мадам Лоран такова безпокойство и тревога, че тя не знаеше как да води по-натък разговора.

Тя въздъхна тежко и като се съдржаше да не заплаче, каза:

– Дъщеря ми не е у дома. Тя е в болница.

– В болница? В коя болница?

Мадам Лоран не се стърпя. Тя твърде дълго време беше сама със своята тъга и сега, забравяйки всяка предпазливост, разказа на госта си всичко: как нейната дъщеря неочаквано изпратила писмо, че работата я кара да остане известно време в дома на Керн, за да се грижи за тежко болни; как тя, майката, правила безплодни опити да се види с дъщеря си в дома на Керн; как се тревожела; как най-после Керн ѝ съобщил, че дъщеря ѝ заболяла от нервно разстройство и била откарана в болница за душевно болни.

– Аз ненавиждам този Керн – говореше старицата и бършеше с кърпичка сълзите си. – Той доведе дъщеря ми до умопобъркване. Не зная какво е видяла тя в дома на Керн и с какво се е занимавала – за това тя даже не ми е говорила, – но зная едно, че щом постъпи на работа, започна да нервничи. Просто стана неузнаваема. Идваше си бледна, развълнувана, загуби апетит и сън. Нощем ѝ се явяваха кошмари. Тя крещеше и казваше насън, че главата на някакъв професор Доуел и Керн я преследват... Керн ми изпраща по пощата заплатата на дъщерята. Сумата е доста голяма. Изпраща я и досега. Но аз не се докосвам до парите. Здравето не можеш придоби за никакви пари... Аз загубих дъщеря си... – И старицата се заля в сълзи.

„Не, в този дом не може да има привърженици на Керн“ – помисли Артур Доуел. Той реши да не скрива повече истинската цел на своето идване.

– Госпожо – каза той, – сега откровено си признавам, че имам не по-малко основание да ненавиждам Керн. Вашата дъщеря ми беше нужна, за да си видя с Керн някои сметки и... да разкрия неговите престъпления.

Мадам Лоран извика.

– О, не се безпокойте, вашата дъщеря не е замесена в тези престъпления.

– Моята дъщеря по-скоро ще умре, отколкото да извърши престъпление – гордо отговори Лоран.

– Аз исках да се възползувам от услугите на мадмоазел Лоран, но сега виждам, че на нея самата трябва да се окаже услуга. Имам основание да предполагам, че вашата дъщеря не е умопобъркана, а е затворена в дома за душевноболни от професор Керн.

– Но защо? За какво?

– Именно защото вашата дъщеря по-скоро ще умре, отколкото да извърши престъпление, както благоволихте да кажете. Очевидно тя е била опасна за Керн.

– Но за какви престъпления говорите вие?

Артур Доуел недостатъчно още познаваше Лоран, опасяваше се от нейното старческо бърборене и затова реши да не ѝ открива всичко.

– Керн правил незаконни операции. Бъдете добра да ми кажете в коя болница е изпратил Керн вашата дъщеря?

Развълнуваната Лоран едвам събра силите си, за да продължи да говори свързано. Прекъсвайки думите с ридания, тя отговори:

– Керн дълго време не искаше да ми съобщи това. Не ме пускаше у дома си. Ставаше нужда да му пиша писма. Той отговаряше уклончиво, стараеше се да ме успокои и да ме увери, че дъщеря ми се поправя и скоро ще се върне у дома. Когато търпението ми се изчерпа, аз му писах, че ще се оплача от него, ако веднага не ми отговори къде е дъщеря ми. Тогава той ми съобщи адреса на болницата. Тя се намира в околностите на Париж, в Ско. Болницата принадлежи на частния лекар Равино. Ох, аз ходих там! Но не ме пускаха даже в двора. Това е истински затвор, ограден с каменна стена... „Такъв е редът при нас“ – отговори ми портиерът, – „че не пускаме никого от роднините, па макар и родната майка.“ Извиках дежурния лекар, но и той ми отговори същото. „Госпожо“ – каза той, – „посещението на роднините винаги вълнува болните и

влошава душевното им състояние. Мога само да ви съобщя, че вашата дъщеря е по-добре.“ И захлопна вратата под носа ми.

– Все пак аз ще се постарая да се видя с вашата дъщеря. Може би ще сполуча и да я освободя.

Артур записа внимателно адреса и се сбогува.

– Ще направя всичко възможно. Повярвайте ми, че аз съм заинтересован от това точно така, както ако мадмоазел Лоран ми беше сестра.

Напътствуван от всякакви съвети и добри пожелания, Доуел излезе от стаята.

Артур реши да се види незабавно с Ларе. Неговият приятел прекарваше цели дни с Брике и той се запъти за авеню дю Мен. До къщичката стоеше автомобилът на Ларе.

Доуел се изкачи бързо на втория етаж и влезе в приемната.

– Артур, какво нещастие! – посрещна го Ларе. Той беше извънредно разстроен, мятеше се из стаята и разрошваше черната си къдрава коса.

– Какво има, Ларе?

– О!... – простена неговият приятел. – Тя избяга...

– Кой?

– Мадмоазел Брике, разбира се!

– Избяга? Но защо! Говори най-после смислено!

Но не беше лесно да се накара Ларе да говори. Той продължаваше да се мята, да въздиша, да стене и охка. Минаха не по-малко от десет минути, докато Ларе заговори:

– Вчера мадмоазел Брике се оплакваше още от сутринта от усилващите се болки в крака. Кракът беше доста подут и посинял. Извиках лекаря. Той прегледа крака и каза, че положението се е рязко влошило. Почнала гангрена. Необходима била операция. Лекарят не искаше да я оперира у дома и настояваше да се откара незабавно в болницата. Но мадмоазел Брике не се съгласяваше за нищо на света. Тя се страхуваше, че в болницата ще обърнат внимание на белезите на шията. Тя плачеше и казваше, че трябва да се върне при Керн. Керн я предупреждавал, че за нея е необходимо да остане у него до пълно „оздравяване“. Тя не го послушала и сега е жестоко наказана. Тя вярва на Керн като хирург. „Щом той съумя да ме възкреси от мъртвите и да ми даде ново тяло, ще може да излекува и крака ми. За него това е дреболия.“ Всичките мои уговаряния не довеждаха до нищо. Аз не исках да я пусна при Керн. И реших да употребя хитрост. Казах й, че сам ще я закарам при Керн, като смятах да я откарам в болницата. Но за мене беше необходимо да взема

мерки да не се разкрие преждевременно тайната на „възкресяването“ на Брике – не забравях за вас, Артур. И аз излязох за не повече от един час, за да се договоря с познати лекари. Искях да надхитря Брике, но тя надхитри мене и болногледачката. Когато се върнах, нея вече я нямаше. Всичко, което беше останало от нея, е тази бележка, която лежеше на масичката до леглото ѝ. Ето виж. – И Ларе подаде на Артур листче хартия, на което с молив набързо бяха написани няколко думи:

„Ларе, простете ми, но не мога да постъпя иначе. Връщам се при Керн. Не ме навестявайте. Керн ще ме изправи на крака, както вече направи това един път. Доскоро виждане – тази мисъл ме утешава.“

– Даже и подпис няма.

– Обърнете внимание – каза Ларе – на почерка. Това е почеркът на Анжелика, макар малко изменен. Така би могла да напише Анжелика, ако би писала в мрачината или с болна ръка: по-едро, по-разлято.

– Но все пак как е станало това? Как е могла да избяга?

– Уви, тя избяга от Керн, за да избяга сега от мене при Керн. Когато се върнах и видях, че кафезът е опустял, едва не убих болногледачката. Но тя ми обясни, че самата била вкарана в заблуждение. Брике станала, с усилие отишла до телефона и извикала мене. Това било хитрост. Мене тя не е извиквала. Като поговорила по телефона, Брике заявила на болногледачката, че аз съм наредил всичко и я моля незабавно да отиде в болницата. Тя помолила болногледачката да извика автомобила, после с нейна помощ се добрала до колата и заминала, като се отказала от услугите на болногледачката. „Не е далече, а там санитарите ще ме свалят“ – казала тя. И болногледачката била напълно уверена, че всичко става по мое разпореждане и с мое знание. Артур – изведнаж викна Ларе отново развълнуван, – отивам веднага при Керн. Не мога да я оставя там. Вече извиках по телефона колата си. Да вървим заедно, Артур!

Артур се разходи по стаята. Какво неочаквано усложнение! Да предположим, че Брике е съобщила вече всичко, което знаеше за дома на Керн. Но все пак нейните съвети биха били необходими по-нататък, без да говорим, че тя самата беше улика против него. И този обезумял Ларе. Сега той е лош помощник.

– Чуйте ме, друже – каза Артур, като сложи ръце на раменете на хужджника. – Сега повече от всякога ни е необходимо да бъдем търпеливи и да се въздържаме от прибързани стъпки. Каквото е станало, станало е. Брике е при Керн. Трябва ли да тревожим преждевременно звяра в бърлогата му? Как предполагате, ще разкаже ли Брике на Керн за всичко, което стана с нея, откакто е избягала от него, за нашето запознанство с

нея и за това, че ние вече знаем за Керн?

– Мога да се обзаложа, че нищо няма да каже – убедено отговори Ларе. – Тя ми даде дума там, на яхтата, и нееднократно ми повтаряше, че ще запази тайната. Сега тя ще изпълни това не само под влияние на страха, но и... поради други мотиви.

На Артур бяха понятни тези мотиви. Той отдавна вече беше забелязал, че Ларе проявява все по-голямо внимание към Брике.

„Нешастен романтик – помисли Доуел, – върви му на трагична любов. Този път той губи не само Анжелика, но и отново зараждащата се любов. Обаче не всичко е загубено.“

– Бъдете търпелив, Ларе – каза той, – нашите цели съвпадат. Да обединим усилията си и да водим играта предпазливо. Ние имаме два пътя: или да нанесем на Керн незабавен удар, или пък да се постареем отначало по околен път да узнаем за съдбата на главата на моя баща и за Брике. След като Брике избяга от Керн, той е бил нашрек. Ако той още не е унищожил главата на моя баща, то трябва добре да я е скрил. Може за няколко минути да се унищожи главата. Ако полицията почне да чука на вратата му, той ще унищожи следите на престъплението, преди да отвори вратата. И ние нищо няма да намерим. Не забравяйте, Ларе, че Брике е също „следа от престъпление“. Керн е извършил незаконна операция. Но това е малко: той е откраднал незаконно тялото на Анжелика. А Керн е човек, който няма да се спре пред нищо. Та той се е осмелил тайно от всички да съживи главата на моя баща. Аз зная, че баща ми остави завещание да анатомират тялото му, но никога не съм чувал да се е съгласявал с оживяването на главата му. Защо Керн скрива от всички, даже от мене, за съществуването на главата? И за какво му е нужна Брике? Може би той се занимава с вивисекции на хора и Брике играе за него ролята на заек?

– Толкова повече трябва по-скоро да я спасим – горещо възрази Ларе.

– Да, да я спасим, но не да ускорим нейната смърт. А нашата визита при Керн може да ускори този съдбоносен край.

– Но какво да правим?

– Да вървим по втория, по-бавния път. Ще се постареем този път да бъде възможно по-къс. Мари Лоран може да ни даде много повече полезни сведения, отколкото Брике. Лоран знае разположението на къщата, тя се е грижила за главите. Може би тя е говорила с моя баща... т.е. с главата му.

– Тогава хайде по-скоро при Лоран.

– Уви, нея също трябва предварително да освободим.

– Тя у Керн ли е?

– В болница. Очевидно в една от онези болници, където за добри пари държат затворени такива болни като нас. Ще стане нужда да поработим повечко, Ларе. – И Доуел разказа на своя приятел за срещата си с майката на Лоран.

– Проклет Керн! Той сее около себе си нещастие и ужаси. Ако ми падне...

– Ще се постареем да ни падне. И първата крачка към това е да се видим с Лоран.

– Веднага отивам там.

– Това би било непредпазливост. Ние лично трябва да се показваме само в случаите, когато нищо друго не ни остава. Засега ще се ползуваме от услугите на други хора. Ние с вас трябва да представляваме своето рода таен комитет, който ръководи действията на надеждни хора, но остава неизвестен за врага. Трябва да намерим верен човек, който да отиде в Ско и да установи познанство със санитарни, болногледачки, готвачи, портиери – с когото се окаже възможно. Ако сполучим да подкупим макар един, работата ще бъде свършена наполовина.

Ларе нямаше търпение. Искаше му се да пристъпи незабавно към действие, но се подчини на по-разсъдителния Артур и в края на краищата се примири с политиката на предпазливи действия.

– Но кого да поканим? О, Шауб! Младия художник, който пристигна неотдавна от Австралия. Мой приятел, прекрасен човек, отличен спортист. За него поръчението ще бъде своего рода спорт. Дявол да го вземе – изруга Ларе, – защо сам не мога да се заема с това?

– Толкова ли е романтично? – с усмивка запита Доуел.

ЛЕЧЕБНИЦАТА НА РАВИНО

Шауб, млад човек на двадесет и три години, розоволик блондин с атлетическо телосложение, прие предложението на „заговорниците“ с възторг. Той не беше посветен във всички подробности, но му съобщиха, че може да окаже огромна услуга на приятелите си. И той весело кимна с глава, без да се запитва Ларе дали в цялата тази история няма нещо осъдително: той вярваше в честността на Ларе и неговия приятел.

– Великолепно! – извика Шауб. – Отивам незабавно в Ско. Етюдно-то сандъче ще послужи като прекрасно оправдание за появяването на нов човек в малкото градче. Ще рисувам портрети на санитарки и болногледачки. Ако не са много безобразни, даже ще ги поухажвам малко.

– Ако трябва, предлагайте ръката и сърцето си – каза Ларе с въодушевление.

– За това не съм достатъчно красив – скромно забеляза младият човек. – Но с удоволствие ще пусна мускулите си в работа, ако се наложи.

Новият съюзник тръгна на път.

– Помнете, действайте с възможната скорост и крайна предпазливост – даде му Доуел последен съвет.

Шауб обеща да се завърне след три дни. Но още на втория ден вечерта той се яви при Ларе много развълнуван.

– Невъзможно е – каза той. – Това не е болница, а затвор, ограден с каменна стена. И никой от служителите не излиза вън от тази стена. Всички продукти се докарват от доставчиците, които не се допускат даже в двора. На вратите излиза домакинът и приема всичко, което му е нужно... Аз обикалях около този затвор като вълк около кошара. Но не успях даже с едното око да надникна над каменната стена.

Ларе беше разочарован и ядосан.

– Аз се надяхах – каза той с лошо скрито раздражение, – че вие, Шауб, ще проявите по-голяма изобретателност и находчивост.

– Моля сам да проявите тази изобретателност – отговори не по-малко раздражено Шауб. – Аз не бих оставил така скоро своите опити. Но случайно успях да се запозная с един местен художник, който добре познава града и обичаите в лечебницата. Той ми каза, че това е съвсем особена лечебница. Тя пази зад своите стени много престъпления и тайни. Наследници изпращат тука свои богати роднини, които живеят дълго и не мислят да умират, обявяват ги за душевноболни и установяват

над тях опекунство. Опекуни на непълнолетни изпращат тука своите протежета преди настъпване на пълнолетието им, за да продължат да „опекунствуват“, да се разпореждат свободно с капиталите им. Това е затвор за богати хора, пожизнено затваряне на нещастни жени, мъже, престарели родители и протежета. Притежателят на лечебницата, който е главен лекар, получава колосални доходи от заинтересованите лица. Целият щат се заплаща добре. Тука е безсилен даже законът, от нахлуването на който опазва вече не каменната стена, а златото. Всичко тука се крепи на подкупа. Съгласете се, че при такива условия аз мога да седя в Ско цяла година и да не се придвижа в болницата нито на сантиметър.

– Трябваше не да седите, а да действувате – сухо забеляза Ларе.

Шауб вдигна демонстративно крака си и показа разкъсаните долу панталони.

– Както виждате, действувах – с горчива ирония каза той. – Миналата нощ се опитах да се прекача през стената. За мене това не е трудно. Но не успях да скоча от другата страна на стената и върху мене се нахвърлиха огромни булдоци – и ето резултата... Ако не притежавах маймунска пъргавина и ловкост, щях да ме разкъсат на парчета. Веднага из цялата огромна градина се чу повикване на стражите, замъркаха се запалени електрически фенери. Но това е малко. Когато се прехвърлих обратно, тъмничарите пуснаха кучетата във вратата. Животните са дресирани, както на времето са дресирали кучетата в южноамериканските плантации, за да залавят избягали негри... Ларе, вие знаете колко награди съм вземал в състезания за бързо бягане. Ако всякога бягах така, както пердаших миналата нощ, спасявайки се от проклетите кучета, щях да бъда световен шампион. Достатъчно е да кажа, че без особен труд скочих на калника на един автомобил, който летеше със скорост най-малко тридесет километра в час! Само това ме спаси!

– Проклятие! Какво да се прави сега? – извика Ларе, рошейки косата си. – Трябва да извикаме Артур. – И той се затича към телефона.

След няколко минути Артур стискаше вече ръцете на своите приятели.

– Това трябваше да се очаква – каза той, като узна за несполуката. – Керн умее да погребва своите жертви на сигурни места. Какво ни остава сега да правим? – повтори той въпроса на Ларе. – Да вървим направо, да действуваме с оръжието на Керн – да подкупим главния лекар и...

– Няма да пожаля цялото си състояние! – извика Ларе.

– Страхувам се, че ще бъде недостатъчно. Работата е там, че

търговското предприятие на почтения доктор Равино се гради върху огромните рушвети, които той получава от своите клиенти, от една страна, и на доверието, което имат към него клиентите, напълно уверени, че щом Равино е получил голям рушвет, то в никакъв случай не ще продаде интересите им. Равино не ще поиска да подкопае своето реноме и с това да разклати основите на своето предприятие. По-вярно той би направил това, ако би могъл изведнъж да получи такава сума, която би се равнявала на всичките му бъдещи доходи за двадесет години напред. А за това, страхувам се, няма да стигнат средствата ни, ако бихме събрали нашите капитали. Не забравяйте, че Равино има работа с милионери. Много по-просто и по-евтино би било да подкупим някой от неговите по-дребни служещи. Но цялото нещастие е там, че Равино следи своите служещи не по-малко, отколкото затворените. Шауб е прав. Аз сам направих някои справки за лечебницата на Равино. По-лесно е страничен човек да проникне в затвор на каторжници и да устрои бягство, отколкото да направи това в затвора на Равино. Той приема на служба с внимателен подбор, в повечето случаи хора, които нямат роднини. Не се гнуси и от онези, които не са се погодили със закона и желаят да се скрият от бдителното око на полицията. Той плаща добре, но иска от служещите задължението да не излизат извън пределите на лечебницата, докато трае службата, а това продължава не по-малко от десет и двадесет години.

– Но къде ще намери такива хора, които биха се решили на такова почти пожизнено лишаване от свобода? – запита Ларе.

– Намира. Много се съблазняват от мисълта да осигурят старостта си. Болшинството са подгонени от нуждата. Но, разбира се, не всички издържат. При Равино се случват, макар много рядко – един път в няколко години, – бягства на служещи. Неотдавна един служещ, затъжил се за свободния живот, избягал. Същия ден намерили трупа му в околностите на Ско. Полицията в Ско е подкупена от Равино. Бил съставен протокол, че служещият е свършил със самоубийство. Равино взел трупа и го пренесъл в лечебницата. За останалото можете да се досетите. Вероятно Равино е показал трупа на своите служещи и е произнесъл съответна реч, намеквайки, че такава съдба очаква всеки нарушител на договора. Това е.

Ларе беше зашеметен.

– Откъде имате тази информация?

Артур Доуел се усмихна самодоволно.

– Ето, виждате ли – каза развеселеният Шауб. – Казах ви, че не съм

виновен.

– Представям си как весело живее в това проклето място Лоран. Но какво да предприемем, Артур? Да дигнем стените във въздуха с динамит? Да направим подкопаване?

Артур седна в креслото и се замисли. Приятелите мълчеха и от време на време го поглеждаха.

– Еврика! – изведнаж викна Доуел.

ЛУДИТЕ

Малка стая с прозорец към градината. Сиви стени. Сив креват, застлан със светлосиво мъхесто одеяло. Бяла масичка и два бели стола.

Лоран седи до прозореца и разсеяно гледа в градината. Слънчев лъч позлатява русите ѝ коси. Тя е доста отслабнала и побледняла. От прозореца се вижда алея, по която се разхождат групи болни. Между тях се мяркат белите с черни обшивки престилки на сестрите.

„Луди...“ – тихо говори Лоран и гледа разхождащите се болни. – „И аз съм луда... Каква нелепост! Ето всичко, което постигнах...“

Тя сви ръце така, че пръстите ѝ изпукаха.

„Как се стигна до това?...“

Керн я извика в кабинета си и каза:

– Трябва да поговоря с вас, мадамazel Лоран. Помните ли нашия първи разговор, когато дойдохте тук, желаейки да получите работа?

Тя кимна с глава.

– Вие обещахте да мълчите за всичко, което видите и чуете в този дом, нали?

– Да.

– Повторете ми сега това обещание и можете да отидете и навестите вашата мамичка. Виждате как вярвам на вашата дума.

Керн намери сполучливо струната, на която свиреше. Лоран беше извънредно много смутена. Няколко минути тя мълча. Беше свикнала да държи на дадената дума, но след онова, което узна тук... Керн видя колебанието ѝ и с тревога следеше как ще завърши вътрешната ѝ борба.

– Да, аз ви дадох обещание да мълча – каза тя накрая тихо. – Но вие ме измамахте. Вие скрихте много неща от мене. Ако бяхте ми казали изведнъж истината, аз не бих ви дала такова обещание.

– Значи, смятате се свободна от това обещание?

– Да.

– Благодаря за откровеността. С вас е добре да има човек работа, защото поне не хитрувате. Вие имате гражданското мъжество да говорите истината.

Керн говореше това не само за да поласкае Лоран. Въпреки че смяташе честността за глупост, в тази минута той действително я уважаваше за мъжествения ѝ характер и морална устойчивост. „Дявол да го вземе, ще бъде досадно, ако стане нужда да се премахне от пътя ми тази

девойка. Но какво да правя с нея?“

– И така, мадмоазел Лоран, при първа възможност вие ще ме издадете? Сигурно ви е известно какви последствия ще има това за мене. Ще ме екзекутират. Нещо повече, ще бъде опозорено името ми.

– За това трябваше да помислите по-рано – отговори Лоран.

– Послушайте ме, мадмоазел – продължаваше Керн, сякаш не беше чул думите й. – Откажете се от вашата тясно морална гледна точка. Разберете, ако не бях аз, професор Доуел би изгнил отдавна в земята или би изгорял в крематориума. Неговата работа би спряла. Онова, което сега прави главата му, всъщност е посмъртно творчество. И това създадох аз. Съгласете се, че при такова положение аз имам известни права над продукцията на главата на Доуел. Нещо повече, без мене Доуел – неговата глава – не би могъл да осъществи своите открития. Вие знаете, че мозъкът не се поддава на опериране и срастване. И въпреки това операцията по „срастването“ на главата на Брике с тялото излезе прекрасна. Гръбначният мозък, който минава през шийните прешлени, се срасна. Над разрешението на тази задача работиха главата на Доуел и ръцете на Керн. А тези ръце – Керн протегна ръцете си, загледан в тях – също струват нещичко. Те спасиха живота на стотици хора и ще спасят още много стотици, ако вие не дигнете над главата ми меча на възмездието. Но и това не е всичко. Последните наши трудове трябва да направят преврат не само в медицината, но и в живота на цялото човечество. Отсега медицината може да възстанови угасналия живот на човека. Колко велики хора могат да бъдат възкресени след смъртта им, да бъде продължен животът им за благо на човечеството! Аз ще продължа живота на гения, ще възвърна на децата баща им, на жената – мъжа. Впоследствие такива операции ще извършва обикновеният хирург. Общочовешката мъка ще се намали.

– За сметка на други нещастни.

– Нека да е така, но там, където са плакали двама, ще плаче един. Там, където е имало двама мъртъвци, ще има един. Нима това не са велики перспективи? И какво представляват в сравнение с това моите лични работи, нека даже са престъпления? Какво го интересува болния, че на душата на хирурга, който спасява живота му, лежи престъпление? Вие ще убиете не само мене, а и хиляди живота, които в бъдеще аз бих могъл да спася. Помислили ли сте за това? Вие ще извършите хиляди пъти по-голямо престъпление от това, което съм извършил аз, ако, разбира се, съм го извършил. Помислете още един път и ми дайте вашия отговор. Сега си идете. Аз няма да ви карам да бързате.

– Аз ви дадох вече отговора си. – И Лоран излезе от кабинета.

Тя отиде в стаята на главата на професор Доуел и му предаде съдържанието на разговора с Керн. Главата на Доуел се замисли.

– Не беше ли по-добре да скриете вашите намерения, или поне да дадете неопределен отговор? – прошепна най-после главата.

– Не умея да лъжа – отговори Лоран.

– Това ви прави чест, но... вие обрекохте себе си. Вие можете да загинете и вашата жертва няма да принесе никому полза.

– Аз... другояче не мога – каза Лоран и като наведе тъжно глава, излезе.

– Жребият е хвърлен – повтаряше тя една и съща фраза, седнала до прозореца на стаята си.

„Бедната мама“ – неочаквано се мярна в главата ѝ. – „Но тя би постъпила по същия начин“ – сама си отговори Лоран. Искаше ѝ се да напише на майка си писмо и да изложи в него всичко, което стана с нея. Последното писмо. Но нямаше никаква възможност да го изпрати. Лоран не се съмняваше, че ще загине. Тя беше готова да срещне спокойно смъртта. Огорчаваше я само грижата за майката и мисълта, че престъплението на Керн ще остане неотмъстено. Но вярваше, че рано или късно все пак възмездието няма да го отминие.

Онова, което тя чакаше, се случи по-скоро, отколкото предполагаше. Лоран загаси светлината и си легна. Нервите ѝ бяха напрегнати. Тя чу някакво шумолене зад шкафа до стената. Това шумолене повече я учуди, отколкото изплаши. Вратата на стаята ѝ беше заключена. При нея не можеше да се влезе, без тя да чуе. „Що за шумолене? Може би мишки?“

По-нататък всичко стана с необикновена бързина. След шумоленето се чу скърцане. Нечии стъпки бързо се приближиха до кревата. Лоран се повдигна изплашено на лакти, но в същия миг нечии силни ръце я натиснаха към възглавницата и поставиха на лицето ѝ маска с хлороформ.

„Смърт!...“ – се мярна в мозъка ѝ и тя затрепера с цялото си тяло и инстинктивно се дръпна.

– По-спокойно – чу тя гласа на Керн точно такъв, какъвто беше през време на обикновените операции, а след това изгуби съзнание.

Дойде на себе си вече в лечебницата...

Професор Керн приведе в изпълнение заплахата за „извънредно тежките за нея последствия“, ако не запази тайната. От Керн тя очакваше всичко. Той ѝ отмъсти и сам не получи възмездие. Мари Лоран принесе себе си в жертва, но нейната жертва беше безплодна. Съзнанието за

това още повече наруши душевното ѝ равновесие.

Тя беше близко до отчаянието. Даже тук чувствувахе влиянието на Керн. Първите две седмици на Лоран не разрешаваха даже да излиза в голямата сенчеста градина, където се разхождаха „тихите“ болни. Тихи – това бяха онези, които не протестираха срещу затварянето, не доказваха на лекарите, че са напълно здрави, не заплашваха с разобличения и не правеха опити за бягство. В цялата лечебница имаше не повече от десет процента действително душевноболни, пък и на тях бяха вече взели ума в болницата. За тази цел Равино имаше изработена сложна система на „психическо отравяне“.

ТРУДЕН СЛУЧАЙ В ПРАКТИКАТА

За доктор Равино Мари Лоран беше „труден случай в практиката“. Наистина през време на работата ѝ у Керн нервната система на Лоран силно се изтощи, но волята ѝ не се разколеба. С тази работа се зае Равино. Засега той не се заемаше сериозно с „обработката на психиката“ на Лоран, а само я изучаваше внимателно отдалече. Професор Керн още не беше дал на доктор Равино определени директиви относно Лоран: да я изпрати преждевременно в гроба или да я подлуди. Последното във всеки случай до известна степен изискваше самата система в психиатрическата „лечебница“ на Равино.

Лоран очакваше с вълнение момента, когато ще бъде окончателно решена съдбата ѝ. Смърт или лудост – друг път тука за нея, както и за другите, нямаше. И тя събираше всичките си душевни сили, за да противостои поне на лудостта. Тя беше много кротка, послушна и даже външно спокойна. Но с това беше трудно да излъже доктор Равино, който притежаваше голям опит и необикновени способности на психиатър. Тази покорност на Лоран възбуждаше в него още по-голямо безпокойство и подозрителност.

„Труден случай“ – мислеше той, разговаряйки с Лоран през време на обикновения сутрешен преглед.

– Как се чувствувате? – питаше той.

– Благодаря, добре – отговаряше Лоран.

– Ние правим всичко възможно за нашите пациенти, но все пак непривичната обстановка и относителното лишаване от свобода действуват на някои болни угнетяващо. Чувство на самотност, тъга.

– Аз съм свикнала със самотата.

„Не така лесно ще я предизвикам към откровеност“ – помисли Равино и продължи:

– У вас всъщност всичко е в ред. Малко са разклатени нервите ви и толкоз. Професор Керн ми казваше, че ви се е случвало да вземате участие в научни опити, които можели да направят доста тежко впечатление на непривикнал човек. Вие сте толкова млада. Преумора и лека невраснения. И професор Керн, който много ви цени, реши да ви даде почивка...

– Много съм благодарна на професор Керн.

„Скрита натура“ – ядосваше се Равино. – „Трябва да я събера с

другите болни. Тогава може би ще разкрие повече себе си но такъв начин ще бъде възможно да се изучи по-скоро характерът ѝ.“

– Вие се заседяхте – каза той. – Защо не се разходите в градината? Имаме чудесна градина, даже не градина, а същински парк от десетки хектари.

– Не ми разрешиха да се разхождам.

– Нима? – учудено извика Равино. – Това е недоглеждане от страна на моя асистент. Вие не сте от болните, на които разходките могат да принесат вреда. Моля ви се, разхождайте се. Запознайте се с нашите болни, сред тях има интересни хора.

– Благодаря ви, ще се възползувам от вашето разрешение.

Когато Равино си отиде, Лоран излезе от стаята си и тръгна по дългия коридор, боядисан в мрачен сив тон с черна линия, към изхода. Иззад заключените врати на стаите се чуваха безумни виения, викове, истеричен смях, бърборене...

– О... о... о... – чуваше се отляво.

– У-у-у... Ха-ха-ха – отговаряха отдясно.

„Сякаш в зверилница“ – мислеше Лоран и се мъчеше да не се подава на тази потискаща обстановка. Но тя поускори крачките си и побърза да излезе.

Пред нея се простираше равна пътечка, водеща навътре в градината. Лоран тръгна по нея. „Системата“ на доктор Равино се чувствуваше даже тук. Всичко имаше мрачен отенък. Дърветата бяха само хвойнови с тъмна зеленина. Дървените скамейки без облежала бяха боядисани в тъмносив цвят. Но особено поразиха Лоран цветарниците. Лехите бяха направени по подобие на гробове, а сред цветята преобладаваха тъмносините, почти черни градински теменуци, обиколени по краищата като с траурна лента с лай-кучки. Тъмните туфи допълваха картината.

„Същинско гробище. Тук неволно трябва да се раждат мисли за смъртта. Но мене няма да измамите, господин Равино, аз отгатнах вашите секрети и вашите «ефекти» няма да ме заварят неподготвена“ – ободряваше се Лоран и като мина бързо гробарския цветарник, влезе в борвата алея. Високите стебла като колони на храм се извисяваха нагоре, прикрити от тъмнозелените куполи. Върховете на боровете шумяха с равен, еднообразен сух шум.

В различните места на парка се виждаха сивите халати на болните.

„Кой от тях е луд и кой нормален?“ Това можеше доста безпогрешно да се определи даже след кратко наблюдаване. Онези, които още не бяха безнадеждни, гледаха с интерес новодошлата – Лоран. Болните пък

с помрачено съзнание бяха задълбочени в себе си, откъснати от външния свят, на който гледаха с невиждащи очи.

До Лоран се приближи висок сух старик с дълга бяла брада. Старикият повдигна високо своите рунтави вежди, видя Лоран и каза, като че продължаваше да разговаря на глас сам със себе си:

– Единадесет години броях, после сбърках броя. Тук няма календари и времето спря. Аз не зная колко време пребродох тази алея. Може би двадесет, а може би и хиляда години. Пред лицето на бога един ден е като хиляда години. Трудно е да се определи времето. И вие, вие също ще ходите тука хиляда години дотам, до каменната стена, и хиляда години обратно. Оттук няма излизане. Надежда всяка оставете, вие, които влизате тук, както е казал господин Данте. Ха-ха-ха! Не очаквахте ли? Мислите, че съм луд? Аз съм хитър. Тук само лудите имат право да живеят. Но вие няма да излезете оттук, както и аз. Ние с вас... – И като видя приближаващия се санитар, който имаше задължението да подслушва разговорите на болните, старикът, без да изменя тона си, продължи, като подмигна хитро с око: – Аз съм Наполеон Бонапарт и моите сто дни още не са настъпили. Разбрахте ли ме? – запита той, когато санитарят отмина.

„Нешастният“ – помисли Лоран, – „нима той се прави на луд, за да избегне смъртното наказание? Оказва се, че не само аз съм принудена да прибягвам към спасителната маскировка.“

Още един болен се приближи до Лоран, млад човек с черна козя брадичка, и започна да бърбори някаква безсмислица за извличането на квадратния корен от квадратурата на кръга. Но този път санитарят не приближи Лоран – очевидно младият човек беше във от подозрението на администрацията. Той се приближаваше до Лоран и говореше по-бързо и настойчиво, пръскайки слюнки:

– Кръгът е безкрайност. Квадратурата на кръга е квадратура на безкрайността. Слушайте внимателно. Да се извлече квадратен корен от квадратурата на кръга – значи да се извлече квадратен корен от безкрайността. Това ще бъде част от безкрайността, въздигната в ента степен, по такъв начин може да се определи и квадратурата... Но вие не ме слушате – изведнъж се ядоса младият човек и хвана Лоран за ръката. Тя я издърпа и почти се затича към сградата, в която живееше. Близко до вратата срещна доктор Равино. Той сдържаше доволната си усмивка.

Едва Лоран беше влязла в стаята си, на вратата се почука. Тя би се заключила с удоволствие, но на вратата нямаше вътрешни ключалки. Реши да не отговаря. Обаче вратата се отвори и на прага се показа

доктор Равино. Главата му, както винаги беше отметната назад, изпъкналите очи, малко разширени, кръгли и внимателни, гледаха през стъклата на пенснето, черните мустаци и брадичката мъдраха заедно с устните.

– Простете, че влязох без разрешение. Лекарските ми задължения ми дават известни права...

Доктор Равино намери, че е настъпил удобният момент да почне „разрушаването на моралните ценности“ на Лоран. В неговия арсенал имаше най-разнообразни средства за въздействие – от подкупващата искреност, вежливост и обаятелна внимателност – до грубостта и циничната откровеност.

Той реши на всяка цена да извади Лоран от равновесието и затова изведнъж взе безцеремонен и насмешлив тон.

– Защо не казвате: „Влезте, моля, простете, че не ви поканих. Бях се замислила и не чувах чукането ви...“ или нещо от този род?

– Не, аз чух вашето чукане, но не отговорих, защото ми се искаше да остана сама.

– Правдиво, както винаги! – иронично каза той.

– Правдивостта е лош обект за ирония – с известно раздражение забеляза Лоран.

„Кълве“ – помисли весело Равино. Той седна безцеремонно срещу Лоран и впери в нея рачешките си немигащи очи. Лоран гледаше да издържи този поглед, но в края на краищата ѝ стана неприятно, тя отпусна клепки и леко почервения, ядосвайки се на себе си.

– Вие смятате – произнесе Равино със същия ироничен тон, – че правдивостта е лош обект за ирония. А аз мисля, че е най-подходящ. Ако вие бяхте толкова правдива, бихте ме изгонили вън, защото ме ненавиждате, а вие гледате да запазите любезна усмивка на гостоприемна стопанка.

– Това... е само вежливост, придобита от възпитанието – сухо отговори Лоран.

– А ако не беше вежливостта, бихте ли ме изгонили? – И Равино изведнаж се засмя с висок, лаещ смях. – Отлично! Много добре! Вежливостта не е в съгласие с правдивостта. От вежливост, значи, може да се откаже човек от правдивостта. Това едно. – И той сви единия си пръст. – Днес аз ви запитах: как се чувствувате и получих отговор: „Прекрасно“, макар по очите ви да видях, че ви идеше да се удушите. Следователно вие и тогава излъгахте. От вежливост ли?

Лоран не знаеше какво да каже. Тя трябваше или още един път да

излъже, или пък да признае, че е решила да крие чувствата си. И тя мълчеше.

– Ще ви помогна, мадмоазел Лоран – продължи Равино. – Това беше, ако мога така да се изразя, маскировка за самосъхранение. Да или не?

– Да – отговори предизвикателно Лоран.

– И така, вие лъжете в името на приличието – едно, лъжете в името на самосъхранението – две. Ако продължим този разговор, страхувам се, че няма да стигнат пръстите ми. Вие лъжете още и от жалост. Нима не писахте успокоителни писма на майка си?

Лоран беше поразена. Нима Равино знае всичко? Да, на него действително му беше известно всичко. Това също влизаше в системата му. Той изискваше от своите клиенти, които му довеждаха мними болни, пълни сведения както за причините за настаняването им в неговата болница, така и за всичко, което се отнасяше до самите пациенти. Клиентите знаеха, че това е необходимо, в техен интерес, и не скриваха от Равино и най-ужасните тайни.

– Вие лъжахте професор Керн в името на поруганата справедливост и от желание да накажете порока. Вие лъжахте в името на правдата. Горчив парадокс! И ако се пресметне, ще се окаже, че вашата правда се е хранила през цялото време с лъжа.

Равино биеше точно в целта. Лоран беше потисната. На нея самата не ѝ идваше наум, че лъжата е играла такава огромна роля в живота ѝ.

– Ето помислете, моя праведнице, при свободно време колко грехове имате. И какво спечелихте с вашата правда? Ще ви кажа: вие спечелихте доживотен затвор. И никакви сили няма да ви изведат от там – ни земни, ни небесни. А лъжата? Дори и да смятате многоуважаемия професор Керн за изчадие на ада и баща на лъжата, той продължава прекрасно да съществува.

Без да сваля очи от Лоран, Равино внезапно замълча. „Като за първи път е достатъчно, даден е добър заряд“ – с удовлетворение помисли той и без да се сбогува, излезе.

Лоран даже не забеляза излизането му. Тя седеше, закрила лицето си с ръце.

От този момент Равино идваше при нея всяка вечер, за да продължава йезуитските си беседи. Да разклати моралните устои, а заедно с това и психиката на Лоран стана за Равино въпрос на професионално самолюбие. Лоран страдаше искрено и дълбоко. На четвъртия ден тя не издържа, стана и викна с пламнало лице:

– Махнете се отгук! Вие не сте човек, а демон!

Тази сцена достави истинско удоволствие на Равино.

– Вие имате успехи – усмихна се той, без да мърда от мястото си. – Ставате по-правдива, отколкото бяхте.

– Вървете си! – задъхвайки се, издума Лоран.

„Великолепно, скоро ще почне да се бие“ – помисли докторът и излезе, като си подсвиркваше весело.

Наистина Лоран още не беше се била и вероятно би била способна да се бие само при пълно помрачаване на съзнанието, но психическото й здраве беше подложено на огромна опасност. Останала сама, тя с ужас съзнаваше, че няма дълго да издържи.

А Равино не изпускате нищо, което би могло да ускори развръзката. Вечер звукове от жална песен, изпълнявана от неизвестен ней инструмент, почнаха да преследват Лоран. Като че ли някъде ридаше виолончело, понякога звуковете се издигаха до горните регистри на цигулката, после изведнъж, без прекъсване, се изменяше не само височината, но и тембърът и звучеше вече като човешки глас, чист, прекрасен, но безкрайно печален. Отегчителната мелодия извършваше своеобразен кръг, повтаряше се безкрай. Когато Лоран чу за пръв път тази музика, мелодията даже ѝ хареса. А и музиката беше така нежна и тиха, че Лоран започна да се съмнява дали действително някъде се свири, или пък у нея се развива слухова халюцинация. Минутите се нижеха, а музиката продължаваше да се върти в своя омагьосан кръг. Виолончелото се сменяше с цигулката, а цигулката с ридещия човешки глас... Тъжно звучаще една нота в акомпанимента.

След час Лоран беше убедена, че тази музика не съществува в действителност, че тя звучи само в главата ѝ. Нямаше къде да се дene от унилата мелодия. Лоран запуши ушите си, но пак ѝ се струваше, че продължава да слуша музиката – виолончело, цигулка, глас... виолончело, цигулка, глас... – От това може да се полудее – шепнеше Лоран, Тя започна сама да си тананика нещо, мъчеше се да разговаря със себе си на глас, за да заглуши музиката, но нищо не помагаше. Тази музика я преследваше даже в съня.

„Хора не могат да свирят и пеят непрекъснато. Вероятно това е механическа музика... призрак някакъв“ – мислеше тя, като лежеше будна с отворени очи и слушаше безкрайния кръг: виолончело, цигулка, глас... виолончело, цигулка, глас... Тя не можа да дочака сутринта и побърза да отиде в парка, но мелодията се превърна в натрапчива идея. Лоран действително започна да чува незвучаща музика. И само

викове, стонове и смехът на разхождащите се умопобъркани я заглушаваха до известна степен.

НОВИЯТ ПАЦИЕНТ

Постепенно Мари Лоран дойде до такова разстройство на нервите, че за пръв път в живота си почна да мисли за самоубийство. При една от разходките си тя започна да обмисля по какъв начин да свърши със себе си и така се бе задълбочила в тези мисли, че не забеляза лудия, който се приближи до нея и като ѝ преграждаше пътя, каза:

– Добри са онези, които не знаят незнайното. Всичко това, разбира се, е сантименталност...

Лоран трепна от изненада и погледна болния. Той беше облечен като всички в сив халат. Тъмнорус, висок, с красиво благородно лице, той изведнъж привлече вниманието ѝ.

„Изглежда, нов“ – помисли тя. – „За последен път се е бръснал не повече от преди пет дена. Но защо лицето му ми напомня някого?...“

Изведнаж младият човек бързо прошепна:

– Аз ви познавам, вие сте мадроазел Лоран. Видях портрета ви у вашата майка.

– Откъде ме познавате? Кой сте вие? – запита учудено Лоран.

– Светът е много малък. Аз съм брат на моя брат. А моят брат съм аз! – силно извика младият човек.

Наблизо мина санитар, който незабелязано, но внимателно, го наблюдаваше. Когато санитарят отмина, младият човек бързо прошепна:

– Аз съм Артур Доуел, син на професор Доуел. Не съм безумен, но се представих за такъв само за да...

Санитарят пак се приближи. Изведнъж Артур отскочи от Лоран с вик:

– Ето моя покоен брат! Ти – съм аз, аз – съм ти. Ти влезе в мене след смъртта си. Ние бяхме двойници, но умря ти, а не аз.

И Доуел погна някакъв меланхолик, който се изплаши от това неочаквано нападение. Санитарят хукна подир тях, за да защити дребния хилав меланхолик от буйния болен. Когато дотичаха до края на парка, Доуел остави жертвата си и се върна обратно към Лоран. Той тичаше по-бързо от санитаря. Минавайки край Лоран, Доуел намали тичането и довърши фразата си:

– Явих се тук, за да ви спася. Бъдете готова тази нощ за бягство. – И като отскочи настрана, затанцува около някаква ненормална старица, която не му обръщаше ни най-малко внимание. После седна на

скамейката, отпускна глава и се замисли.

Той така добре изигра ролята си, че Лоран недоумяваше дали Доуел наистина само се прави на луд. Но надеждата вече се промъкна в душата ѝ. Тя не се съмняваше, че младият човек беше син на професор Доуел. Приликата с неговия баща се хвърляше в очи, макар че болничният сив халат и небръснатото лице значително „обезличаваха“ Доуел. И той я беше познал по портрета. Очевидно е бил и при майка ѝ. Всичко това приличаше на истина. Така или иначе, Лоран реши да не се разсъблича тази нощ и да чака своя неочакван спасител.

Надеждата за спасение я скрили, даде ѝ нови сили. Тя като че ли изведнъж се събуди след страшен кошмар. Даже натрапчивата песен почна да звучи по-тихо, да се отдалечава, да се изпарява във въздуха. Лоран въздъхна дълбоко като човек, пуснат на чист въздух от мрачно подземие. Жаждата за живот изведнъж пламна в нея с небивала сила. Тя искаше да се смее от радост. Но сега, повече от когато и да било, трябваше да бъде предпазлива. Когато гонгът иззвъни за закуска, тя се постара да изглежда унила – обикновеното ѝ изражение в последно време – и се упъти към дома.

До входната врата както винаги стоеше доктор Равино. Той следеше болните, както тъмничарят следи арестантите, когато се прибират от разходката в килиите си. От погледа му не се изплъзваше нито една подробност: ни камъкът, скрит под халата, ни разкъсаният халат, ни драскотините по ръцете и лицето на болните. Но с особено внимание той следеше изражението на лицето им.

Когато минаваше край него, Лоран се старееше да не го гледа и наведе очи. Тя искаше по-скоро да се промъкне, но той я задържа за минутата и още по-внимателно я погледна в лицето.

– Как се чувствувате? – запита той.

– Както винаги – отговори тя.

– Това коя поред лъжа е и в името на какво? – иронично я запита той и като я пусна да мине, прибави след нея: – Пак ще поговорим с вас довечера.

„Аз очаквах меланхолия. Нима тя изпада в състояние на екстаз? Очевидно нещо не съм догледал в хода на мислите и настроенията ѝ. Трябва да се провери...“ – помисли той.

И вечерта дойде да провери. Лоран се боеше много от тази среща. Ако издържи, тя може да бъде последна. Ако не издържи, загубена е. Сега в душата си тя наричаше доктор Равино „велик инквизитор“. И действително, ако беше живял преди няколко столетия, той би могъл да

носи с чест това звание. Тя се страхуваше от неговите софизми, неговото пристрастно разпитване, неочакваните въпроси-примки, поразителното познаване на психологията, неговия дяволски анализ. Той беше наистина „велик логик“, съвременен Мефистофел, който може да разруши всички морални ценности и да убие със съмненията най-неоспоримите истини.

И за да не се издаде, да не загине, тя реши, като събра всичките си сили и воля, да мълчи, да мълчи, каквото и да говори той. Това също беше опасна крачка. То беше обявяване на открита война, последен бунт за самозапазване, който трябваше да предизвика усилване на атаката. Но друг избор нямаше.

И когато Равино дойде, вторачи както винаги кръглите си очи в нея и запита: „И така, в името на какво излъгахте?“ Лоран не произнесе нищо звук. Устните ѝ бяха плътно стиснати, а очите наведени.

Равино започна своето инквизиторско разпитване. Лоран ту бледнееше, ту почервеняваше, но продължаваше да мълчи. Равино – което се случваше с него много рядко – започна да губи търпение и да се ядосва.

– Мълчанието е злато – каза той насмешливо. – Като изпозагубихте всичките си ценности, вие искате да запазите поне тази добродетел на безгласните животни и кръглите идиоти, но това няма да ви се удаде. Подир мълчанието ще последва взрив. Вие ще пукнете от злоба, ако не отворите предпазителния клапан на изобличителното красноречие. И какъв смисъл да се мълчи? Като че ли аз не мога да чета вашите мисли? „Ти искаш да ме подлудиш“ – мислите вие сега, – „но няма да сполучиш.“ Да говорим откровено. Не, ще сполуча, мила госпожице. Да поваря човешката душичка за мене не е по-трудно от повреждането механизма на джобен часовник. Аз зная наизуст всичките винтчета на тази сложна машина. Колкото повече се съпротивлявате, толкова по-безнадеждно и по-дълбоко ще бъде вашето падане в мрака на безумието.

„Две хиляди четиристотин шестдесет и едно, две хиляди четиристотин шестдесет и две...“ – продължаваше да брои Лоран, а да не слуша онова, което ѝ говореше Равино.

Неизвестно колко щеше да продължава тази инквизиция, ако не бе почукала на вратата болногледачката.

– Влезте – недоволно каза Равино.

– Болната в седма стая, изглежда, свършва – каза болногледачката.

Равино стана с нежелание.

– Свършва, толкова по-добре – тихо изръмжа той. – Утре ще довършим нашия интересен разговор – каза и като хвана Лоран за брадичката,

повдигна главата ѝ, прихна иронично и си отиде.

Лоран въздъхна тежко и почти без сила се наведе над масата. А зад стената вече свиреше ридаещата музика на безнадеждна тъга. И властта на тази магьосническа музика беше толкова, голяма, че Лоран неволно се поддаде на това настроение. Вече ѝ се струваше, че срещата с Артур Доуел е само бълнуване на болното ѝ въображение, че всяка борба е безполезна. Смъртта, само смъртта ще я избави от мъки. Тя се огледа наоколо... Но самоубийствата на болните не влизаха в системата на доктор Равино. Тук нямаше даже на какво да се обесиш. Лоран се разтрепера. Неочаквано изникна лицето на майка ѝ.

„Не, не, няма да направя това, заради нея не ще го направя... макар това да е последната нощ... Ще чакам Доуел. Ако не дойде...“ Тя не довърши мисълта си, но чувствуваше с цялото си същество онова, което ще се случи с нея, ако той не изпълни даденото ѝ обещание.

БЯГСТВО

Тази беше най-мъчителната нощ от всички, прекарани от Лоран в болницата на доктор Равино. Минутите се нижеха безкрайно и мудно като чувашката се в стаята позната музика.

Лоран се разхождаше нервно от прозореца до вратата. От коридора се дочуха прокрадващи се стъпки. Сърцето ѝ заби. Заби и замря – тя узна стъпките на дежурната болногледачка, която приближаваше до вратата, за да погледне в шпионката. Лампата от двеста свещи не угасваше в стаята цяла нощ. „Това помага за безсънищата“ – бе решил доктор Равино. Несъблечена, Лоран бързо легна в леглото, покри се с одеялото и се престори на заспала. И с нея се случи необикновеното: неспала в продължение на много нощи, тя заспа, изморена до последна степен от всичко преживяно. Спа само няколко минути, но ѝ се стори, че е спала цяла нощ. Тя скочи изплашено, затича се към вратата и изведнаж се сблъска с влизания Артур Доуел. Той не беше я излъгал. Тя едвам се удържа да не извика.

– По-скоро – шепнеше той. – Болногледачката е в западния коридор. Да вървим.

Той я хвана за ръката и внимателно я поведе подире си. Стъпките им се заглушиха от стонове и викове на болните, страдащи от безсъница. Безкрайният коридор беше изминат. Ето най-после и изхода от дома.

– В парка дежурят пазачи, но ние ще се промъкнем покрай тях... – шепнеше бързо Доуел и водеше Лоран навътре в парка.

– Но кучетата...

– Аз през всичкото време ги хранех с остатъците от обяда си и те ме познават. Тука съм вече няколко дни; но ви избягвах, за да не събудя подозрение.

Паркът тънеше в мрак. Но на каменната стена на известно разстояние един от друг, като около затвор, бяха поставени запалени фенери.

– Ето там има хрусталаци... тука...

Внезапно Доуел легна на тревата и дръпна за ръката Лоран. Тя последва примера му. Един от пазачите мина близко до бегълците. Когато се отдалечи, те почнаха да се промъкват към стената.

Някъде заръмжа куче, дотича до тях и като видя Доуел, замаха опашка. Той му хвърли късче хляб.

– Ето виждате ли – прошепна Артур, – най-главното е свършено. Сега ни остава да се прехвърлим през стената. Аз ще ви помогна.

– А вие? – запита с тревога Лоран.

– Не се безпокойте, аз подире ви – отговори Доуел.

– Но какво ще правя зад стената?

– Там ни чакат моите приятели. Всичко е приготвено. Хайде, моля ви, малко гимнастика.

Доуел се допря до стената и с една ръка помогна на Лоран да се изкачи на гребена.

Но в този момент един от пазачите я видя и вдигна тревога. Внезапно цялата градина светна от фенери. Повиквайки си един друг, стражите и кучетата приближаваха бегълците.

– Скачайте! – заповяда Доуел.

– А вие? – изплашено извика Лоран.

– Скачайте де! – вече закрещя той и Лоран скочи.

Нечии ръце я подхванаха. Артур Доуел подскочи, залови се с ръце за върха на стената и започна да се измъква нагоре. Но двама санитарни го хванаха за краката. Доуел беше толкова силен, че почти ги вдигна със себе си. Обаче ръцете му се изплъзнаха и той падна долу, като повали под себе си санитарите.

Зад стената се чу шум от запален автомобил. Приятелите очевидно чакаха Доуел.

– Тръгвайте по-скоро! Пълен ход! – извика той, борейки се със санитарите.

Автомобилът изсвири в отговор и се чу как префуча.

– Пуснете ме, сам ще вървя – каза Доуел, като престана да се съпротивява.

Обаче санитарите не го пуснаха. Стиснали здраво ръцете му, те го поведоха към дома.

На вратата стоеше доктор Равино по халат и пушеше папираса.

– В изолационната камера. Усмирителна риза! – каза той на санитарите.

Заведоха Доуел в малка стая без прозорци, на която всичките стени и подът бяха тапицирани с матраци. Тук затваряха през време на припадъците буйните болни. Санитарите хвърлиха Доуел на пода. След тях в камерата влезе Равино. Той вече не пушеше. С ръце в джобовете на халата той се наклони над Доуел и започна да го разглежда в упор с кръглите си очи. Доуел издържа този поглед. После Равино кимна с глава на санитарите и те излязоха.

– Вие не сте лош симулант – обърна се Равино към Доуел, – но мене трудно ще излъжете. Аз ви разбрах още първия ден от вашето появяване тук и ви следях, но признавам, не отгатнах вашите намерения. Вие и Лоран ще платите скъпо за тази измама.

– Не по-скъпо от вас – отговори Доуел.

Равино замърда своите мустаци на хлебарка.

– Заплаха ли?

– На заплахата – лаконично тръсна Доуел.

– С мене е трудно да се борите – каза Равино. – Аз съм пречупвал не само такива бозайничета като вас. Да се оплачете на властите? Не ще помогне, друже мой. А и вие можете да изчезнете, преди да нахлуят властите. От вас няма да остане и следа. Разгеле, как е истинската ви фамилия? Дюбари – това е измислица.

– Артур Доуел, син на професор Доуел.

Равино беше явно учуден.

– Много ми е приятно да се запознаем – каза той, желяйки да скрие зад усмивката смущението си. – Аз имах честта да бъда познат с вашия почтен татко.

– Благодарете на бога, че ми са вързани ръцете – отговори Доуел, – иначе бихте си изпатили. И не смейте да споменавате моя баща... негодяй!

– Много благодаря на бога, че сте здраво вързан и за дълго, скъпи мой гост!

Равино се обърна рязко и излезе. Ключът щракна звънко. Доуел остана сам. Той не се безпокоеше много за себе си. Приятелите няма да го оставят и ще го измъкнат от тази тъмница. Но все пак съзнаваше опасността на положението си. Равино навярно разбираше прекрасно, че от изхода на борбата между него и Доуел може да зависи съдбата на цялото му предприятие. Ненаправно Равино прекъсна разговора и неочаквано излезе от камерата. Добър психолог, той веднага отгатна с кого има работа и даже не се опита да приложи инквизиторските си таланти.

С Артур Доуел се налагаше да се бори не с психология, не с думи, а само с решителни действия.

МЕЖДУ ЖИВОТА И СМЪРТТА

Артур отслаби възлите, които го стягаха. Това той сполучи да направи, защото, когато го свързаха в усмирителна риза, той умишлено напрегна мускулите си. Бавно започна да се освобождава от пелените си. Но той беше следен. И едвам направи опит да изтегли ръката си, ключалката щракна, вратата се отвори, влязоха двама санитарни и отново го вързаха, като този път обвиха върху усмирителната риза още няколко ремъка. Санитарите се отнасяха грубо с него и заплашваха да го набият, ако възобнови опитите си да се освободи. Доуел не отговаряше. Като го вързаха стегнато, санитарите излязоха.

Понеже в камерата нямаше прозорци и тя се осветяваше от електрическа лампа на тавана, Доуел не знаеше дали е настъпило утрото. Часовете минаваха бавно. Равино не предприемаше нищо и не се вестяваше. Доуел изпитваше жажда. Скоро той почувствува пристъп на глад. Но никой не влизаше в неговата камера, за да му донесе храна и нещо за пиене.

„Нима той иска да ме умори от глад?“ – помисли Доуел. Гладът го мъчеше все повече, но той не молеше за ядене. Ако Равино е решил да го умори от глад, защо да се унижава да моли. Той не знаеше, че Равино изпитва силата на характера му. И за неудоволствие на Равино издържа този изпит.

Въпреки глада и жаждата, прекарал дълго време без сън, Доуел незабелязано заспа. Той спеше безгрижно и дълбоко, без да подозира, че с това ще достави на Равино нова неприятност. Ни ярката светлина, ни музикалните експерименти на Равино не правеха впечатление на Доуел. Тогава Равино прибягна към по-силни средства за въздействие, които прилагаше при здравите натура. В съседната стая санитарите започнаха да удрят с дървени чукове по железни лостове и да тракат с особени кречетала. При този адски грохот се събуждаха обикновено и най-здравите хора и в ужас се оглеждаха наоколо си. Но Доуел очевидно беше по-здрав от здравите. Той спеше като младенец. Този необикновен случай поразява дори и Равино.

„Поразително“ – учудваше се Равино, – „та този човек знае, че животът му виси на косъм. Него не могат разбуди и тръбите на архангелите.“

– Стига! – викна той на санитарите и адската музика спря.

Равино не знаеше, че невероятният грохот събуди Доуел. Но като човек с голяма воля, той се овладя при първите проблясъци на съзнанието и ни с една въздишка, ни с едно движение не показа, че вече не спи. „Доуел може да се унищожи само физически“ – беше присъдата на Равино. А когато грохотът спря, Доуел отново заспа истински и спа до вечерта.

Събуди се свеж и бодър. Гладът го мъчеше вече по-малко. Той легеше с отворени очи и усмихнат гледаше шпионката на вратата. Там се виждаше нечие кръгло око, което го наблюдаваше внимателно.

За да подразни своя враг, Артур започна да си тананика една весела песничка. Това беше твърде много даже за Равино. За пръв път в живота си той почувствува, че не е в състояние да овладее чужда воля. Вързаният, безпомощно лежащият на пода човек му се подиграваше. Зад вратата се чу някакво шипене. Окоето изчезна.

Доуел продължаваше да пее все по-гръмко, но изведнаж се задави. Нещо дразнеше гърлото му. Доуел смръкна с носа и почувствува миризма. В гърлото и носоглътката усещаше гъделичкане. Скоро към това се присъедини и режеща болка в очите. Миризмата се усилваше.

Студени тръпки побиха Доуел. Той разбра, че е настъпил смъртния му час. Равино го тровеше с хлор. Доуел знаеше, че не може да се измъкне от здраво свързващите го ремъци и усмирителната риза. Но този път инстинктът за самозапазване беше по-силен от доводите на разума. Той започна да прави невероятни опити да се освободи. Извиваше цялото си тяло като червей, превиваше се, кривеше се, търкаляше се от стена на стена. Но не викаше, не молеше за помощ, мълчеше, стиснал здраво зъби. Помраченото съзнание не управляваше вече тялото и то се защитаваше инстинктивно. После светлината угасна и Доуел сякаш пропадна на някъде...

Свести се от свежия вятър, който развяваше косите му. С необикновено усилие на волята той се помъчи да отвори очи: за миг пред него се мярна нечие познато лице, като че ли Ларе, в полицейски костюм. До слуха му достигна шум от автомобилен мотор. Главата му трещеше от болки. „Бълнуване, но аз, значи, съм още жив“ – помисли Доуел. Клепките му пак се затвориха, но веднага отново се отвориха. В очите му болно удари дневната светлина. Артур примижа и изведнаж чу женски глас:

– Как се чувствувате?

По възпалените клепки на Доуел прекараха влажно парче памук. Като отвори окончателно очи, Артур видя наклонената над него Лоран.

Той ѝ се усмихна и като се огледа, видя, че лежи в същата спалня, в която някога лежеше Брике.

– Значи не съм умрял? – тихо запита Доуел.

– За щастие не сте умрели, но бяхте на косъм от смъртта – каза Лоран.

В съседната стая се чува бързи стъпки и Артур видя Ларе. Той размахваше ръце и викаше:

– Чувам разговор! Значи оживял е. Здравей, приятелю мой! Как се чувствувате?

– Благодаря – отговори Доуел и като почувствува болка в гърдите, каза: – Главата ме боли... и гърдите...

– Не говорете много – предупреди го Ларе, – вредно е за вас. Този обесник Равино едва не ви отрови с газ като мишка в трюма на кораб. Но, Доуел, как великолепно го измахихме!

И Ларе почна да се смее така, че Лоран го погледна с укор, понеже се страхуваше да не би неговата шумна радост да разтревожи болния.

– Няма, няма – отговори той, уловил погледа ѝ – Ще ви разкажа всичко поред. Като отвлякохме мадмоазел Лоран и почакахме малко, разбрахме, че вие не сте успели да я последвате...

– Чухте ли моя вик? – запита Артур.

– Чухме. Мълчете! И побързахме да заминем, преди Равино да изпрати преследвачи. Бъркотията с вас задържа глутницата му и с това вие много ни помогнахте да се скрием незабелязано. Ние прекрасно знаехме, че ще си изпатите. Игра на открито. Ние, т.е. аз и Шауб, искахме колкото може по-бързо да ви дойдем на помощ. Обаче необходимо беше да наредим отначало мадмоазел Лоран, а след това вече да намислим и приведем в изпълнение плана за вашето спасение. Защото вашето пленяване беше непредвидено... Сега и ние трябваше на всяка цена да проникнем зад каменната стена, а това, сам знаете, не е лесна работа. Тогава решихме да постъпим така: аз и Шауб си набавихме полицейски костюми, отидохме с кола и заявихме, че сме отишли за санитарен преглед. Шауб изобрети даже заповед с всички печати. За наше щастие на вратата стоеше не постоянният портиер, а обикновен санитар, който очевидно не беше запознат с инструкциите на Равино, изискващи при пускането на когото и да било предварително да му позвънят по телефона. Ние се държехме на висотата на положението и...

„Значи това не беше блънуване.“ – прекъсна го Артур. – „Спомням си, че ви видях в униформа на полицаи и слушах шум на автомобил.“

– Да, да, в автомобила ви освежи вятърът и вие дойдохте на себе си,

но после изгубихте съзнание. Слушайте по-нататък. Санитарят ни отвори вратата и ние влязохме. Да се направи останалото, не беше толкова трудно, макар и не лесно, както предполагахме. Аз поисках да ни заведа в кабинета на Равино. Но вторият санитар, към когото се обърнахме, беше, изглежда, опитен човек. Той ни огледа подозрително, каза, че ще доложи и влезе в дома. След няколко минути при нас излезе някакъв кривонос човек в бяла престилка, с костенуркови очила на носа...

– Асистентът на Равино, доктор Буш.

Ларе кимна с глава и продължи:

– Той ни съобщи, че доктор Равино е зает и че можем да преговаряме с него, с Буш. Аз настоявах, че ни е необходимо да видим самия Равино. Буш повтори, че сега е невъзможно, понеже Равино се намира при тежко болен. Тогава Шауб, без много да мисли, хвана Буш за ръката ето така – Ларе хвана с дясната ръка китката на лявата си ръка – и му я изви ей така. Буш извика от болка, а ние минахме край него и влязохме в дома. Дявол да го вземе, ние не знаехме къде се намира Равино и бяхме в голямо затруднение. За щастие той самият в това време вървеше по коридора. Аз го познах, понеже го бях виждал, когато ви откарах в качеството на мой душевно болен приятел. „Какво искате?“ – рязко попита Равино. Ние разбрахме, че няма защо повече да разиграваме комедията, отидохме до него, измъкнахме бързо пистолетите и ги насочихме в челото му. Но в това време Буш с големия нос – кой можеше да очаква от тази развалина такава пъргавина! – удари по ръката Шауб, и то така силно и неочаквано, че изби пистолета, а Равино хвана мене за ръката. Тогава започна една, че май не може и свястно да се разкаже. На помощ на Равино и Буш тичаха вече санитарите от всички страни. Те бяха много и, разбира се, бързо биха се справили с нас. Но за наше щастие много от тях бяха смутени от полицейската униформа. Известно им беше тежкото наказание за съпротива на полицията, а още повече, ако е съпроводено с насилствени действия над представителите на властта. Колкото и да крещеше Равино, че нашите полицейски костюми са маскарад, повечето от санитарите предпочитаха ролята на наблюдатели и само малцина от тях се осмелиха да сложат ръце на свещения и неприкосновен полицейски мундир. Вторият ни коз беше огнестрелното оръжие, каквото нямаха санитарите. Е, не по-малък коз бяха и нашата сила, ловкост и решителност. Това уравниваше силите. Един санитар се хвърли върху Шауб, който се беше навел да вземе падналия пистолет. Шауб се оказа голям майстор по всякакви начини на борба. Той отърси от себе си врага и нанасяйки ловки удари, отритна с крака си пистолета, за който вече се

протягаше нечия ръка. Трябва да му се признае справедливост, той се бори с голямо хладнокървие и самообладание. На моите плещи също увиснаха двама санитарни. И кой знае как би свършило това сражение, ако не беше Шауб. Той се оказа юначага. Все пак успя да вземе пистолета и без да му мисли много, го пусна в ход. Няколко изстрела изведнъж охладиха разпалеността на санитарите. След като един от тях зарева, хващайки се за окървавеното си рамо, останалите мигом се отдръпнаха. Но Равино не се предаваше. Въпреки че бяхме опрели до двете му слепоочия пистолетите, той викна: „У мене също ще се намери оръжие. Ще заповядам на моите хора да стрелят във вас, ако не се махнете оттук!“ Тогаваша Шауб, без излишни думи, почна да извива ръката на Равино. Този начин предизвиква такава дяволска болка, че даже здрави бандити реват като хипопотами и стават кротки и послушни. Костите на Равино прасяха, на очите му се появиха сълзи, но той все още не се предаваше. „Какво гледате?“ – крещеше на гледащите отдалече санитарни. – „На оръжие!“ Няколко санитарни се затичаха вероятно за оръжие, а другите отново занастъпваха към нас. Аз отстраних временно пистолета от Равино и дадох два изстрела. Слугите пак се вкамениха освен един, който падна на пода с глух стон...

Ларе си пое дъх и продължи:

– Да, напрегната работа беше. Нетърпимата болка все повече обезсилваше Равино, а Шауб продължаваше да извива ръката му. Най-после Равино, гърчейки се от болки, запита прегракнало: „Какво искате?“ – „Незабавно да освободите Артур Дуел“ – казах аз. „Разбира се“ – скърцайки със зъби, отговори Равино, – „познах лицето ви. Та пуснете ръката ми, дявол да ви вземе! Ще ви заведе при него...“ Шауб пусна ръката му дотолкова, колкото да дойде на себе си: той вече губеше съзнание. Равино ни отведе в камерата, в която бяхте затворени, и ни показа с очи ключа. Аз отворих вратата и влязох в камерата, съпроводен от Равино и Шауб. Пред очите ни се представи невесело зрелище: повит като младенец, вие се гърчехте с последни тръпки, подобно разкъсан червей. Камерата беше изпълнена със задушлива миризма на хлор. За да не се занимава повече с Равино, Шауб му нанесе лекичък удар в долната челюст, от който докторът се търколи на пода като чувал. Ние, сами задушавайки се, ви измъкнахме от камерата и захлопнахме вратата.

– А Равино? Той...

– Ако се задуши, няма да е голяма беда, решихме ние. Но вероятно са го освободили и свестили след нашето заминаване... Измъкнахме се от това гнездо на оси доста благополучно, ако не се смята, че стана

нужда да изстреляме останалите патрони в кучетата... И ето че вие сте тука.

– Дълго ли лежах в безсъзнание?

– Десет часа. Лекарят скоро си отиде, след като се възстанови пулсът и дишането ви и той се убеди, че сте във от опасност. Да, скъпи мой – потривайки ръце, продължи Ларе, – предстоят шумни процеси. Равино ще седне на подсъдимата скамейка заедно с професор Керн. Няма да оставя тази работа аз.

– Но по-напред трябва да намерим – жива или мъртва – главата на моя баща – тихо произнесе Артур.

ПАК БЕЗ ТЯЛО

Професор Керн беше така зарадван от неочакваното завръщане на Брике, че даже забрави да ѝ се скара. Впрочем нямаше и време за това. Стана нужда Джон да внесе Брике на ръце, а тя стенеше от болки.

– Докторе, простете ми – каза тя, като видя Керн. – Аз не ви послушах...

– И сама се наказайте – отговори Керн и помогна на Джон да нагласи бегълката на леглото.

– Боже, не си свалих даже палтото.

– Моля, аз ще ви помогна да направите това.

Керн започна внимателно да сваля палтото на Брике и същевременно я наблюдаваше с опитно око. Лицето ѝ беше необикновено подмладено и свежо. От бръчките не беше останала ни следа. „Работата на жлезите с вътрешна секреция“ – помисли той. – „Младото тяло на Анжелика Гай е подмладило главата на Брике.“

Професор Керн знаеше отдавна вече чие тяло бе откраднал от моргата. Той следеше внимателно вестниците и се подсмиваше иронично, като четеше за търсенията на „безследно изчезналата“ Анжелика Гай.

– По-внимателно... Кракът ме боли – намръщи се Брике, когато Керн се обърна на другата страна.

– Налудувахте се! Нали ви предупредих.

Влезе болногледачка, възрастна жена с топличко изражение на лицето.

– Съблечете я – кимна Керн към Брике.

– А къде е мадмоазел Лоран? – учуди се Брике.

– Няма я тука. Тя е болна.

Керн се обърна, побарабани с пръсти по таблата на леглото и излезе от стаята.

– Отдавна ли служите при професор Керн? – запита Брике новата болногледачка.

Запитаната промуча нещо неразбрано, показвайки устата си. „Няма“ – досети се Брике. – „Няма с кого и да поговориш...“ Болногледачката взе мълчаливо палтото и излезе. Отново се появи Керн.

– Покажете ми крака си.

– Аз много танцувах – започна Брике своята изповед. – Скоро се отвори раната на стъпалото. Не обърнах внимание...

– И продължавахте да танцувате?

– Не, при танцуване болеше. Но още няколко дена играх тенис. Това е такава очарователна игра!

Слушайки бърборенето на Брике, Керн разглеждаше внимателно крака и все повече се мръщеше. Кракът беше подпухнал до коляното и почернял. Той натисна на няколко места.

– Ох, боли!... – извика Брике.

– Тресе ли ви?

– Да, от вчера.

– Така... – Керн взе цигара и запуши. – Положението е много сериозно. Ето докъде довежда непослушанието. С кого благоволихте да играете на тенис?

Брике се смути.

– С един... познат млад човек.

– Няма ли да ми разкажете какво въобще стана с вас, след като избягахте от мен?

– Бях у една своя приятелка. Тя много се учуди, като ме видя жива. Казах ѝ, че раната ми не се оказа смъртоносна и че ме излекуваха в болницата.

– За мене и... главата нищо ли не говорихте?

– Разбира се, не – убедено отговори Брике. – Би било странно да говоря за това. Щяха да ме сметнат за луда.

Керн въздъхна с облекчение. „Всичко мина по-добре, отколкото можех да предполагам“ – помисли той.

– Но какво ще стане с крака ми, професоре?

– Страхувам се, че трябва да се отреже.

Очите на Брике засветиха с ужас.

– Да се отреже кракът! Моят крак? Да ме направите саката?

На самия Керн не се искаше да обезобразява тялото, намерено и съживено с такъв труд. Пък и ефектът от демонстрацията ще изгуби много, ако стане нужда да се показва саката. Добре би било да мине без ампутация на крака, но едва ли е възможно това.

– Може би ще е възможно да ми се пристави нов крак.

– Не се тревожете, ще почакаме до утре. Аз пак ще ви навестя – каза Керн и излезе.

На смяна отново дойде безмълвната болногледачка. Тя донесе бульон и пържени хапки. Брике нямаше апетит. Тресеше я и въпреки настоячивите мимически уговаряния на болногледачката не можа да изяде повече от две лъжички.

– Отнесете го, не мога.

Болногледачката излезе.

– Трябваше да измерите отначало температурата – чу Брике гласа на Керн от другата стая. – Нима не знаете такива прости неща? Аз ви казах това.

Болногледачката влезе отново и подаде на Брике термометър. Болната си сложи безропотно термометъра. И когато го извади и погледна, той показваше тридесет и девет.

Болногледачката записа температурата и седна до болната. За да не вижда тъпото и безучастно лице на болногледачката, Брике извърна глава към стената. Даже това незначително обръщане предизвика болка в крака и долната част на корема. Брике застана глухо и затвори очи. Тя помисли за Ларе: „Милия, кога ще го видя?“

Към девет часа вечерта треската се усили, започна бълуване. На Брике ѝ се струваше, че се намира в каюта. Вълнението се усилва, яхтата се люлее и от това почна да ѝ се повръща... Ларе се хвърля върху нея и почва да я души. Тя извиква, мята се по леглото... Нещо влажно и студено се докосва до челото и сърцето. Кошмарите изчезват.

Тя се вижда на тенисната площадка заедно с Ларе. През леката мрежеста ограда се синее морето. Слънцето пече безмилостно, главата я боли и ѝ се вие свят. „Ако не ме болеше така главата... Това ужасно слънце!... Не мога да пропусна топката...“ И тя с напрежение следи движението на Ларе, който вдига ракетката за удар. „Плей!“ – крещи Ларе, зъбите му блясват на яркото слънце и преди тя да успее да отговори, удря топката. „Аут“ – гръмко отговаря Брике, радвайки се на грешката на Ларе.

– Продължавате да играете на тенис ли? – чува тя нечий неприятен глас и отваря очи. Над нея се е навел Керн и държи ръката ѝ. Той брои пулса. После преглежда крака и неодобрително клати глава.

– Колко е часът? – пита Брике, движейки с труд езика си.

– Два часа през нощта. Ето какво, мила танцовачко, ще стане нужда да се ампутира кракът ви.

– Какво значи това?

– Да се отреже.

– Кога?

– Веднага. Не бива да се бавим нито един час, иначе ще почне общо заразяване.

Мислите на Брике се объркват. Тя чува гласа на Керн като насън и с мъка разбира думите му.

– И високо ли ще го отрежете? – говори тя почти равнодушно.

– Ето така – Керн бързо прекарва дланта си под корема. От този жест коремът на Брике изстива. Съзнанието ѝ все повече се прояснява.

– Не, не, не. – ужасена говори тя. – Аз не ще позволя! Не искам!

– Искате да умрете ли? – спокойно пита Керн.

– Не.

– Тогава избирайте едно от двете.

– А какво ще стане с Ларе? Защото той ме обича... – бърбори Брике. – Аз искам да живея и да бъда здрава. А вие искате да ми отнемете всичко... Вие сте страшен, боя се от вас! Спасете! Спасете ме!

Тя пак блънуваше, крещеше и се надигаше да става. Болногледачката едва я удържаше. Скоро на помощ беше извикан и Джон.

В това време Керн работеше бързо в съседната стая, готвейки се за операцията.

Точно в два часа през нощта сложиха Брике на операционната маса. Тя дойде на себе си и мълчаливо гледаше Керн така, както осъдените на смърт гледат своя палач.

– Пощадете ме – накрая прошепна тя. – Спасете ме...

На лицето ѝ поставиха маска. Болногледачката хвана пулса... Джон все по-плътно притискаше маската. Брике изгуби съзнание.

Тя дойде на себе си в леглото. Главата ѝ се маеше. Повръщаше ѝ се. Спомни си смъртно за операцията и въпреки страшната слабост повдигна глава, погледна крака си и тихо изстена. Кракът беше отрязан над коляното и здраво забинтован. Керн сдържа думата си: направи всичко, за да обезобрази колкото е възможно по-малко тялото на Брике. Той рискува и направи ампутацията с оглед да може после да се направи протеза. Цял ден след операцията Брике се чувствуваше задоволително, макар треската да не преставаше, което много озадачаваше Керн. Той я наобикаляше всеки час и преглеждаше крака.

– Какво ще правя сега без крак? – питаше го Брике.

– Не се безпокойте, ще ви направя нов крак, по-добър от предишния – успокояваше я Керн. – Ще танцувате. – Но лицето му се мръщеше: кракът беше почервенял над ампутираното място и се беше подул.

Привечер температурата се покачи. Брике почна да се мята, да стене и блънува.

В единадесет часа вечерта температурата се дигна до четиридесет градуса и шест десети.

Керн сърдито изруга себе си: стана му ясно, че е почнало общо заразяване на кръвта. Тогава, без да мисли за спасяване тялото на Брике,

Керн реши да отвоюва от смъртта макар част от експоната. „Ако промия кръвоносните й съдове с антисептичен, а после с физиологичен разтвор и вкарам прясна, здрава кръв, главата ще живее.“

И той заповяда да пренесат отново Брике на операционната маса.

Брике лежеше в безсъзнание и не почувствува как острият скалпел бързо срязва шията и над червения шев, останал от първата операция. Това срязване отделяше не само главата на Брике от нейното прекрасно младо тяло. То отрязва от Брике целия свят, всичките радости и надежди, с които тя живееше.

ТОМА УМИРА ЗА ВТОРИ ПЪТ

Главата на Тома вехнеше всеки ден. Той не беше приспособен за живот само със съзнанието си. За да се чувства добре, за него беше необходимо да работи, да се движи, да вдига тежести, да изморява своето могъщо тяло, после много да яде и здраво да спи.

Той често затваряше очи и си представяше, че напряга гръб, вдига и носи тежки чували. Струваше му се, че усеща всеки напрегнат мускул. Усещането беше така реално, че той отваряше очи с надежда да види силното си тяло. Но под него както преди се виждаха само крачката на масата. Тома скърцаше със зъби и отново затваряше очи.

За да се развлече, почваше да мисли за село. Но тогава си спомняше и за своята невяста, която беше загубил завинаги, Той не един път молеше Керн да му даде ново тяло, а Керн с усмивка се извиняваше:

– Не се намира още подходящо, потърпи малко.

– Макар някакво какво да е телце – молеше Тома: толкова голямо беше желанието му да се върне към живота.

– С какво да е тяло ти ще пропаднеш. За тебе трябва здраво тяло – отговаряше Керн.

Тома чакаше, минаваха дни подир дни, а главата му все още стърчеше върху високата масичка.

Особено мъчителни бяха безсънните нощи. Почнаха да му се явяват халюцинации. Стаята се въртеше, разстилаше се мъгла, а из мъглата се показваше глава на кон. Изгряваше слънце. По двора тичаше куче, кокошките крякаха... И изведнъж отнякъде изскачаше ревящ камион и се устремяваше към Тома. Тази картина се повтаряше безкрай и Тома умираше безброй много пъти.

За да се избави от кошмарите, започваше да шепне песни – струваше му се, че пее – или да брои.

Веднъж го увлече една игра – Тома опита да задържи с уста въздушната струя. Когато след това отвори внезапно устата си, въздухът излезе със забавен шум.

Това се хареса на Тома и той започна отново своята игра. Задържахте въздуха дотогава, докато той сам не се промъкваше през стиснатите му устни. Тогава Тома почна да преобръща езика си: получиха се много смешни звукове. А колко секунди може да задържи струята въздух? Тома почна да брои. „Пет, шест, седем, осем... Ш-ш-ш“ – въздухът се

изтръгваше. Още... шест, седем... девет, единадесет... двана..."

Стъстеният въздух изведнъж удари в небцето с такава сила, че Тома почувствува как главата му се приповдигна върху поставката си.

„Така май ще отлетиш от своето прътчче“ – помисли Тома.

Той наведе очи и видя, че кръвта се беше разляла по стъклената повърхност на подставката и капеше на пода. Очевидно въздушната струя, като повдигна главата му, отслаби тръбичките в кръвоносните съдове на шията му. Главата на Тома се ужаси: няма това е краят? И действително съзнанието му почна да потъмнява. У него се яви чувството, че не му стига въздух: кръвта, хранеща главата му, не можеше вече да прониква в мозъка в достатъчно количество, за да занесе живителен кислород. Той видя своята кръв, чувствуваше своето бавно угасване. Не искаше да умира! Съзнанието му се хващаше за живота. Трябва да живее на всяка цена! Да дочака новото тяло, обещано му от Керн...

Тома се стареше да постави главата си по-долу, скъсявайки мускулите на шията, опитваше се да се размърда, но само влошаваше положението си: стъклените краища на тръбичките още повече излизаха от вените. С последни проблясъци на съзнанието Тома почна да крещи, да крещи така, както не е крещял никога в живота си.

Но това не беше вече вик. Това беше предсмъртно хъркане...

Когато леко спящият Джон се събуди от тези непознати звукове и дотича в стаята, главата на Тома едва мърдаше устни. Джон постави, както умееше, главата на мястото ѝ, вмъкна тръбичките по-дълбоко и внимателно изтри кръвта, за да не види професор Керн следите от нощното произшествие.

Сутринта отделената от тялото глава на Брике стоеше вече на старото място, върху металическата масичка със стъклена плоча, и Керн я привеждаше в съзнание.

Когато той проми главата от остатъците на развалената кръв и пусна струя прясна, здрава кръв, нагрята до тридесет седем градуса, лицето на Брике порозовя. След няколко минути тя отвори очи и без още да разбира нещо, спря поглед върху Керн. После с явно усилие погледна надолу и очите ѝ се разшириха.

– Пак без тяло... – прошепна главата на Брике и очите ѝ се напълниха със сълзи. Сега тя можеше само да съска: гласните струни бяха порязани над старото сечение.

„Отлично“ – помисли Керн, – „кръвоносните съдове бързо се изпъхват с влага, ако само това не е остатък от влага в слъзните канали. Обаче за сълзи не бива да се губи скъпоценната течност.“

– Не плачете и не тъгувайте, мадмоазел Брике. Вие жестоко се наказате сама с вашето непослушание. Но аз ще ви направя ново тяло, по-хубаво от предишното. Потърпете още няколко дни.

И като се отстриани от главата на Брике, Керн се приближи до главата на Тома.

– А как е нашият фермер?

Керн изведнъж се намръщи и разгледа внимателно главата на Тома. Тя имаше много лош вид. Кожата беше потъмняла, а устата полуотворена. Керн прегледа тръбичките и се нахвърли с ругатни върху Джон.

– Аз мислех, че Тома спи! – оправдаваше се Джон.

– Ти сам си проспал, магаре!

Керн започна да се занимава с главата.

– Ах, какъв ужас!... – съскаше главата на Брике. – Той е умрял! Така се страхувам от покойници... Аз също се страхувам да умра... От какво е умрял?

– Затвори крана и с въздушната струя! – заповяда сърдито Керн.

Брике млъкна на половин дума, но продължаваше изплашено и умоляващо да гледа в очите болногледачката, като мърдаше безпомощно устните си.

– Ако след двадесет минути не върна живота на главата, не остава нищо друго, освен да се изхвърли – каза Керн.

След петнадесет минути главата даде признаци на живот. Клепките и устните трепнаха, но очите гледаха тъпо, безсмислено. Още след две минути главата произнесе няколко несвързани думи. Керн вече тържествуваше от победата.

Но главата изведнъж пак замлъкна. Ни един нерв не трепкаше на лицето. Керн погледна термометъра.

– Температура на труп. Свършено!

И забравяйки за присъствието на Брике, той дръпна със злоба главата за гъстите коси, смъкна я от масичката и я хвърли в големия металически леген.

– Да се изнесе в хладилника... Ще трябва да се направи аутопсия.

Негърът бързо взе легена и излезе. Главата на Брике го гледаше с разширени от ужас очи.

В кабинета на Керн зазвъня телефонът. Керн хвърли със злоба на пода цигарата, която се готвеше да запуши, и излезе, като хлопна силно вратата. Обаждаше се Равино. Той съобщаваше, че е изпратил на Керн специално писмо, което трябва да е получено вече.

Керн слезе долу и сам взе писмото от дървената пощенска кутия.

Като се изкачи по стълбата, разкъса плика и почна да чете. Равино му съобщаваше, че Артур Доуел, прониквайки в неговата болница под предлог, че е болен, е откраднал мадмоазел Лоран и сам е избягал.

Керн едва не падна на стълбата.

– Артур Доуел!... Синът на професора... Той е тук? И той, разбира се, знае всичко...

Яви се нов враг, който няма да го пощади. В кабинета си Керн изгори писмото и закричи по килима, обмисляйки плана на действие. Да унищожи главата на професор Доуел? Това може да направи винаги за една минута. Но главата му е още нужна. Необходимо е само да вземе мерки тази улика да не попадне пред очите на чужди хора. Възможен е обиск, нахлуване на враговете в неговия дом. После... после е необходимо да се ускори демонстрацията с главата на Брике. Победителите никой не съди. Каквото и да говорят Лоран и Артур Доуел, за Керн ще бъде по-лесно да се бори с тях, когато името му бъде увенчано с ореола на общото признание и уважение.

Керн вдигна телефонната слушалка, извика секретаря на научното дружество и го помоли да наминае към него за преговори по организирането на заседание, на което той, Керн, ще демонстрира резултатите от своите най-нови работи. После Керн позвъни в редакциите на най-големите вестници и помоли да изпратят хора за интервю.

Трябва да се устрои вестникарски шум около най-великото откритие на професор Керн... Демонстрацията може да бъде направена след три дена, когато главата на Брике малко дойде на себе си след потресението и привикна с мисълта за загубата на тялото. Е, сега. Керн мина в лабораторията, порови се в шкафчетата, извади спринцовка, бензинова лампа, взе памук, кутийка с надпис парафин и отиде при главата на професор Доуел.

ЗАГОВОРНИЦИ

Къщичката на Ларе служеше за шаб квартира на заговорниците: Артур Доуел, Ларе, Шауб и Лоран. На общ съвет беше решено че за Лоран е рисковано да се връща в своята квартира. Но понеже Лоран искаше по-скоро да се види с майка си, Ларе отиде при мадам Лоран и я докара в своя дом. Като видя дъщеря си здрава и невредима, старицата едва не изгуби съзнание от радост. Ларе трябваше да я подхване и сложи в креслото. Майката и дъщерята се настанаха в две стаи на третия етаж. Радостта на мадам Лоран се помрачи само от това, че Артур, „спасителят“ на нейната дъщеря все още лежеше болен. За щастие той не твърде дълго беше подложен на действието на удушливия газ. Проявяваше се и неговия изключително здрав организъм. Мадам Лоран и дъщеря и дежуреха подред до леглото на болния. През това време Артур се сдружи много с Лоранови, Мари Лоранс се грижеше за него повече от внимателно. Понеже нямаше възможност да помогне на главата на бащата, тя пренесе грижите си върху сина. Така и се струваше. Но имаше и друга причина, която я караше да отстъпва с нежелание на майка си мястото на болногледачка. Артур Доуел, беше първият мъж, който поразил нейното девическо въображение. Запознаването с него стана в романтична обстановка – той като рицар я открадна и освободи от страшния дом на Равино. Трагичната съдба на неговия баща налагаше и върху него печата на трагичността. Артур Доуел посрещаше Мари Лоранс с не по-малко ласкав поглед. Той по-добре се ориентираше в своите чувства и не скриваше от себе си, че неговата ласкавост не е само дълг на болния по отношение на своята внимателна болногледачка. Нежните погледи на младите не останаха незабелязани от обкръжаващите ги. Майката на Лоран си даваше вид, че нищо не забелязва, макар явно напълно да одобряваше избора на дъщеря си. Шауб в увлечението си от спорта, презрително отнасящ се към жените, се усмихваше насмешливо и в душата си жалеше Артур, а Ларе въздишаше тежко виждайки зарята на чуждото щастие, и неволно си спомняше прекрасното тяло на Анжелика, на което сега най-често си представяше главата на Брике, а не на Гай. Той даже се сърдеше на себе си за тази „измяна“, но се оправдаваше, че тук играе роля само закона на асоциациите: главата на Брике следваше навсякъде тялото на Гай. Артър с нетърпение очакваше времето, когато доктора ще му разреши да ходи. Но му беше разрешено само

да говори, без да става от леглото, а окръжаващите наредиха да пазят дробовете му. Волю неволю нему се падна да вземе ролята на председател, който изслушва мнението на другите, и накъсо възразява или резюмира. Особена разпаленост внасяха Лари и Шауб. Шауб някак си се смяташе жертва на равина и развиваше планове за „разбойническо“ нападение срещу него.

– Ние не успяхме да убием това куче. А трябва да се унищожи. Всеки дъх на това куче осквернява земята! Аз ще се успокоя само тогава, когато го удуша със собствените си ръце. Ето вие казвате – горещеше се той обръщайки се към Доуел, – че е най-добре да се остави тази работа на съда и палача. Но Равино сам ни казваше, че е подкупил властта.

– Местната – добавяше Доуел.

– Почакайте, Доуел – намесваше се в разговора Ларе. – За вас е вредно да говорите. С Равино всякога ще съумеем да си видим сметките. Най-близката ни цел е да разкрием престъпленията на Керн и да намерим главата на професор Доуел. Ние трябва по какъвто и да е начин да проникнем в дома на Керн.

– Но как ще проникнем? – запита Артур.

– Как ли? Както проникват касоразбивачите и крадците.

– Вие не сте касоразбивачи. Това също не е малко изкуство.

Ларе се замисли, после се удари по челото.

– За гастрола ще поканим Жан. Защото Брике ми откри, като на приятел, тайната негова професия. Той ще бъде поласкан! Единствен път в живота си ще извърши счупване на ключове на врати без користни подбуди.

– А ако не е толкова безкористен?

– Ще му заплатим. Той може само да ни проправи път и да се скрие от театралната сцена, преди да извикаме полиция, а това ние, разбира се, ще направим.

Но Артур Доуел охлади пламъка му. Тихо и бавно той започна да говори:

– Аз мисля, че цялата тази романтика не е нужна в дадения случай. Вероятно Керн знае вече от Равино за моето идване в Париж и участието ми в открадването на мадмоазел Лоран. Значи нямам повече основание да пазя инкогнито. Това първо. После аз съм син... на покойния професор Доуел и затова имам законното право, както казват юристите, да заведа дело, да поискам съдебно разследване, обиск...

– Пак съдебно – безнадеждно махна ръка Ларе. – Ще ви забъркат съдебните драки и Керн ще се изплъзне.

Артур се закашля и неволно се намръщи от болка в гърдите.

– Вие твърде много говорите – загрижено каза мадам Лоран, която седеше край Артур.

– Нищо – отговори той, разтривайки гърдите си. – Това веднага ще мине.

В този момент в стаята влезе Мари Лоран, силно развълнувана от нещо.

– Ето, четете – каза тя, подавайки вестник на Доуел.

На първата страница с едър шрифт беше напечатано:

СЕНЗАЦИОННО ОТКРИТИЕ НА ПРОФЕСОР КЕРН

Второто подзаглавие – с по-дребен шрифт:

ДЕМОНСТРАЦИЯ НА СЪЖИВЕНА ЧОВЕШКА ГЛАВА

В забележката се съобщаваше, че утре вечер в научното дружество излиза с доклад професор Керн. Докладът ще бъде съпроводен с демонстрация на съживена човешка глава.

По-нататък се съобщаваше историята на работите на Керн, изброяваха се неговите научни трудове и направените от него блестящи операции. Под първата забележка беше поместена статия с подписа на самия Керн. В нея в общи черти се излагаше историята на опитите му за съживяване на глави – отначало на кучета, а после на хора.

Лоран следеше с напрегнато внимание ту изражението на лицето на Артур Доуел, ту погледа на очите му, преминаващи от ред на ред. Доуел запазваше външно спокойствие. Само в края на четенето на лицето му се появи и пак изчезна скръбна усмивка.

– Не е ли възмутително? – извика Мари Лоран, когато Артур върна мълчаливо вестника. – Този негодяй не споменава нито дума за ролята на вашия баща в цялото това „сензационно откритие“. Не, аз не мога да оставя това така! – Бузите на Лоран горяха. – За всичко, което Керн направи с мене, с вашия баща, с вас, с онези нещастни глави, които той възкреси за ада на безтелесното съществуване, той трябва да понесе наказание. Той трябва да даде отговор не само пред съда, но и пред

обществото. Ще бъде най-велика несправедливост, ако допуснем да тържествува макар един час.

– Какво искате? – тихо запита Доуел.

– Да разваля триумфа му! – горещо отговори Лоран. – Да се явя на заседанието на научното дружество и всенародно да хвърля в лицето на Керн обвинението, че той е убиец, престъпник, крадец...

Мадам Лоран беше разтревожена не на шега. Едва сега тя разбра колко силно бяха разклатени нервите на дъщеря ѝ. За пръв път майката виждаше своята кротка, сдържана дъщеря в такова възбудено състояние. Мадам Лоран се опитваше да я успокои, но девойката като че ли не забелязваше нищо наоколо си. Тя цялата гореше от негодувание и жажда за отмъщение. Ларе и Шауб я гледаха с учудване. Със своята разпаленост и неукротим гняв тя ги надмина. Майката на Лоран погледна умоляващо Артур Доуел. Той улови този поглед и каза:

– Вашата постъпка, мадмоазел Лоран, от каквито и благородни чувства да се диктува, е безразсъдно...

Но Лоран го прекъсна:

– Има безразсъдство, което струва колкото мъдрост. Не мислете, че искам да изляза в ролята на героиня-изобличителка. Аз просто не мога да постъпя иначе. Това иска моето нравствено чувство.

– Но какво ще постигнете? Та вие можете да кажете всичко това на съдебния следовател, нали?

– Не, аз искам Керн да бъде посрамен публично! Керн си създава слава върху нещастията на другите, върху престъпления и убийства! Утре той иска да пожъне лаврите на славата. И той трябва да пожъне слава, каквато е заслужил.

– Аз съм против тази постъпка, мадмоазел Лоран – каза Артур Доуел, защото се страхуваше, че излизането на Лоран може силно да разтърси нервната ѝ система.

– Много съжалявам – отговори тя. – Но аз няма да се откажа от тази постъпка, ако ще целият свят да е против мене. Вие още не ме познавате!

Артур Доуел се усмихна. Тази младежка разпаленост му харесваше, а самата Мари, с почервенелите бузи, още повече.

– Но това ще бъде необмислена крачка – започна той отново. – Вие се подхвърляте на голям риск...

– Ние ще я защитаваме! – възкликна Ларе, дигайки ръка с такъв вид, като че ли държи шпага, готова за удар.

– Да, ще ви защитаваме – гръмогласно подкрепи другаря си Шауб,

разтърсвайки юмрук във въздуха.

Виждайки тази поддръжка, Мари Лоран погледна с упрек Артур.

– В такъв случай аз също ще ви съпровождам – каза той. В очите на Лоран блесна радост, но веднага тя се намръщи.

– Вие не бива... Още не сте здрав.

– А аз все пак ще дойда.

– Но...

– И няма да се откажа от тази мисъл, ако ще целият свят да е против мене! Вие още не ме познавате – усмихвайки се, повтори той нейните думи.

ПРОВАЛЕНИЯТ ТРИУМФ

В деня на демонстрацията Керн прегледа внимателно главата на Брике.

– Ето какво – каза ѝ той, като свърши прегледа. – Днес в осем часа вечерта ще ви отнесат на едно многолюдно събрание Там ще стане нужда да говорите. Отговаряйте кратко на въпросите, които ще ви се задават. Не бърборете излишно. Разбрахте ли?

Керн отвори въздушния кран и Брике прошепя:

– Разбрах, но бих помолила... позволете...

Керн излезе, без да я изслуша.

Вълнението му все се увеличаваше. Предстоеше му тежка задача – да достави главата в заседателната зала на научното дружество. Най-малкият тласък може да се окаже съдбоносен за живота на главата.

Беше приготвен специално приспособен автомобил. Масичката, на която стоеше главата с всички апарати, поставиха на специална площадка, снабдена с колела за придвижване по равния под и с ръчки за пренасяне по стълбите.

Най-после всичко беше готово. В седем часа вечерта тръгнаха на път.

Грамадната бяла зала беше залята от ярка светлина. В партера преобладаваха шарените коси и лъскавите голи глави на мъжете на науката, облечени в черни фракове и сюртуци. Проблясваха стъклата на очилата. Ложите и амфитеатърът бяха предоставени на избраната публика, която имаше някакво отношение към учения свят.

Разкошните тоалети на дамите, бляскащите брилянти напомняха обстановката на концертната зала при излизането на световни знаменитости.

Сдържаният шум на очакващите началото зрители изпълваше залата. До естрадата зад своите масички като оживен мравуняк сновяха кореспонденти на вестници, острейки моливите си за стенографски записвания.

Отдясно бяха инсталирани редица киноснимачни апарати, за да запечатат на лента всички моменти от излизането на Керн и съживената глава. Върху естрадата беше се разположил почетният президиум от най-крупните представители на учения свят. Посред естрадата се издигаше катедра. Върху нея – микрофон за предаване по радиото речите, за

да бъдат чути по целия свят. Втори микрофон стоеше пред главата на Брике. Тя се възвишаваше от дясната страна на естрадата. Умело и умерено сложеният грим придаваше на главата на Брике свеж и привлекателен вид и заглаждаше тежкото впечатление, което щеше да направи на неподготвените зрители. Болногледачката и Джон седяха до нейната масичка.

Мари Лоран, Артур Доуел, Ларе и Шауб седяха на първия ред, на две крачки от подиума, върху който стоеше катедрата. Само Шауб, като от никого „неразшифрован“, беше в обикновения си вид. Лоран се яви във вечерен тоалет и с шапка. Тя държеше ниско главата си, прикривайки се с полите на шапката, за да не я познае Керн, Артур Доуел и Ларе дойдоха гримирани. Техните черни бради и мустаци бяха направени артистично. За по-голяма конспиративност беше решено да си дават вид, че „не се познават“ един друг. Всеки седеше мълчаливо, оглеждайки с разсеян поглед съседите си. Ларе беше в потиснато състояние: той едва не припадна, като видя главата на Брике.

Точно в осем часа на катедрата се качи професор Керн. Той беше по-бледен от обикновено, но пълен с достойнство.

Събранието го приветствава с дълго немлъкващи аплодисменти. Кинооператорите затракаха. Вестникарският мравуняк утихна. Професор Керн започна доклада за мнимите си открития.

Това беше блестяща по форма и ловко построена реч. Керн не забрави да спомене за предварителните, много ценни работи на без време загиналия професор Доуел. Но като въздаваше дан на работите на покойния, той не забравяше и за своите „скромни заслуги“. За слушателите не трябваше да остава никакво съмнение, че всичката чест за откритието принадлежи нему, на професор Керн.

Неговата реч беше няколко пъти прекъсвана от аплодисменти. Стоници дами насочваха към него бинокли и лорнети. Биноклите и моноклите на мъжете се устремяваха с не по-малък интерес към главата на Брике, която се усмихваше принудено.

По знак на професор Керн болногледачката отвори крана, пусна въздушната струя и главата на Брике получи възможност да говори.

– Как се чувствувате? – запита я едно старче учен.

– Благодаря, добре.

Гласът на Брике беше глух и дрезгав, силно пуснатата струя въздух издаваше свирене, звукът беше почти лишен от модулация, но при все това говоренето на главата произведе необикновено впечатление. Такава буря от аплодисменти не всякога са могли да слушат и световни

артисти. Но Брике, която някога се опиваше от лаврите на своите излизания в малките кръчмички, този път само отпусна уморено клепки.

Вълнението на Лоран растеше. Започваше да я разтърсва нервна треска и тя здраво стисна зъби, за да не почнат да тракат. „Време е“ – казваше няколко пъти тя на себе си, но всеки път не ѝ достигаше решителност. Обстановката я подтискаше. След всеки пропуснат момент тя се стараеше да се успокои с мисълта, че колкото по-високо бъде издигнат професор Керн, толкова по-ниско ще бъде неговото падение.

Започнаха речите. На катедрата се качи побеляло старче, един от най-крупните учени.

Със слаб, креслив глас той говореше за гениалното откритие на професор Керн, за всемогъществото на науката, за победата над смъртта, за щастието да общуваме с такива умове, които даряват на света най-великите научни достижения.

И в този момент, когато Лоран най-малко очакваше това, някакъв вихър на дълго сдържан гняв и ненавист я подхвана и отнесе. Тя вече не се владееше.

Тя скочи на катедрата и едва не събори слисаното старче, почти го смъкна, зае мястото му и със смъртно бледо лице и трескаво горящи очи на фурия, която преследва убиец, със задъхващ се глас започна своята пламенна, объркана реч.

Цялата зала се люшна при нейното появяване.

В първия миг професор Керн се смути и направи неволно движение към Лоран, за да я удържи. После се обърна бързо към Джон и му пошепна няколко думи на ухото.

В общото забъркване никой не обърна внимание на това.

– Не му вярвайте! – крещеше Лоран, сочейки Керн. – Той е крадец и убиец! Той окраде труда на професор Доуел! Той уби Доуел! Той и сега работи с неговата глава. Той го мъчи и с изтезания го принуждава да продължава научните опити, а после ги издава като свои открития... Сам Доуел ми казваше, че Керн го е отровил...

Смущението в публиката преминаваше в паника. Много хора скочиха от местата си. Даже някои кореспонденти изпуснаха моливите и застинаха в слисани пози. Само операторът въртеше усилено ръчката на апарата, радвайки се на неочаквания трик, който осигуряваше на лентата успеха на сензационната.

Професор Керн се овладя напълно. Той стоеше спокойно със съжалителна усмивка на лицето. Като дочака момента, когато нервна спазма задави гърлото на Лоран, той се възползува от настъпилата пауза,

обърна се към стоящите до вратата контролори на аудиторията и им каза властно:

– Отведете я! Нима не виждате, че е в припадък на безумие?

Контролорите се спуснаха към Лоран. Но преди да успеят да се промъкнат до нея през тълпата, Ларе, Шауб и Доуел притичаха към нея и я изведоха в коридора. Керн изпрати цялата група с подозрителен поглед.

В коридора полицаите се опитваха да задържат Лоран, но младите хора успяха да я изведат на улицата и да я качат в автомобила. Те избягаха.

Когато вълнението поулегна, професор Керн се качи на катедрата и се извини пред събранието „за печалния инцидент“.

– Лоран е нервна и истерична девойка. Тя не понесе силните преживявания, които трябваше да изпитва, прекарвайки ден подир ден в обществото на изкуствено съживената от мен глава на Брике. Психиката на Лоран не издържа. Тя се побърка...

Тази реч беше изслушана при тежка тишина в залата.

Раздадоха се няколко ръкопляскания, но те бяха заглушени от шъткане. Като че повеят на смъртта мина над залата. И стотици очи гледаха вече главата на Брике с ужас и жалост, като на пришелец от гроба... Настроението на събралите се беше развалено безнадеждно. Мнозина от публиката си отидоха, без да дочакат края. Набързо прочетоха предвартително пригответените речи, приветствени телеграми, актове за избирането на професор Керн за почетен член и доктор на различни институти и академии на науки и събранието беше закрито.

Зад гърба на професор Керн се появи негърът и като му кимна незабелязано, почна да приготвя за обратно пътуване главата на Брике, изведнаж увехнала, изморена и изплашена.

Останал сам в закрития автомобил, професор Керн даде воля на злобата си. Той свиваше юмруци, скърцаше със зъби и така ругаеше, че шофьорът няколко пъти намаляваше хода на автомобила и през слуховата тръба питаше:

– Ало?

ПОСЛЕДНО СВИЖДАНЕ

Сутринта на другия ден след злополучното излизане на професор Керн в научното дружество Артур Доуел се яви при началника на полицията, представи се и заяви, че моли да се направи обиск в квартирата на Керн.

– Обискът в квартирата на професор Керн вече беше направен миналата нощ – сухо отговори началникът на полицията. – Този обиск не даде никакви резултати. Заявлението на мадмоазел Лоран, както следваше да се очаква, се оказа плод на нейното разстроено въображение. Нима не четохте това в сутрешните вестници?

– Защо така леко предположихте, че заявлението от мадмоазел Лоран е плод на разстроено въображение?

– Защото, сами съдете – отговори началникът на полицията, – това е съвършено немислимо нещо, а и опитът потвърди...

– Вие разпитвахте ли главата на мадмоазел Брике?

– Не, не разпитвахме никакви глави – отговори началникът на полицията.

– Напразно! Тя също би могла да потвърди, че е видяла главата на моя баща. Тя лично ми съобщи за това. Аз настоявам за повторен обиск.

– Нямам за това никакви основания – рязко отговори началникът на полицията.

„Нима е подкупен от Керн?“ – помисли Артур.

– И после – продължи началникът на полицията – повторният обиск може само да възбуди общественото негодувание. Обществото е достатъчно вече възмутено от излизането на тази побъркана Лоран. Името на професор Керн е на устата на всички. Той получава стотици писма и телеграми, изразяващи съчувствия към него и негодувание против постъпката на Лоран.

– И все пак аз настоявам, че Керн е извършил няколко престъпления.

– Не бива да се хвърлят необосновано такива обвинения – нравоучително каза началникът на полицията.

– Дайте ми възможност да ги обоснова – възрази Доуел.

– Тази възможност ви беше вече предоставена. От властите беше направен обиск.

– Ако вие категорически отказвате, аз ще бъда принуден да се

обърна към прокурора – каза решително Артур и стана.

– Нищо не мога да направя за вас – отговори началникът на полицията и също стана.

Споменаването на прокурора обаче оказа своето въздействие. Като помисли малко, той каза:

– Аз бих могъл да разпоредя за извършването на повторен обиск, но, така да се каже, по неофициален ред. Ако обискът даде нови данни, тогава ще донеса за това на прокурора.

– Обискът трябва да бъде направен в мое присъствие, присъствието на мадмоазел Лоран и моя приятел Ларе.

– Не са ли много?

– Не, всички тези лица могат да окажат съществена полза.

Началникът на полицията разпери ръце, въздъхна и каза:

– Добре! Ще командиравам няколко полицейски агенти във ваше разпореждане. Ще покания и следователя.

В единадесет часа Артур вече звънеше на вратата на Керн. Негърът Джон откряна тежката дъбова врата, без да сменя верижката.

– Професор Керн не приема.

Излезлият напред полицейски застави Джон да пусне неочакваните гости в квартирата.

Професор Керн ги среща в кабинета си, давайки си вид на оскърбена добродетел.

– Моля – каза той с леден тон, като разтвори широко вратите на лабораторията и хвърли унищожавач поглед върху Лоран.

Следователят, Лоран, Артур Доуел, Керн, Ларе и двамата полицаи влязоха. Познатата обстановка, с която бяха свързани толкова тягостни преживявания, развълнува Лоран. Същето й силно заби. В лабораторията се намираше само главата на Брике. Бузите й, лишени от руменината, имаха тъмножълт цвят на мумия. Виждайки Лоран и Ларе, тя се усмихна и замига с очи. Ларе се отвърна с ужас и потреперване.

Влязоха в съседната с лабораторията стая.

Там се намираше до голо обръсната глава на възрастен човек с грамаден месест нос. Очите на тази глава бяха скрити зад съвършено черни очила. Устните леко потрепваха.

– Очите го болят... – поясни Керн. – Ето всичко, което мога да ви предложа – добави той с иронична усмивка.

И наистина при по-нататъшния преглед на дома, от зимника до чардака, други глави не се намериха.

При обратния път трябваше отново да минат през стаята, където се

намираше дебелоносата глава. Разочарованият Доуел се насочи към следващата врата, а подир него тръгнаха към изхода следователят и Керн.

– Почакайте! – спря ги Лоран.

Приближавайки главата с дебелия нос, тя отвори въздушния кран и запита:

– Кой сте вие?

Главата мърдаше устни, но глас не звучеше. Лоран пусна по-силна струя въздух. Чу се шипящ шепот:

– Кой е? Вие ли сте, Керн? Отворете ми ушите! Не ви чувам...

Лоран надникна в ушите на главата и измъкна оттам плътни късове вата.

– Кой сте вие? – повтори тя въпроса.

– Аз бях професор Доуел.

– Но вашето лице? – задъха се Лоран от вълнение.

– Лицето?... – Главата говореше с труд. – Да... лишиха ме даже от лицето ми... Малка операция... под кожата на носа ми е вкаран парафин... Уви... мой остана само мозъкът ми в тази обезобразена черна кутия... но и той се отказва да служи... Аз умирам... нашите опити не са свършени... макар главата ми да проживя повече, отколкото аз пресмятах теоретически.

– Защо имате очила? – запита следователят, като се приближи.

– Напоследък колегата не ми доверява. – Главата се опита да се усмихне. – Той ме лиши от възможността да чувам и да виждам... Очилата не са прозрачни... за да не издам себе си пред нежелателни за него гости... Свалете ми очилата...

Лоран свали очилата с треперещи ръце.

– Мадмоазел Лоран... вие? Здравейте, друже мой!... А Керн каза, че сте заминали... лошо ми е... повече не мога да работя... Колегата Керн едва вчера ми обяви милостиво амнистия... Ако сам не умра днес, той обеща да ме освободи утре...

И изведнаж, като видя Артур, който стоеше настрана като вцепенен, без кръв в лицето, главата радостно произнесе:

– Артур!... Сине!...

За миг замъглените очи се проясниха.

– Татко, скъпи мой! – Артур приближи до главата. – Какво са направили с тебе?...

Той залитна. Ларе го прихвана.

– Ето... добре... Още един път се видяхме с тебе... след моята

смърт... – прошипя главата на професор Доуел.

Гласните струни почти не работеха, езикът лошо се движеше. През паузите въздухът излиташе със свистене от гърлото.

– Артур, целуни ме по челото... ако не ти е... не... неприятно...

Артур се наведе и го целуна.

– Ето така... сега добре...

– Професор Доуел – каза следователят, – можете ли да ми съобщите обстоятелствата на вашата смърт?

Главата погледна следователя с угасващ поглед, видимо лошо разбирайки какво иска. После, като разбра, бавно изви очи към Лоран:

– Аз на нея... говорих... тя знае всичко.

Устните на главата престанаха да мърдат, а очите се премрежиха.

– Край!... – каза Лоран.

Известно време всички стояха мълчаливо, подтиснати от станалото.

– Е, какво – прекъсна тягостното мълчание следователят и като се обърна към Керн, произнесе:

– Моля елате след мен в кабинета! Трябва да ви разпитам.

Когато вратата след тях се захлопна, Артур се отпусна тежко на стола до главата на баща си и закри с ръце лицето си.

– Бедни, бедни татко!

Лоран меко положи ръка на рамото му. Артур стана поривисто и здраво хвана ръката ѝ.

От кабинета на Керн се раздаде изстрел.

КРАЙ

© Александър Беляев
© Йосиф Събев, превод от руски

Александр Беляев
Голова професора Доуеля

Източник: <http://sfbg.us>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/26>]